

การศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียน
ดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

พงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรี
ปีการศึกษา 2556
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**A STUDY ON MUSIC LEARNING DESIRE OF STUDENTS IN
PRIVATE MUSIC SCHOOL
AT SUANLUANG DISTRICT, BANGKOK.**

PONGPAN SIRISAWAT

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE MASTER OF ART
PROGRAM IN MUSIC (MUSIC ADMINISTRATION)
ACADEMIC YEAR 2013
COPYRIGHT OF BANSOMDEJCHAOPRAYA RAJABHAT UNIVERSITY**

ชื่อเรื่อง การศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียน
โรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้วิจัย พงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์
สาขาวิชา ดนตรี
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เขี่ยมสะอาด)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ ชันศรี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ)

..... กรรมการ
(อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจะ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บรรจง ชลวิโรจน์)

..... กรรมการและเลขานุการ
(อาจารย์ธีระพันธ์ อ่อนเดือน)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ชื่อเรื่อง	การศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนใน โรงเรียนดนตรีเอกชน ในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้วิจัย	พงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์
สาขาวิชา	ดนตรี
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจ
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ในด้านผู้เรียน ครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน ความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี และสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านผู้เรียน พบว่า ความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะประเด็นนักเรียนมีอิสระในการเลือกเครื่องดนตรีได้ตามความสนใจของตนเอง
2. ด้านครูผู้สอน พบว่า ความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะประเด็นครูผู้สอนมีความรู้และความชำนาญทางด้านดนตรีโดยตรง
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะประเด็นนักเรียนรู้สึกพึงพอใจในการเรียนการสอน
4. ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี พบว่า ความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นเครื่องดนตรีและอุปกรณ์มีคุณภาพได้มาตรฐาน
5. ด้านสถานศึกษา พบว่า ความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะประเด็นสถานที่เรียนมีความปลอดภัยและมีความสะอาดในทุกส่วน

คำสำคัญ : โรงเรียนดนตรีเอกชน

Title **A study on music learning desire of students in Private music school at Suanluang district, Bangkok.**

Author **Pongpan Sirisawat**

Program **Music**

Major Advisor **Associate Professor Dr.Manat Wattanachaiyot**

Co Advisor **Anurak Boonjae**

Academic year **2013**

ABSTRACT

The purposes of this research was to study on, music learning desire of students in private music school at Suanluang district , Bangkok. It's contents on the student , teacher , teaching management , also on musical instruments, and the location in aspects. The sample included 100 students of private music school. Data was collected through questionnaire and analyzed statistical descriptive approach.

The finding revealed as follows

1. The students found in high level on free musical instruments select.
2. The teacher found in high level on teacher's proficiency.
3. The teaching management found in high level on student's satisfaction in learning.
4. The musical instruments found in high level on standard of instruments.
5. The location found in high level on security and hygienic being of locations.

Keywords : Private music school

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ ชันชศิริ รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บรรจง ชลวิโรจน์ อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจ และอาจารย์ จิระพันธ์ อ่อนเดือน ที่ได้ให้ความเมตตาตลอดเวลาให้คำแนะนำเอาใจใส่ตรวจแก้ไขอย่างละเอียดตลอดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญ ดร.แพง ชินพงศ์ ดร.สุภาพร เทพยสุวรรณ อาจารย์ศรีสุดา ทรัพย์สิน อาจารย์วรมันห์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัยให้สมบูรณ์

ขอขอบคุณอาจารย์กุศล กมลสิงห์ ที่กรุณาตรวจแก้ไขด้านอักษรศาสตร์และความถูกต้องของภาษา ขอขอบคุณผู้บริหาร โรงเรียนดนตรีเอกชน ในเขตสวนหลวงทุกแห่ง ผู้ปกครองและนักเรียนทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยาทุกท่าน ที่ให้การอบรม สั่งสอน และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ได้ทำการศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณ พี่ๆ และเพื่อนๆ ในภาควิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาทุกท่านที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือจนกระทั่งวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จด้วยดี

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอถวายพระเกียรติแด่องค์ พระผู้เป็นเจ้า และขอมอบแด่บุพการี ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน ด้วยความเคารพ

พงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	5
กลุ่มประชากร.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	6
แนวความคิดและทฤษฎีทางการศึกษาในงานวิจัย.....	6
แนวความคิดและทฤษฎีความคาดหวัง.....	6
แนวความคิดและทฤษฎีความต้องการ.....	17
แนวความคิดและทฤษฎีการเรียนการสอน.....	22
แนวความคิดและทฤษฎีการเรียนรู้.....	36
การบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนดนตรีเอกชน.....	44
การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน.....	44
หลักและวิธีการสอน.....	49
ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรี.....	65
หลักสูตรการเรียนการสอนดนตรี.....	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	75
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	75
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	77
การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	78
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	89
สรุปผลการวิจัย.....	89
อภิปรายผล.....	90
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	92
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก	96
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	96
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	108
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม.....	114
ภาคผนวก ง เอกสารตอบรับการตีพิมพ์บทความ.....	119
ภาคผนวก จ ประกาศนียบัตร.....	121
ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนและคำร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	83
2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียน ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ โรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร	84
3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียน ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ โรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านผู้เรียน.....	85
4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียน ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ โรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านครูผู้สอน.....	85
5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียน ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ โรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านการจัดการเรียนการสอน.....	86
6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียน ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ โรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี.....	87
7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียน ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ โรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านสถานศึกษา.....	88

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2	แสดงองค์ประกอบของทฤษฎีการคาดหวัง.....	11
3	แสดงทฤษฎีความคาดหวังของวรูม.....	17
4	แสดงความคาดหวังซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจ.....	18
5	แสดงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ตามแนวความคิดของมาส โลว์.....	20
6	แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม.....	77

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 88
2	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร..... 89
3	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านผู้เรียน..... 90
4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านครูผู้สอน..... 91
5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม การจัดการเรียนการสอน..... 91
6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี..... 92
7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านสถานศึกษา..... 93

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงองค์ประกอบของทฤษฎีการคาดหวัง.....	9
2	แสดงทฤษฎีความคาดหวังของวรูม.....	12
3	แสดงความคาดหวังซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจ.....	18
4	แสดงความคาดหวังซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจ.....	19
5	ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ตามแนวความคิดของมาส โลว์.....	22
6	แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม.....	82

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาดนตรีเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติ ดังนั้นดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งแห่งมรดกสังคมที่เป็นสื่อกลางในการแสดงออกของความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของมนุษย์อันนำไปสู่การพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม โกสุม สายใจ และคณะ (2544, น.73) กล่าวไว้ว่า การสัมผัสและรับรู้ทั้งมิติด้านกว้างและด้านลึกของดนตรี ย่อมส่งผลต่อพัฒนาการของมนุษย์ให้ดำเนินไปสู่ความงดงาม และความสุขสมบูรณ์ อันเป็นสุดยอดในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ ฌูรท์ สุทธิจิตต์ (2538, น.1) พบว่า การให้การศึกษาด้านดนตรีนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญด้านหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรด้านมนุษย์พัฒนาประเทศชาติและพัฒนาสังคมโลก

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ดนตรีจะช่วยเติมเต็มศักยภาพและจินตนาการให้แก่มนุษย์ ด้วยเหตุดังกล่าวดนตรีจึงมีคุณค่าและมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งสอดคล้องกับ เมธินี เตชะวิทย์กุล (2545, น.2) กล่าวว่า ดนตรีช่วยให้เด็กพัฒนาการทรงตัวเมื่อเด็กมีการเคลื่อนไหว ขณะที่เล่นดนตรี จากการศึกษาพบว่าตัวอักษรและเครื่องหมายรวมถึงสัญลักษณ์ต่างๆทางดนตรีมีส่วนช่วยให้เด็กที่ได้รับการศึกษาเรียนรู้ทางดนตรีจะมีพัฒนาการทางสติปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการมากกว่าเด็กที่ขาดการเรียนรู้

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งซึ่งช่วยให้ชีวิตมีความสุขสนุกสนานช่วยผ่อนคลายความกดดัน และลดความตึงเครียดทางอารมณ์ ดนตรีจึงมีส่วนช่วยในการบำบัดรักษาผู้เจ็บป่วยให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บ มีผู้เจ็บป่วยจำนวนมากจากทั่วทุกภูมิภาคของโลกหายจากโรคร้ายไข้เจ็บโดยวิธีดนตรีบำบัด จากการศึกษาพบว่า เนื้อร้อง ทำนอง ความถี่และจังหวะของดนตรีจะกระตุ้นให้สมองหลั่งสารเอ็นโดฟิน (Endorphin) ซึ่งจะทำให้ผู้ป่วยมีความสุขและหายจากอาการเจ็บป่วยได้ในที่สุด อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าดนตรีจะถูกจัดไว้เป็นศิลปะ แต่โดยเนื้อแท้แล้วสาระดนตรีมีความแตกต่างจากศิลปะอย่างเห็นได้ชัด จากการศึกษาของ ฌูรท์ สุทธิจิตต์ (2538, น.1) พบว่าศิลปะเป็นการรับรู้ด้วยสายตา เป็นทัศนศิลป์ (visual art) ส่วนดนตรีเป็นเรื่องราวการรับรู้ทางการฟังและการแสดง (aural perform art) ดังนั้นการศึกษาดนตรีจึงมีส่วนในการพัฒนาสมอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทธิว ปีเตอร์สัน (Mathew Peterson, 2000) และกอร์ดอน ชอว์ (Gordon shaw, 1999) พบว่า

การศึกษาวิชาดนตรีมีส่วนช่วยพัฒนาสมองของผู้เรียน เนื่องจากการทำงานของสมองซีกขวาซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของ

ระบบประสาทสัมผัสสามารถพัฒนาได้จากศิลปะ จังหวะ การเคลื่อนไหว ดนตรีและจินตนาการ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ คุษฎี พนมยงค์ บุญทัตศนกุล (2539) พบว่าการศึกษาวิชาดนตรีมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของสมองและระบบประสาทอีกทั้งอวัยวะต่างๆของร่างกายซึ่งทางการแพทย์ได้ค้นพบว่าดนตรีสามารถรักษาผู้ป่วยให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บได้

ดนตรีสากลเริ่มเข้ามาสู่ประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2396-2411) โดยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ต้องการฝึกทหารเป่าแตรเดินแถวตามแบบฉบับของประเทศในยุโรปจึงได้จ้างครูชุดแรกเข้ามาทำการฝึกสอน 3 คน คือนายร้อยเอกอิมเป และนายร้อยเอกนีอกซ์ ชาวอังกฤษ และนายทหารลามาช ชาวฝรั่งเศส ซึ่งต่อมาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหลวงอุปเทศ ทวยหาญ ในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2411-2453) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสยุโรปหลายครั้ง ขณะเดียวกันก็ได้ส่งพระราชโอรสหลายพระองค์ไปศึกษาต่อในต่างประเทศซึ่งต่อมาได้นำเอาแบบแผนและวัฒนธรรมดนตรีของอารยประเทศเข้ามาปรับปรุงดนตรีภายในประเทศให้เจริญรุดหน้ายิ่งขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ 6 (พ.ศ.2453-2468) การดนตรีสากลได้รับความนิยมเป็นอย่างมากโดยแพร่กระจายไปสู่สังคมในทุกระดับ ในสมัยรัชกาลที่ 7 ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2475) ทศนคติเก่าๆที่มองดนตรีว่าเป็นเครื่องมือเล่นกินรำกิ้นเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเปิดกิจการโรงเรียนดนตรีอย่างเป็นทางการครั้งแรกในปี พ.ศ. 2477 พระเจนดุริยางค์จึงได้เปิดโรงเรียนสอนดนตรีแห่งแรกขึ้นในประเทศไทยโดยตั้งชื่อโรงเรียนว่า “วิทยาลัยดนตรีสถาน” แต่เปิดทำการได้ไม่นานก็ต้องปิดตัวลงในที่สุด

ในปี พ.ศ. 2479 ครูเอื้อ สุนทรสนาน หัวหน้าวงดนตรี “สุนทราภรณ์” ได้เปิดโรงเรียนดนตรีชื่อ “คอนคอร์ดเดียร์” ต่อมานายถาวร พรประภา ได้ก่อตั้งโรงเรียนดนตรี “สยามกลการ” เริ่มเปิดกิจการครั้งแรกในวันที่ 27 เมษายน พ.ศ.2509 ที่ปทุมวัน เปิดดำเนินการมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันมีสาขาทั่วประเทศรวม 75 แห่ง (ข้อมูลจากนิตยสารยามาฮ่ามิวสิก ฉบับที่ 6 พ.ศ.2550) ในปี พ.ศ. 2525 ก่อตั้งโรงเรียนดนตรีศุภการ ในปี พ.ศ. 2528 ก่อตั้งโรงเรียนดนตรีจินตการ ในปัจจุบัน (พ.ศ.2550) มีโรงเรียนสอนดนตรีในประเทศไทยประกอบด้วย

1. โรงเรียนดนตรีต่างๆรวมทั้งสิ้น 73 แห่งคิดเป็นร้อยละ 39
2. โรงเรียนดนตรีสยามกลการ มีทั้งสิ้น 75 แห่งคิดเป็นร้อยละ 40
3. โรงเรียนดนตรี เค พี เอ็น มีทั้งสิ้น 27 แห่งคิดเป็นร้อยละ 15
4. โรงเรียนดนตรีมีฟ้ามีทั้งสิ้น 11 แห่งคิดเป็นร้อยละ 6

(ที่มา:สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ)
 คู่แข่งในกลุ่มธุรกิจดนตรีที่อยู่ในระบบแฟรนไชส์ประกอบด้วย

1. กลุ่มโรงเรียนดนตรีสยามกลการบริหาร โดยกลุ่มบริษัทสยามกลการ
2. กลุ่มโรงเรียนดนตรี เค พี เอ็น บริหารโดย ดร.เกษม คุณหญิงพรทิพย์ และณพนรงค์เดช
3. กลุ่มโรงเรียนดนตรีมีฟ้า บริหารงานโดย บมจ.แกรมมีเอ็นเตอร์เทนเมนต์ ปัจจุบันคือ บมจ. จี เอ็ม เอ็ม แกรมมี

ในอดีตที่ผ่านมา วัฒนธรรมการดนตรีตลอดจนการเรียนการสอน มีไว้สำหรับบุคคลระดับ
 เจ้านายชั้นสูง หรือบุตรหลานของขุนนางชั้นผู้ใหญ่ในราชสำนักเท่านั้น ต่อมาภายหลังโครงสร้าง
 ทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนทั่วไปเริ่มให้ความสนใจที่จะศึกษาเล่า
 เรียนดนตรี จึงทำให้การดนตรีเป็นที่นิยมชมชอบมากขึ้น ส่งผลให้ภาคเอกชนเริ่มเข้ามามีบทบาท
 ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่บุคคลทั่วไปโดยไม่จำกัดเพศ วัย หรือระดับการศึกษา

อย่างไรก็ตามเราได้พบความจริงว่าการเรียนการสอนวิชาดนตรีที่มีอยู่ในหลักสูตรของ
 กระทรวงศึกษาธิการนั้นมีหลักสูตรบรรจุอยู่ในทุกระดับชั้นคือชั้นประถม มัธยมและอุดมศึกษาแต่
 เนื่องจากวิชาดนตรีดังกล่าวเป็นการเรียนการสอนที่เน้นทางทฤษฎีเบื้องต้นอีกทั้งไม่ได้แยกแยะ
 เครื่องมือให้ตรงกับความต้องการและความถนัดของผู้เรียนอย่างแท้จริงเพราะความจำกัดในเรื่องงบประมาณ
 ด้านอุปกรณ์เครื่องดนตรีที่มีราคาแพงเช่น เปียโน อิเล็กโทรน ตลอดจนสถานที่และ
 บุคลากร ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้โรงเรียนดนตรีเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียน
 การสอน เนื่องจากมีศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้สมบูรณ์กว่า ซึ่งเป็น
 โอกาสที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนอุปกรณ์เครื่องมือที่ตนเองชอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
 ชิติ ปัญญาอินทร์ (2550, น.3) พบว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีการจัดเอาดนตรีไว้เป็นวิชาหนึ่งที่
 ผู้เรียนจะต้องเรียนในทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ทางดนตรี เกิดความเข้าใจในการรับรู้
 ดนตรีและเลือกสรรผลงานทางดนตรีที่ดีที่พึงเกิดคุณค่าและเป็นประโยชน์แก่ตนเองได้ โดยมีการ
 เรียนการสอนสาขาวิชาดนตรีทั้งในสถาบันของรัฐและเอกชน

วิชาดนตรีเป็นวิชาพิเศษที่มีการตื่นตัวในประเทศเป็นอย่างมากทำให้ค่านิยมในการเรียน
 การสอนวิชาดนตรีเปลี่ยนแปลงไป ดนตรีกลายเป็นวิชาเรียนสำหรับผู้มีการศึกษาและฐานะดี มีเด็ก
 รุ่นใหม่จำนวนมากใฝ่ฝันอยากเป็นศิลปิน นักร้อง เพราะมีรายได้มากโดยเป็นที่ยอมรับของ
 ประชาชนและเป็นที่นับหน้าถือตาของบุคคลทั่วไปโดยจะเห็นได้จากเวทีการประกวดร้องเพลง
 ระดับชาติเช่น Academy Fantasia และ The Star เป็นต้น ซึ่งมีผลทำให้ธุรกิจโรงเรียนดนตรีเอกชนมี
 การตื่นตัวขึ้นเป็นอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรติกร รัชชชัยพงศ์ (2551, น.92) พบว่า
 โรงเรียนดนตรีเอกชนเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาเรียนรู้ทางดนตรีแก่เยาวชน

และบุคคลทั่วไปอย่างไม่จำกัด ซึ่งในปัจจุบันมีการขยายตัวและเจริญเติบโตในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 4-5 ต่อปีและมีแนวโน้มที่สูงขึ้นทุกปี

การขยายตัวของโรงเรียนคนตรีเอกชนมีแนวโน้มที่กำลังเติบโตมากยิ่งขึ้นปัจจุบันโรงเรียนคนตรีมาตรา 15(2) มีจำนวน 209 โรงเรียนมีนักเรียน 50,309 คน (สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ,2550) เด็กนักเรียนเหล่านี้ต้องการเรียนวิชาคนตรี โดยมีพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้กำกับการศึกษา ให้การลงทุนสนับสนุนการเรียนคนตรีของบุตรหลาน ทำให้มีการขยายตัวของโรงเรียนคนตรีเอกชน มาตรา 15(2) กว้างขวางขึ้น

โรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานครที่เปิดทำการสอนวิชาคนตรีรวมทั้งสิ้นสิบแห่งมีจำนวนนักเรียนทั้งหมดประมาณห้าร้อยคน ทำให้เกิดมีการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจโดยมีนักเรียนให้ความสนใจและต้องการที่จะเรียนวิชาคนตรีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับในแต่ละปี แต่อย่างไรก็ตาม การจัดระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร เป็นการจัดระบบการเรียนการสอน โดยบริษัทซึ่งทำเป็นธุรกิจโรงเรียนคนตรีเอกชนที่มีการบริหารจัดการตามนโยบายของบริษัทเท่านั้น แต่ยังไม่พบว่าได้มีการทำการศึกษาวิจัยถึงสภาพความต้องการในการเรียนวิชาคนตรีของนักเรียนในโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานครมารองรับระบบการเรียนการสอนแต่อย่างใด ผู้เขียนจึงเห็นความจำเป็นที่จะทำการศึกษาวิจัยถึงสภาพความต้องการในการเรียนวิชาคนตรีของนักเรียนในโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลลัพธ์จากการศึกษาวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบและการบริหารจัดการเรียนการสอนอีกทั้งเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคนตรีให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาคนตรีของนักเรียนในโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร

1. ในด้านผู้เรียน
2. ในด้านครูผู้สอน
3. ในด้านการจัดการเรียนการสอน
4. ในด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องคนตรี
5. ในด้านสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. กำหนดขอบเขตการศึกษาในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในพื้นที่เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพ มหานครจำนวน 100 คน
3. การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชน ในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ใช้เป็นข้อมูลในการบริหารงานโรงเรียนดนตรีเอกชน
2. ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
3. ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดทำหลักสูตรและการบริการให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน
4. ใช้เป็นข้อมูลในการเริ่มต้นทำธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จุดมุ่งหมายในการศึกษาลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียน ในด้าน ผู้เรียน ครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน ความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรีและสถานศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้เขียนทำการศึกษาวิจัยสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่จะทำการศึกษาวิจัยมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้คือ

1. แนวความคิดและทฤษฎีทางการศึกษาในงานวิจัย

- 1.1 แนวความคิดและทฤษฎีความคาดหวัง
- 1.2 แนวความคิดและทฤษฎีความต้องการ
- 1.3 แนวความคิดและทฤษฎีการเรียนการสอน
- 1.4 แนวความคิดและทฤษฎีการเรียนรู้

2. การบริหารจัดการธุรกิจ โรงเรียนดนตรีเอกชน

- 2.1 การจัดการศึกษา โรงเรียนเอกชน
- 2.2 หลักและวิธีการสอน
- 2.3 ทฤษฎีการเรียนการสอนดนตรี
- 2.4 หลักสูตรการเรียนการสอนดนตรี

แนวความคิดและทฤษฎีทางการศึกษาในงานวิจัย

แนวความคิดและทฤษฎีความคาดหวัง

ความคาดหวังของแต่ละคนแตกต่างกันตามสถานะภาพและสถานการณ์ มีทั้งความหวังต่อตนเองและผู้อื่น ความคาดหวังในระยะสั้น และความคาดหวังในระยะยาว ซึ่งความคาดหวังนี้ย่อมอาจทำให้พฤติกรรมของมนุษย์แต่ละคนนั้นแตกต่างกันออกไป (คม ศรีกิจการ, 2551, น.8-20)

สุณีย์ ชีรดากร (อ้างถึงใน จิววรรณ สุวรรณภักดี, 2546, น.9) กล่าวว่าความคาดหวังเป็นการทำนายเหตุการณ์ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง การคาดหวังจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลเคยมีประสบการณ์เดิมมาก่อนในช่วงชีวิตของบุคคลนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ มักจะไม่ตรงกันเสมอไปช่องว่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังไว้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ เรียก Discrepancy ซึ่งจะเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้คนเกิดการตื่นตัวได้

สุรางค์ จันทน์เอม (อ้างถึงใน ฉวีวรรณ สุวรรณภักดี, 2546, น.9) ได้ให้ความหมายว่าความคาดหวัง หมายถึง ความเชื่อว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งน่าจะเกิดขึ้น และสิ่งใดไม่น่าจะเกิดขึ้นความคาดหวังจะเกิดขึ้นตรงตามความเชื่อหรือการคาดการณ์ล่วงหน้าหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน หากความคาดหวังนั้นประสบความสำเร็จหรือถูกต้อง จะมีเจตคติที่ดีหรือมีความพึงพอใจต่อสิ่งนั้น เพราะ ถ้ามีความพยายามแล้วยอมนำไปสู่การกระทำ แม้การกระทำที่สำเร็จจะไม่บรรลุเป้าหมาย เพราะงานยากเกินไปหรือประเมินค่าไม่เพียงพอหรือบุคคลขาดความชำนาญก็ตาม

สุรางค์ ชูสิงห์ (อ้างถึงใน กัญญา จันทรโชติ, 2546, น.13) ได้ให้ความหมายของคำว่าความคาดหวัง ไว้ว่า หมายถึงอันดับของจุดหมายที่บุคคลตั้งไว้ เป็นตามคาดหวังที่น่าจะเป็นไปได้ชีวิตคนเราทุกคนย่อมขึ้นอยู่กับความคาดหวังด้วยกันทั้งสิ้น พฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกในปัจจุบันของเรา ย่อมคาดหวังผลในอนาคต ฉะนั้นความคาดหวังจึงเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีตของบุคคล

อานนท์ (อ้างถึงใน บุญทริกา ดวงจิต, 2548, น.8) กล่าวถึงความหมายของความคาดหวังว่าเป็นการคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นอย่างไร และถ้าความคาดหวังนั้นจะมีผลต่อผู้แสดง ความคาดหวังแล้วสามารถชี้ถึงความเข้าใจในการปฏิบัติงานจากระดับความคาดหวังได้

สมชาติ ทองเจริญ (อ้างถึงใน กัญญา จันทรโชติ, 2546, น.13) ได้ให้ความหมายของความคาดหวัง ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของคนว่า คือการทำนายเหตุการณ์ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้างการคาดหวังจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เราเคยมีประสบการณ์เดิมมาก่อน

Murray (อ้างถึงใน ฉวีวรรณ สุวรรณภักดี, 2546, น.9) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึงระดับผลงานที่บุคคลกำหนดหรือคาดหมายว่าจะทำได้ เพื่อให้บุคคลทำงานที่ตนเองเคยทำและความคาดหวังนั้นจะเป็นระดับที่บุคคลปรารถนาจะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการทำงานแต่ละครั้ง และเขาได้กล่าวถึงบทบาทที่คาดหวัง ว่าหมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อบุคคลซึ่งอยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งทั้งกระทำหรือไม่กระทำ ดังนั้นบทบาทที่คาดหวังนั้นจะออกมาในรูปของการกระทำที่บุคคลคิดว่าควรทำตามสิทธิหรือหน้าที่ในตำแหน่งนั้นๆ ที่ตนครอบครองอยู่

ฟังก์ และวัตแนลส์ (Funk and Wagnalls, 1963, p.239) ได้กล่าวถึงความคาดหวังต่อการกระทำหรือสถานการณ์ว่า เป็นความเชื่อมั่นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าน่าจะมี น่าจะเป็นอย่างทีคิดไว้

เจมส์ วิชเทเกอร์ (James Whittaker, 1965, p.635) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นวัตถุประสงค์ที่บุคคลตั้งไว้สำหรับตนเอง และเป็นสิ่งที่ตนจะพยายามทำให้สำเร็จ

เจเรมี ฟินน์ (Jeremy Finn, 1962, p.390) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึงการประเมินค่าบุคคล หรือตนเองด้านจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก และใช้ความหวังนั้นมาเป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมที่จะมีต่อบุคคลที่ตนคาดหวัง หรือต่อตนเองในลักษณะที่ตนคิดว่าถูกต้อง

ลักษณะของความคาดหวัง

เทอร์เนอร์ (อ้างถึงใน กัณจนา จันทรโชติ, 2546, น.13) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับความคาดหวังว่าลักษณะของความคาดหวังนั้นเปรียบเสมือนกับการเล่นละครบนเวที กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้แสดง ผู้ชม และมีบทบาทของผู้แสดงดังนี้

1. ความคาดหวังจาก บท หมายถึง ภาวะความเป็นจริงต่าง ๆ ทางสังคม จะสามารถเปรียบเทียบได้ เช่นกับบทละคร ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ ทางสังคมมากมายโดยมีบรรทัดฐานเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลควรจะมีพฤติกรรมเช่นใดในสังคม กิจกรรม หรือการกระทำต่าง ๆ ทางสังคมจะถูกจัดระบบ และควบคุมโดยบรรทัดฐานที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์และเงื่อนไขของสังคมที่แตกต่างกันไป

2. ความคาดหวังจากผู้แสดงคนอื่น ๆ หมายถึง การที่สังคมมีบรรทัดฐานซึ่งเปรียบเทียบกับสคริปที่จะกำหนดบทบาทของบุคคลในความสัมพันธ์กันทางสังคมดังกล่าวแล้ว บุคคลในสังคมจึงต้อง มีการสวมบทบาทซึ่งกันและกัน เพื่อที่บุคคลจะได้คาดหวังพฤติกรรมของบุคคลอื่นในสังคมที่แสดงออก และสามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้องได้ตามความคาดหวังของสังคมและบุคคลอื่น ๆ

3. ความคาดหวังจากผู้ชม หมายถึง เป็นความคาดหวังของบุคคลในสังคม ที่อยู่ในสถาน การณ์ ต่างๆกัน ซึ่งจะต้องคาดหวังและสวมบทบาทของบุคคลอื่นที่เป็นเครื่องนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างถูกต้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่เป็นความหวังร่วมกัน

จะเห็นว่าความคาดหวังจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจในการลงมือกระทำหรือการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะบางครั้งคนเราจำเป็นต้องตัดสินใจเพื่อเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งในกรณีที่เกิดความต้องการหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน

อุดมพร สันตนะรัตน์ (อ้างถึงใน กัณจนา จันทรโชติ, 2546, น.14) ได้เสนอแนะข้อควรพิจารณาในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. พิจารณาว่าเป้าหมายที่จะไปถึงนั้นมีคุณค่ามากน้อยเพียงไร (Value)
2. พิจารณาว่าสิ่งที่กระทำนั้นสามารถคาดหวังให้ไปถึงจุดมุ่งหมายได้เพียงใด (Expectancy)

ความสัมพันธ์ทั้งสองประการดังกล่าวนี้จะเป็นองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ความสำเร็จซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจในแต่ละคน ในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำในสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ บุคคลจะมีการตั้งจุดหมายหรือคาดหวังเพื่อจะให้ไปสู่ความสำเร็จตามที่บุคคลหวังเอาไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะความแตกต่างของแต่ละบุคคลและสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญไม่น้อยที่จะทำให้ความคาดหวังนั้นเป็นจริงขึ้นมา

สุริยา จารยะพันธ์ (อ้างถึงใน กัณจนา จันทรโชติ, 2546, น.14) ได้กล่าวไว้ว่า ความคาดหวังของบุคคลย่อมแตกต่างกันออกไป เพราะคนเราต่างก็มีความคิดและความต้องการต่างกัน พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลจึงต่างกันด้วย และบุคคลได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังของคนใน

องค์การหรือจากจุดประ สงค์ขององค์การซึ่งเรียกว่า เป็นฝ่ายสถาบันมิตกับความต้องการส่วนตัวของ ตัวเองซึ่งเรียกว่าฝ่ายบุคคลามิติ ทั้งสองประการนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางสังคม

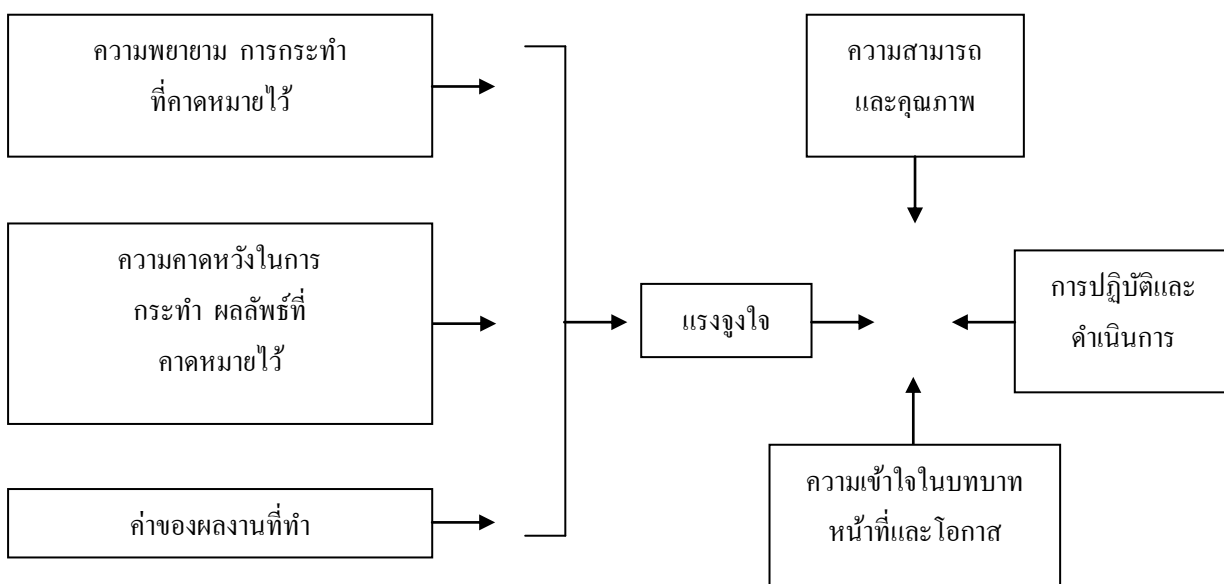
ทฤษฎีความคาดหวัง (The Expectancy Theory)

ทฤษฎีความคาดหวัง เป็นทฤษฎีหนึ่งที่กล่าวถึงแรงจูงใจของบุคคลในองค์การ ซึ่งเป็นการ ขยายความของทฤษฎี Maslow ว่าถ้าหากบุคคลเกิดความต้องการพร้อม ๆ กันในหลายสิ่ง บุคคลนั้นจะ เลือกปฏิบัติอย่างไร นักจิตวิทยาในปัจจุบันที่อยู่ในกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) ซึ่งมีความเชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ใช้ปัญญาในการตัดสินใจว่าจะกระทำพฤติกรรมอย่างไรอย่างหนึ่งเพื่อที่จะ นำไปสู่เป้าหมายที่สนองความต้องการของตนเอง ด้วยความเชื่อเช่นนี้จึงเกิดคติฐาน (Assumptions)

ศักดิ์ไทย (อ้างถึงใน ฉวีวรรณ สุวรรณภักดี, 2546, น.10) ดังนี้

1. พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้น โดยผลรวมของแรงผลักดันภายในตัวของเขาเองและ แรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม
2. มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการ ความปรารถนาและเป้าหมายแตกต่างกัน สิ่งที่เป็นข้อมูลให้ เลือก ได้แก่ ความคาดหวังในค่าของผลลัพธ์ที่จะได้ภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้นไปแล้ว
3. บุคคลตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมโดยเลือกจากพฤติกรรมหลายอย่าง สิ่งที่เป็นข้อมูลให้ เลือก ได้แก่ ความคาดหวังในค่าของผลลัพธ์ที่จะได้ภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้นไปแล้ว

นักจิตวิทยากลุ่มนี้ประกอบด้วย วรูม (Vroom), ลอว์เลอร์ (Lawler) และ พอร์เตอร์ (Potter) ซึ่งมีโมเดลของทฤษฎีการคาดหวัง ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบของทฤษฎีการคาดหวัง

ที่มา: ฉวีวรรณ สุวรรณภักดี, 2546, น.11

ทฤษฎีความคาดหวังกล่าวว่าการจูงใจบุคคลแสดงพฤติกรรมจะมีโอกาสประสบความสำเร็จ ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าพฤติกรรมนำไปสู่ผลกรรม ผลกรรมนั้นมีค่าสูงสำหรับเขาและเขาเชื่อว่าตัวเขามีความสามารถอยู่ในระดับที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้ ทฤษฎีนี้มีศัพท์ทางวิชาการที่จะต้องทำความเข้าใจอยู่ 3 ประการดังนี้

1. ความพยายาม – การกระทำที่คาดหวังไว้ (Effort – Performance Expectancy) หมายถึง การที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้า ถ้าหากตนเองแสดงพฤติกรรมอย่างเต็มที่ที่สุดความสามารถแล้ว จะมีโอกาสหรือความน่าจะเป็นสูงมากหรือน้อยเพียงใดที่จะกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จนั้นคือบุคคลจะต้องตั้งใจว่าพฤติกรรมที่จะต้องทำนั้นมันยาวนานกำลังความสามารถของตนเองหรือไม่ก่อนที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นออกไป

2. การคาดหวังในการกระทำ – ผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ (Performance – Outcome Expectancy) หมายถึง การที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมว่า ถ้าหากเขากระทำพฤติกรรมนั้นแล้ว เขาจะได้ผลลัพธ์ที่จะเป็นผลดี หรือผลเสียอย่างไรต่อตัวเขา

3. ค่าของผลงานที่ทำ (Valence of Outcome) หมายถึง คุณค่าหรือความต้องการใดที่ผลกรรมนั้น มีให้แก่บุคคลที่จะต้องแสดงพฤติกรรมนั้นออกไป เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกรรมนั้น แต่ละบุคคลมีการรับรู้ที่แตกต่างกันต่อผลกรรมเดียวกัน เช่น ครูบางคนเห็นว่าการออกไปเป็น ครูชนบท เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนเอง เพราะจะได้ช่วยเหลือประชาชนตามชนบทที่ยากจนและผลกรรมที่ได้ก็คือความสุขใจที่ได้ทำหน้าที่ของตนเองตามอุดมการณ์ ส่วนครูบางคนอาจจะเห็นว่าความสุขใจในหน้าที่ของการเป็นครู เป็นสิ่งที่มีค่าน้อยกว่าความสุขที่จะได้รับจากความเป็นอยู่ที่สุขสบายได้ จับจ่ายใช้สอย ได้หาความสนุกรื่นเริงในชุมชนเมืองหรือในเมืองใหญ่ ดังนั้น ครูประเภทแรกจึงเลือกที่จะออกชนบทและประเภทหลังจึงเลือกที่จะหาโรงเรียนในเมืองใหญ่ๆ

ทฤษฎีการจูงใจด้วยความคาดหวังของพอร์เตอร์-ลอว์เลอร์ (Porter – Lawler’s Expectancy Theory of Motivation)

Porter และ Lawler ได้กำหนดวิธีการจูงใจมนุษย์ให้เกิดความพึงพอใจและตั้งใจทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดเป็นสูตรว่า $M = (E - P) \times (P - O) \times (V - O)$ หรือ วิธีการจูงใจ = ผลคูณของการกระทำที่คาดหวังไว้กับผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้และค่าของผลงานที่ทำ

ทฤษฎีการจูงใจด้วยความคาดหวังของวรูม (Vroom’s VIE Expectancy Theory of Motivation)

วรูม Vroom (อ้างถึงใน นวีวรรณ สุวรรณภักดี, 2546 ,น.12) ได้กำหนดวิธีการจูงใจมนุษย์ให้พึงพอใจในงาน และตั้งใจทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดเป็นสูตรว่า $M = V \times$

$I \times E$ หรือวิธีการจูงใจ = ผลคูณของคุณค่าของผลงานที่ทำกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและความคาดหวัง (V = Valence, I = Instrumentality, E = Expectancy)

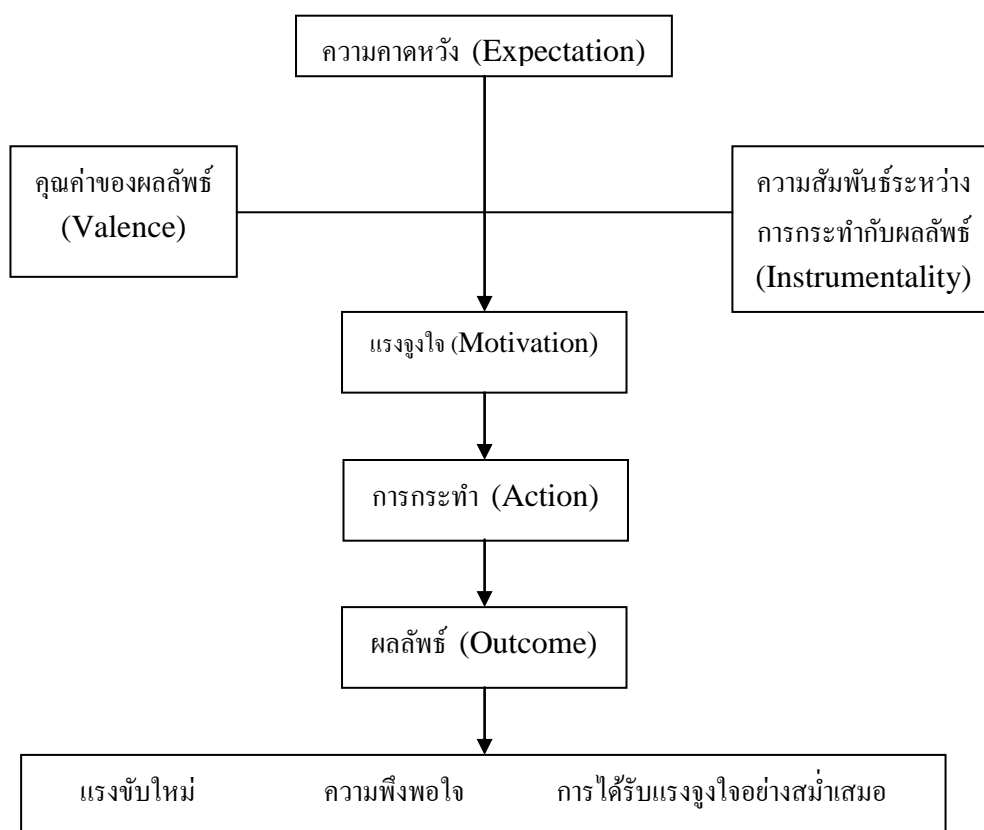
วิธีการจูงใจของวรูมได้กำหนดตัวแปรไว้ 3 ตัวแปร คือ

1. ความคาดหวัง (Expectation) หมายถึง การที่มนุษย์จะกำหนดความเป็นไปได้ในการที่จะได้รับผลตอบแทน หรือรางวัล หรือความก้าวหน้า โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความพยายาม ความขยัน อดทน ความมีเสน่ห์ และการใช้อิทธิพลอื่น ๆ ใส่เข้าไปในกระบวนการทำงาน เพื่อให้ความคาดหวังเป็นผลสำเร็จ มนุษย์ที่มีความคาดหวังสูงจะใช้ความพยายามมากกว่า 0 อาจจะเป็น +1

2. ตัวนำ, สื่อ, วิถีทาง (Instrumentality) หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกา ที่ใช้ถือปฏิบัติในองค์กรซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับระดับของความคาดหวังและผลของการจูงใจ เช่น มนุษย์ที่เป็นพนักงานในองค์กรที่มีความคาดหวังว่า อยากจะเป็นหัวหน้าฝ่าย แต่จะต้องผ่านกระบวนการคัดเลือก ถ้าพนักงานมีความเชื่อว่าการคัดเลือกใช้ระบบคุณธรรม ถือว่าเครื่องมือนี้เที่ยงตรงเชื่อถือได้ ทำให้เขามีโอกาสสูงที่จะได้รับการคัดเลือกมีค่า +1 ในทางตรงกันข้ามถ้าพนักงานเชื่อว่าการคัดเลือกใช้ระบบอุปถัมภ์ ถือว่าเครื่องมือนี้อาจไม่ยุติธรรม ดังนั้น เขาจะมีโอกาสน้อย มีค่าใกล้ 0 ที่อาจได้รับการคัดเลือก (เปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ของพอร์เตอร์และลอร์เลอร์)

3.คุณค่าของผลงานที่ทำ (Valence) หมายถึง ผลลัพธ์หรือผลตอบแทน หรือความก้าวหน้า หรือรางวัลที่จะได้รับจากการทำงาน หรือปฏิบัติงานนั้น ๆ ว่ามีคุณค่าจากดีดลหรือไม่ชอบ ไปหาจุดศูนย์และเพิ่มเป็นบวก เพราะเป็นรางวัลที่ชอบ

จากทฤษฎีความคาดหวังของวรูมอาจเขียนแผนภูมिरูปได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงทฤษฎีความคาดหวังของวรูม

จากการที่บุคคลมีความหวัง มีความต้องการอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุดและไม่เท่ากันในแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงเวลา เมื่อความต้องการอันหนึ่งได้รับการตอบสนองก็就会有ความต้องการสิ่งอื่นต่อไปอีก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเขามีสิ่งนั้นแล้วหรือยัง ถ้าในขณะนั้นหรือช่วงเวลานั้นมีการขาดเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการขาดทางด้านร่างกาย หรือจิตใจก็ตาม การขาดหรือการไม่มี จะก่อให้เกิดความต้องการ โดยที่เมื่อความคาดหวังในความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะเกิดความหวังหรือความต้องการอื่นเข้ามาแทนที่เป็นวัฏจักรต่อเนื่องกันไป เริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย จึงปรากฏความจริงว่าความคาดหวัง ความต้องการของบุคคลในยามที่เจ็บป่วยนั้นยังคงมีอยู่และมีได้น้อยลงจากปกติ ตรงกันข้ามจะกลับหรือทวิความหวัง ความต้องการเพิ่มมากขึ้นดังนั้นความคาดหวังจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทั้งนี้เพราะความคาดหวังนั้นเกิดเนื่องจากแรงผลักดันแห่งความต้องการ โดยอาจเป็นความต้องการทางเสรีวิทยา เช่น ความต้องการอาหารน้ำ และการขับถ่ายของเสียหรือความต้องการทางสังคม เช่น ความต้องการความสนใจ การยอมรับจากผู้อื่น อันนับได้ว่าเป็นลักษณะความต้องการพื้นฐานโดยทั่วไปที่มนุษย์ทุกคนคาดหวังไว้ และด้วย

ความมุ่งหวังแห่งความต้องการเหล่านี้ จะเป็นแรงจูงใจให้มนุษย์เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ก้าวหน้าเจริญรุ่งเรือง โดยประดิษฐ์ค้นคว้าสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่เพื่อตอบสนองเป้าหมายแห่งความหวังนั้น (อัญชลี ไก่งาม, 2545, น.9-10)

ปัจจัยกำหนดความคาดหวัง

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่กำหนดความคาดหวัง ได้มีผู้สรุปไว้ดังนี้

1. ขึ้นอยู่กับลักษณะความแตกต่างของแต่ละบุคคลและสภาพแวดล้อม ความคาดหวังและการแสดงออกจึงแตกต่างกัน เพราะความคิด ความต้องการของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ เพชรี ทาลาก (อ้างถึงใน ฉวีวรรณ สุวรรณภักดี, 2546, น.18) กล่าวว่า ความคาดหวังของบุคคลเป็นการตอบสนองต่อความต้องการ เพราะถ้ามนุษย์เกิดความต้องการในระดับที่ตนต้องการแล้ว ก็จะมีการคาดหวังถึงในสิ่งที่อยู่สูงขึ้นไปอีกตามลำดับ ซึ่งเห็นได้จากทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

2. ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงานและประสบการณ์ที่ผ่านมาในครั้งนั้น ๆ กล่าวได้ว่าถ้าบุคคลเคยประสบความสำเร็จในการทำงานนั้นมาก่อน ก็จะทำให้มีการกำหนดระดับความคาดหวังในการทำงานในคราวต่อไปสูงขึ้น และใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามจะกำหนดความคาดหวังต่ำลงมา ก็เพื่อป้องกันมิให้เกิดความรู้สึกล้มเหลวจากระดับความคาดหวังซึ่งสอดคล้องกับสรวง สุทธิเลิศอรุณ ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ และขึ้นอยู่กับสภาวะความเข้มของความต้องการ 2 ประการ คือ

2.1 บุคคลนั้นขาดสิ่งที่เขาต้องการมากหรือน้อย จึงจะถึงระดับที่เขาพอใจ

2.2 สิ่งที่เขาต้องการนั้น มีคุณค่าเพิ่มเติมมากน้อยเพียงใด

3. ขึ้นอยู่กับการประเมินความเป็นไปได้ เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและการคาดการณ์ของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งนั้นอาจเป็นรูปธรรม หรือนามธรรมก็ได้ จะเป็นการประเมินค่า โดยมีมาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัดของแต่ละบุคคล ซึ่งการประเมินค่าของแต่ละคนที่มีต่อสิ่งใดหนึ่งชนิดเดียวกันก็อาจจะแตกต่างกันได้โดยขึ้นอยู่กับความความหวัง ประสบการณ์ ความสนใจ การให้คุณค่าแก่สิ่งนั้น ๆ ของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสภาพร ช้อนสุข (อ้างถึงใน ฉวีวรรณ สุวรรณภักดี, 2546, น.18) กล่าวว่าความคาดหวังของบุคคลจะสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาในระดับผลงานที่ บุคคลกำหนดหรือคาดหวังว่าจะทำได้ ผลตอบแทนหรือความพอใจที่จะได้ และโอกาสที่จะได้รับผล ตอบแทนนั้น

ผลกระทบจากความคาดหวัง

แม้ว่าความคาดหวังจะให้คุณประโยชน์ในการดำรงชีวิตอยู่ต่อไปของบุคคล แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ เป็นผลให้บุคคลผู้นั้นผิดหวังอย่างรุนแรง เกิดความไม่มั่นใจในตัวเองเกิดความคับข้องใจ (Frustration) เกิดภาวะเครียด (Stress) วิตกกังวล (Anxiety) และเกิดความทุกข์ใจในที่สุด ซึ่งเป็นสาเหตุบั่นทอนชีวิตที่ยืนยาวให้สั้นลงได้ สุรางค์ จันทน์เอม (อ้างถึงใน ฉวีวรรณ สุวรรณภักดี, 2546, น.55) กล่าวคือ ถ้าบุคคลสามารถที่จะพบกับความสมหวังในความต้องการทุกชนิดที่เกิดขึ้นแล้วบุคคลก็จะรอดพ้นหรือไม่ต้องเผชิญกับความล้มเหลวหรือคับข้องใจทั้งหลายที่เกิดขึ้น แต่เนื่องจากเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เพราะบุคคลไม่สามารถเนรมิตทุกสิ่งที่ต้องการได้และในสภาพความเป็นจริงบุคคลก็ไม่อาจรอดพ้นจากความผิดหวังได้

ความคาดหวังทางการศึกษา

การศึกษาเป็นกลไกหลักในสังคมที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของบุคคล ทั้งในแง่สติปัญญา ความรู้ความสามารถ และนำไปสู่การมีอาชีพตามที่บุคคลคาดหวังหรือปรารถนา นอกจากนี้ความสำเร็จจากระบบการศึกษายังนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม ตลอดจนความมั่นคงของชาติ ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีผลต่อความคาดหวังทางการศึกษา (Education Expectation) มีดังต่อไปนี้

1. ภูมิหลังของครอบครัว (Family Background) ตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่สุดของขบวนการจัดช่วงชั้นทางสังคมคือระดับความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของสังคม หรือครอบครัวกับการประสบความสำเร็จ สำหรับภูมิหลังทางครอบครัวนี้ สามารถขยายออกเป็นการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และขนาดของครอบครัว ซึ่งพบว่า ลักษณะของผู้ปกครองจะมีผลกระทบต่อการบรรลุทางการศึกษาและจะมีผลต่อเนื่องไปถึงการบรรลุทางอาชีพ นอกจากนี้ภูมิหลังทางครอบครัวยังหมายถึงเจตคติ ค่านิยม สถาน ภาพทางอาชีพ รายได้ของครอบครัว ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการประสบผลสำเร็จทางการศึกษาของเด็ก

2. ความสามารถทางการศึกษา (Academic Performance) ความสามารถทางการศึกษาจะพิจารณาถึงระดับสติปัญญาของเด็กกว่าเป็นอย่างไร ตัวบ่งชี้ (Indicator) ที่สำคัญประการหนึ่งในการบรรลุทางการศึกษาของบุคคลในระยะยาวก็คือ คะแนนเฉลี่ยที่ได้รับจากการศึกษาในโรงเรียนและระดับสติปัญญาจะมีผลกระทบต่อการบรรลุทางการศึกษาของนักเรียนมากกว่าอิทธิพลทางการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดาและขนาดของครอบครัว โดยความก้าวหน้าทางการศึกษาในโรงเรียนจะขึ้นอยู่กับนักเรียนมีระดับสติปัญญาไม่น้อยเพียงใด จึงกล่าวได้ว่าความสามารถทางการศึกษาของนักเรียนจะมีผลโดยตรงต่อความคาดหวังทางการศึกษาของนักเรียนเอง

3. อิทธิพลของบุคคลที่มีความสำคัญ (Significant Other's Influence) คือบุคคลที่มีความหมายต่อตัวนักเรียน เป็นบุคคลที่นักเรียนจะเอามาเป็นแบบอย่างในการกำหนดความต้องการของตนเอง ซึ่งจะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในการจัดเวลาทางสังคม (Socialization) เกี่ยวกับค่านิยมในความสำเร็จ โดยจะพิจารณาถึงการกระตุ้นทางการศึกษาของครอบครัวในฐานะเป็นตัวเร่งอันดับแรกตั้งแต่เกิดมา โดยครอบครัวจะเป็นกลไกถ่ายทอดค่านิยมต่าง ๆ ทางสังคมสู่ตัวเด็กในระยะเริ่มแรก และเด็กจะรับค่านิยมเหล่านั้นมาเป็นของตนเอง เช่น การกระตุ้นทางการศึกษาของครู ในฐานะเป็นผู้จัดเวลาความคิดต่าง ๆ แก่เด็ก แผนการศึกษาของเพื่อนซึ่งจะทำให้เกิดการเปรียบเทียบและอาจคล้อยตามความคิดของเพื่อน

กรรณิกา นาควัชร (อ้างถึงใน คม ศรีกิจการ, 2551, น.17-18)

ฮิวร์ล็อก Hurlock (อ้างถึงใน คม ศรีกิจการ, 2551, น.18-20) ได้เสนอปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคาดหวังต่างกันไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรม (Cultural Ideals) วัฒนธรรมที่แตกต่างกันส่งผลให้มาตรฐานของความคาดหวังของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน มาตรฐานนี้ครอบคลุมถึงระดับความสำเร็จและเจตคติต่อความสำเร็จเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นจะรับรู้ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อตนเอง และความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสังคม การตั้งความหวังของบุคคลในแต่ละสังคมจึงต่างกันไป

2. ชนิดของครอบครัว (Kind of Family) ครอบครัวที่มีความมั่นคงมีความเป็นไปได้สูงที่จะตั้งจุดหมายในอนาคตไว้สูงกว่าบุคคลที่ไม่มีความมั่นคงในครอบครัว ครอบครัวที่ต้องย้ายถิ่นบ่อย ความคาดหวังหรือการวางแผนอนาคตต่อตนเองจะไม่ชัดเจนเท่ากับครอบครัวที่ไม่ต้องย้ายถิ่น

ขนาดของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการตั้งเป้าหมายด้วยเช่นกัน ครอบครัวขนาดเล็กมีแนวโน้มที่จะพบความสำเร็จของบุคคลในครอบครัวมากกว่าครอบครัวขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะครอบครัวขนาดเล็ก พ่อแม่สามารถจะทุ่มเท ส่งเสริม และวางแผนแนวทางให้เด็กไปสู่ความคาดหวังได้มากกว่าเด็กในครอบครัวขนาดใหญ่

3. ชั้นทางสังคม (Ordinal Position) ครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลาง และฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี บิดามารดาจะตั้งความคาดหวังกับบุตรคนแรกและให้โอกาสแก่บุตรคนแรกมากที่สุดโดยเฉพาะบุตรชาย ในทางตรงกันข้ามครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ บุตรคนสุดท้ายจะได้รับการส่งเสริมจากบิดามารดาและพี่ ๆ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น พี่โตขึ้นและมียานทำ เพื่อให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้ขยับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น

4. วินัย (Discipline) เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะตั้งความคาดหวังที่สอดคล้องกับความเป็นจริง

5. สถานะทางกลุ่ม (Group Status) ถ้าฐานะในกลุ่มของเด็กมั่นคงระดับความคาดหวังของเด็กก็จะใกล้เคียงความเป็นจริง แต่เด็กที่ไม่มีบทบาทสำคัญในกลุ่ม เด็กจะต้องเลื่อนขั้นตนเองเข้าสู่ผู้นำในกลุ่มทำให้การตั้งความคาดหวังหลาย ๆ อย่างไม่อยู่บนรากฐานของความเป็นจริงในขณะที่บุคคลที่ชอบแยกตัวเอง ความคาดหวังของกลุ่มจะมีผลต่อเขาเพียงเล็กน้อย

6. การใช้กลไกการหลบหนี (Use of Escape Mechanisms) กลไกการหลบหนีที่มีผลต่อการตั้งความคาดหวังมากที่สุดคือ การฝันกลางวันเด็กก็จะตั้งความคาดหวังไว้ว่าจะต้องประสบความสำเร็จ และหลีกเลี่ยงความล้มเหลว โดยที่ความคาดหวังไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

7. การบอกกล่าวถึงความคาดหวัง (Liberization of Aspirations) เด็กที่บอกกล่าวความคาดหวังออกมามักจะตั้งความคาดหวังของตนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงมากกว่าการที่เด็กเก็บไว้และคิดอยู่คนเดียว อย่างไรก็ตามความคาดหวังที่เด็กบอกกับเพื่อนสนิทจะเป็นลักษณะความใฝ่ฝัน ไม่ค่อยใกล้เคียงกับความเป็นจริงเท่ากับที่เขาบอกกับบิดามารดา ครู หรือบุคคลที่ไม่ค่อยคุ้นเคยกัน เมื่อเด็กวัยรุ่นบอกถึงความคาดหวังของตนให้กับบุคคลอื่นฟังจะเป็นการท้าทายให้เขาพิสูจน์ตนเอง โดยพยายามทำให้ได้ตามที่พูดไว้ เพราะเขารู้ว่าหลายคนใส่ใจในสิ่งที่เขาพูด เขาไม่ต้องการพบสายตาที่มองดูเขาด้วยความผิดหวัง

8. ความล้มเหลวและความสำเร็จในอดีต (Past Failures and Successes) บุคคลที่ประสบความสำเร็จเสมอ ๆ มีแนวโน้มที่จะต้องมีความคาดหวังว่าจะได้รับความสำเร็จอีกในอนาคตในการทำงานเดียวกันบุคคลที่พบความผิดหวังซ้ำ ๆ ก็มักจะคิดว่าอนาคตจะผิดหวังอีก ประสบการณ์เช่นนี้จะมีผลต่อการตั้งความคาดหวังในอนาคต ว่าบุคคลผู้นั้นจะตั้งความคาดหวังไว้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่เพียงใด

9. เพศ (Sex) บรรยากาศของบ้านและโรงเรียนจะส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กชายตั้งความหวังสูงกว่าเด็กหญิง บิดามารดาจะคาดหวังในตัวของบุตรชายมากกว่าบุตรหญิง เด็กชายมักถูกกระตุ้นให้มีความหวังทางการกีฬา การงานและการประกอบอาชีพ แต่เด็กหญิงมักคาดหวัง ที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่ม การแต่งงานซึ่งเด็กเองก็ยังไม่รู้ว่าจะแต่งงานกับใคร สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมหลังแต่งงานจะเป็นอย่างไร จึงเป็นเรื่องยากที่เด็กหญิงจะวางแผนในเรื่องเหล่านี้ ดังนั้นเด็กหญิงจึงมีแนวโน้มที่จะตั้งจุดมุ่งหมายในระยะสั้นกว่าเด็กชาย แม้ในเรื่องการเรียน เด็กหญิงมักจะวางแผนระยะสั้น เช่น เดือนต่อเดือน

10. เซอร์วิปัญญา (Intelligence) เมื่อเด็กอยู่ในกลุ่มที่มีค่านิยมต่อความสำเร็จสูง เด็กจะตั้งความคาดหวังให้ตนประสบความสำเร็จเหนือเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ซึ่งอาจไม่อยู่บนรากฐานของความเป็นจริง อย่างไรก็ตามเด็กที่ฉลาดจะตั้งความคาดหวังของตนโดยอาศัยความสนใจ และ

ความสามารถของตนมากกว่าทำตามจุดมุ่งหมายที่กลุ่มตั้งไว้ในทางกลับกันเด็กที่ฉลาดน้อยจะตั้งความคาดหวังไว้ตามค่านิยมของกลุ่ม

11. บุคลิกภาพ (Personality) บุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อความคาดหวังได้หลายกรณีด้วยกันในเรื่องการชดเชยบุคคลที่ไม่ยอมรับตนเองจะตั้งความคาดหวังโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเอง เพื่อปกปิดความไม่สามารถของตน บุคคลที่มีความมั่นใจในตนเองจะตั้งความคาดหวังที่สอดคล้องกับความจริงของตน ส่วนคนที่มีความวิตกกังวลต่ำมีแนวโน้มจะตั้งความคาดหวังไว้สูงเนื่องจากจะคำนึงถึงความสำเร็จของตนมากกว่าความล้มเหลว อาจมีความคาดหวังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงได้ ส่วนบุคคลที่มีความวิตกกังวลสูงมักวิตกอยู่กับความล้มเหลวในอดีต ทำให้มองอนาคตในแง่ดีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

ทฤษฎีอรรถประโยชน์คาดหวัง

การตัดสินใจเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่ต้องใช้อยู่ตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน การตัดสินใจเกิดขึ้นในสภาพการณ์เมื่อเราต้องคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตหรือเลือกเอาระหว่างทางเลือกตั้งแต่สองทางขึ้นไป หรือเราต้องการคาดการณ์จากข้อมูลที่ไม่เพียงพอ

ปี ค.ศ.1738 แดเนียล เบร์นูลลี (Daniel Bernoulli) นักคณิตศาสตร์ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นทฤษฎีอรรถประโยชน์คาดหวัง (Expectancy Utility) มีสาระสำคัญว่าคนจะตัดสินใจทำอะไรสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการพิจารณาอรรถประโยชน์ของผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจนั้น อรรถประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นการประเมินค่าตามความรู้สึกของแต่ละคน (ชุมพร ชงศ์กิติกุล, 2543, น.573)

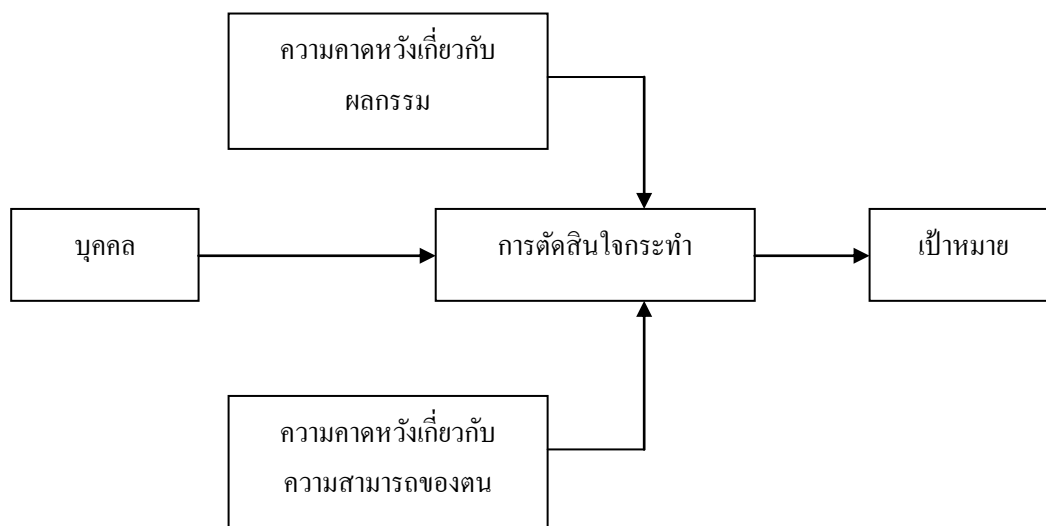
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเบนดูรา Bandura (อ้างถึงใน เมทินี เตชะวิทยากุล, 2545, น.17) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมว่า สิ่งที่มีมนุษย์เรียนรู้คือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ กล่าวคือมนุษย์เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลกรรมที่เกิดจากพฤติกรรม ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้เหล่านี้กลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์เอง จากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังกล่าวเมื่อประสบการณ์หนึ่งมนุษย์จะอาศัยประสบการณ์ของตนคาดหวังเกี่ยวกับอีกเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาได้ ทำให้เกิดความดีใจ ความวิตกกังวลและความหวาดหวั่นต่อเหตุการณ์ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมใดหรือไม่

ความคาดหวังซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใดหรือไม่นั้นมี 2 ชนิด คือ

1. ความคาดหวังที่เกี่ยวกับผลกรรม (Outcome expectancy) เป็นการประมาณของบุคคลว่าพฤติกรรมใดนำไปสู่ผลกรรมใด

2. ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน (Efficacy expectancy) เป็นการประมาณความสามารถของตนในการกระทำพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ผลกระทบบางอย่างที่คาดหวังไว้ ชัยพร วิชชาวุธ (อ้างถึงใน เมทินี เตชะวิทยากุล, 2545, น.17)

ภาพที่ 3 แสดงความคาดหวังซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจ

บุคคลจะกระทำพฤติกรรมหนึ่งหรือไม่ขึ้นอยู่กับความคาดหวังว่า เมื่อกระทำพฤติกรรมนั้นจะได้รับผลที่ต้องการหรือไม่ และความคาดหวังว่าเรามีความสามารถพอที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่ เนื่องจากมนุษย์เรียนรู้ว่าการกระทำใดนำไปสู่ผลกรรมใด แต่ความสามารถของมนุษย์แต่ละคนจะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ มีขีดจำกัดไม่เท่ากัน

แนวความคิดและทฤษฎีความต้องการ

ความสุขหรือความพึงพอใจในชีวิตของคนจะเกิดขึ้นได้เมื่อคนนั้นได้รับการตอบสนองความต้องการของตน (สุรกุล เจนอบรม, 2534, น.390)

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2523) ได้แบ่งความต้องการออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย (physiological or biological needs) ซึ่งเกิดขึ้นจากภายในร่างกาย ได้แก่ ความต้องการอาหาร ความต้องการอากาศ น้ำ ความต้องการทางเพศ และความต้องการทางด้านจิตใจ (psychological needs) ซึ่งเกิดขึ้นจากสังคม ได้แก่ ความต้องการความรัก และความมีชื่อเสียง

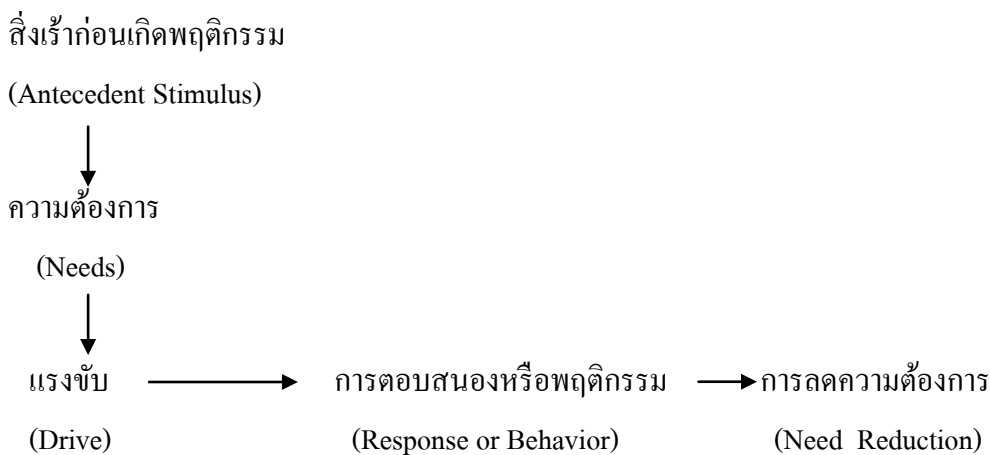
ทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจที่นักจิตวิทยาใช้อธิบายพฤติกรรมในปัจจุบันมี 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีมนุษยนิยมและทฤษฎีพุทธิปัญญานิยม ทั้งสามทฤษฎีมีบทบาทสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ แต่เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์ค่อนข้างซับซ้อน จึงไม่มีทฤษฎีหนึ่งสามารถอธิบายพฤติกรรมได้ทุกอย่าง จึงจำเป็นจะต้องเรียนรู้ทั้ง 3 ทฤษฎี

ฟรอยด์ นักจิตวิทยาวิเคราะห์ ได้แบ่งสัญชาตญาณออกเป็น 2 ชนิด คือ สัญชาตญาณเพื่อการดำรงชีวิต (Life Instincts) ซึ่งเป็นแรงขับทางเพศเพื่อการสืบพันธุ์ และสัญชาตญาณเพื่อความตาย (Death Instincts) เป็นแรงขับให้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว อาจจะแสดงออกโดยการทำร้ายตนเองหรือมีพฤติกรรมก้าวร้าวต่อผู้อื่น ฟรอยด์ กล่าวว่าแรงขับทั้ง 2 อย่างมักจะถูกเก็บกดไว้ในจิตไร้สำนึก (Unconscious) เนื่องจากการอบรมสั่งสอนของบิดามารดา ไม่ให้แสดงออก ฟรอยด์เป็นคนแรกที่อธิบายพฤติกรรมด้วยแรงขับในจิตใต้สำนึก

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

ดอลลาร์ด มิลเลอร์ (Dollard Miller , 1950) ได้สร้างทฤษฎีแรงขับ (Drives) โดยถือหลักของความสมดุล (Homeostasis) ที่กล่าวว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เราแสวงหาสถานภาพสมดุลอยู่เสมอ หรือมีความโน้มเอียงที่รักษาความคงตัวภายใน เป็นต้นว่า เวลาหิวน้ำตาลในเลือดลดลงทำให้มนุษย์เราแสวงหาอาหารรับประทาน ความหิวเป็นแรงขับให้เกิดพฤติกรรมทฤษฎีนี้ โดยให้ชื่อว่า “ทฤษฎีลดแรงขับ” (Drive Reduction Theory) และมีคำอธิบายดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แสดงความคาดหวังซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจ

เมอร์เรย์ (Murray, 1938) ได้สร้างทฤษฎีความต้องการ โดยถือว่า ความต้องการเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจ ซึ่งเป็นผลให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่

จะนำไปสู่เป้าหมาย (Goal) เมอร์เรย์ได้ทำการศึกษาความต้องการทางจิตวิทยาของบุคคลปกติกลุ่มหนึ่ง และได้แบ่งความต้องการทางจิตวิทยาออกเป็น 20 ชนิด ความต้องการของเมอร์เรย์ที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มีดังต่อไปนี้

1. ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement)
2. ความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น (Affiliation)
3. ความต้องการ ความก้าวร้าว (Aggression)
4. ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)
5. ความต้องการที่จะมีอิทธิพลหรือบังคับผู้อื่น (Dominance)
6. ความต้องการที่แสดงออกเป็นเป้าแห่งสายตาคน (Exhibition)
7. ความต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองรักษาผู้อื่น (Nurturance)

ชวาลวุฒิ ไชยวุฒิ (2523) ได้แบ่งความต้องการของเกษตรกรออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความต้องการที่เกษตรกรรู้สึกว่ามีความต้องการ เช่น เกษตรกรต้องการผลผลิตที่มีราคาสูง ต้องการความช่วยเหลือเรื่องปัจจัยการผลิต ต้องการให้ราชการช่วยเหลือในเรื่อง ต่างๆ
2. ความต้องการที่เกษตรกรไม่รู้สึกว่าตนเองต้องการ แต่เกิดจากนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิเคราะห์สภาพปัญหาที่แท้จริง

วิรัช กงคะจันทร์ (2523) กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง สภาวะที่บุคคลยังขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งและมุ่งให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น สภาวะที่บุคคลขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็คือ ช่องว่างอันเกิดจากสิ่งที่บุคคลมีอยู่กับสิ่งที่บุคคลปรารถนา

วิจิตร อาวะกุล (2537) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์ หมายถึง ภาวะที่บุคคลยังขาดหรือยังไม่ได้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีความต้องการที่จะมี หรือให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น ความต้องการนี้หากยังไม่ได้รับให้เป็นที่น่าพอใจตามสมควรแล้ว จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ การพัฒนาต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง

ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

1. ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow Hierachy of Nedd's) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแบรนดิส์ เป็นทฤษฎีที่รู้จักกันมากที่สุดทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งระบุว่าบุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากระดับพื้นฐานที่สุดไปยังระดับสูงสุดครอบคลุมความคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้มีสามประการ คือ

1.1 บุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการสนองตอบเท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป

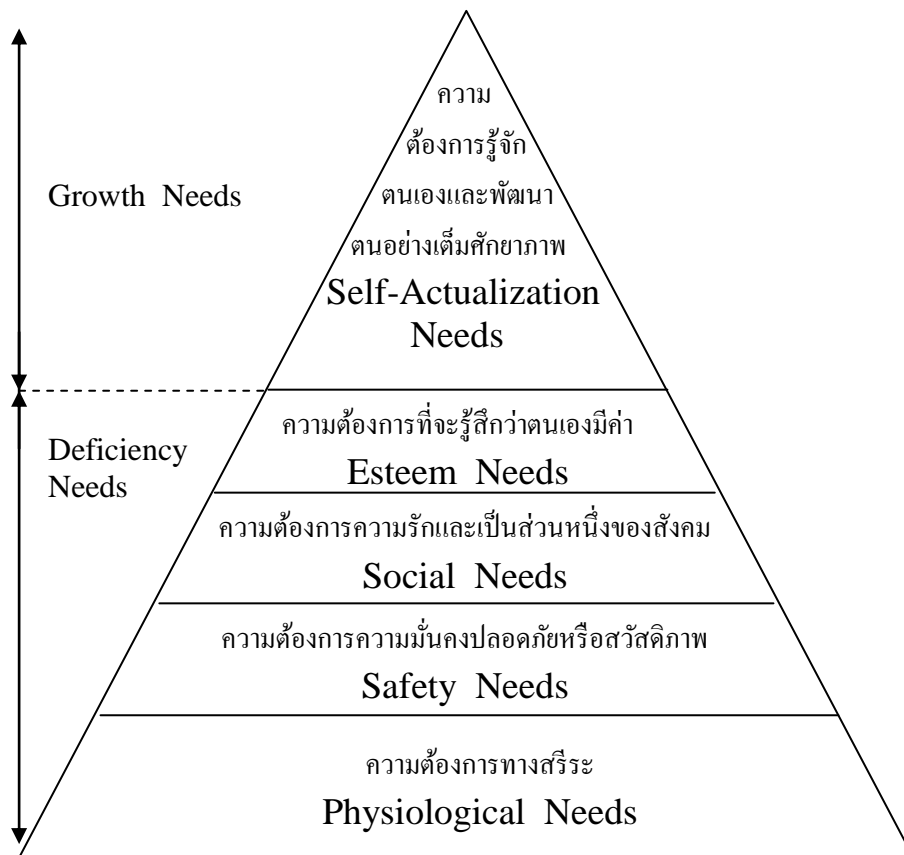
1.2 ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับชั้นเรียงตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐาน ไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน

1.3 เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการสนองตอบอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป

มาสโลว์ เห็นว่าความต้องการของบุคคลมี 5 กลุ่มจัดแบ่งได้เป็น 5 ระดับจากระดับต่ำไปสูง เพื่อความเข้าใจมักจะแสดงลำดับของความต้องการเหล่านี้ โดยภาพ ดังนี้

ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

มาสโลว์ (Maslow, 1973, p.370-396) ได้แบ่งความต้องการพื้นฐาน (Basic Needs) ออกเป็น 5 ประเภท คือ ความต้องการทางสรีระหรือความต้องการทางร่างกาย (Physiological หรือ Physical Needs) ความต้องการ ความมั่นคง ปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (safety Needs) ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Social Needs) ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs) และความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองที่ตามศักยภาพของตน (Self-Actualization Needs) มาสโลว์ ได้จัดลำดับชั้นตอนความต้องการจากต่ำไปสูง เริ่มจากความต้องการทางสรีระ จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมตอบสนองจนเป็นที่พอใจ จึงจะมีความต้องการนี้ขาด จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมตอบสนองจนเป็นที่พอใจ จึงจะมีความต้องการขั้นสูงต่อไป ตัวอย่างเช่น คนที่มีความหิว เพราะมีคนปองร้าย จะไม่มีความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่าความต้องการขั้นสูงสุด คือ ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริง และพัฒนาตนเองที่ตามศักยภาพของตน จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการทั้ง 4 ประเภท ได้รับการตอบสนองอย่างไร ก็ตาม การตอบสนองของความต้องการแต่ละชั้นไม่จำเป็นต้องถึง 100% ส่วนมากจะขึ้นกับแต่ละบุคคล

ภาพที่ 5 ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ตามแนวความคิดของมาสโลว์

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย หากพนักงานมีรายได้จากการปฏิบัติงานเพียงพอ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยมีอาหารและที่พักอาศัย เขาก็จะมีกำลังที่จะทำงานต่อไป และการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เช่น ความสะอาด ความสว่าง การระบายอากาศที่ดี การบริการสุขภาพ เป็นการสนองความต้องการในลำดับนี้ได้

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึงความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงาน ในชีวิตและสุขภาพ การสนองความต้องการนี้ต่อพนักงานทำได้หลายอย่าง เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ การฝึกอบรม การให้มีความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการทำงานแล้ว คนเราจะต้องความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ต้องการเพื่อน การมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่น ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มีความภูมิใจและสร้างการนับถือตนเอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเองและเกียรติยศความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ท้าทาย ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน โอกาสแห่งความก้าวหน้าในงานอาชีพ เป็นต้น

5. ความต้องการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุด คือต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาสูงสุดของตัวเอง ความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพและการทำงาน เป็นต้น

มาสโลว์แบ่งความต้องการเหล่านี้ออกเป็นสองกลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (deficiency needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นความต้องการก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (growth needs) ได้แก่ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้ชีวิต จัดเป็นความต้องการระดับสูง และอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง

ตามทฤษฎีของมาสโลว์ ความต้องการที่รับการสนองอย่างดีแล้วจะไม่สามารถเป็นเงื่อนไขจูงใจบุคคลได้อีกต่อไป แม้ผลวิจัยในเวลาต่อมาไม่สนับสนุนแนวคิดทั้งหมดของมาสโลว์แต่ทฤษฎีลำดับความต้องการของเขา ก็เป็นทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการอธิบายองค์ประกอบของแรงจูงใจ ซึ่งมีการพัฒนาในระยะหลัง ๆ

2. ทฤษฎีความต้องการของแอลเดอ เฟอร์ (Alderfer's Modified Needs) ซึ่งได้ให้ทฤษฎีที่เรียกว่า E.R.G. (Existence - Relatedness - Growth Theory) โดยแบ่งความต้องการของบุคคลออกเป็น 3 ประการ คือ Feildman and Arnold (1983, p.110) ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence needs) ความต้องการมีสัมพันธภาพกับคนอื่น (Relatedness needs) และความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth needs)

3. ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (Murrey's Manifest Needs Theory) ที่สามารถอธิบายได้ว่า ในเวลาเดียวกันบุคคลอาจมีความต้องการด้านใดด้านหนึ่งที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับการ

ทำงานซึ่งมีอยู่ 4 ประการ คือ ความต้องการความสำเร็จ (Needs for achievement) ความต้องการมิตรสัมพันธ์ (Needs for affiliation) ความต้องการอิสระ (Needs for autonomy)

4. ทฤษฎีความต้องการหรือแรงจูงใจของแมคเคลแลนด์ (McClelland Achievement Motivation Theory) เป็นทฤษฎีที่บุคคลปรารถนาที่บรรลุเป้าหมายซึ่งมีลักษณะท้าทาย ทฤษฎีนี้ทำความเข้าใจถึงรูปแบบการจูงใจความต้องการพื้นฐาน 3 ประการ คือ ความต้องการอำนาจ (Needs for power) ความต้องการผูกพัน (Needs for affiliation) ความต้องการความสำเร็จ (Needs for achievement)

สรุปทฤษฎีความต้องการคือ มนุษย์ต้องการตอบสนองความรู้สึกขั้นพื้นฐานของตนเองที่ทำให้มีระดับความพึงพอใจทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตามลำดับความสำคัญที่มนุษย์แต่ละคนกำหนดขึ้น ดังนั้นเพื่อให้มนุษย์ตอบสนองต่อแรงกระตุ้นและสิ่งเร้าภายในจิตใจจึงเกิดทฤษฎีความต้องการในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้น

แนวความคิดและทฤษฎีการเรียนการสอน

สอน หมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540, น.2)

การสอน หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่ผู้สอนดำเนินการเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข (ไสว พิกขาว, 2544, น.18)

การสอน หมายถึง กระบวนการจัดสิ่งเร้าและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมหรือประสบการณ์ เพื่อผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากกิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดให้ โดยผ่านประสาทของผู้เรียนเอง จนทำให้ผู้เรียนบรรลุสำเร็จตามจุดประสงค์ที่คาดหวัง การสอนจึงเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั่นเอง (ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ, 2541, น.61)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การสอน หมายถึง กระบวนการหรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนได้จัดขึ้น โดยมีเป้าหมายที่คาดหวังไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์จากกระบวนการหรือสภาพการณ์นั้น ๆ ที่ผู้สอนได้จัดขึ้น

การเรียนการสอน จึงเป็นกระบวนการที่มีการจัดระบบและวางแผนเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ตามเป้าหมายที่วางไว้ซึ่งในกระบวนการนั้นทำให้ผู้สอนได้เรียนรู้จากผู้เรียนด้วย (ชิตี ปัญญาอินทร์, 2550, น.10-12)

ระบบการเรียนรู้การสอน

การจัดการเรียนการสอนหรือทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การจัดการเกี่ยวกับแบบแผนหรือการจัดระบบเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้งานต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กานเย และบริกส์ (Gange; Briggs and Wager, 1974, p.19) กล่าวว่า ระบบหมายถึง วิธีการใด ๆ ก็ได้ที่ได้รับไว้อย่างเป็นระเบียบเพื่อเป็นหลักให้สามารถทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งอาจจะเป็เป้าหมายในวงกว้าง เช่น เพื่อสังคมหรือเป้าหมายย่อย เช่น เพื่อคนส่วนหนึ่งของสังคมหรือเป้าหมายในวงแคบ เช่น เพื่อครูคนเดียวก็ได้

บานาธิ (Banathy, 1968, p.12) กล่าวว่า ระบบหมายถึงวิธีการจัดรวบรวมของส่วนประกอบต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์และส่งเสริมต่อกันเพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

บุญชม ศรีสะอาด (2541, น.5) กล่าวว่า การมีระบบก็คือการทำหน้าที่หรือจัดไว้อย่างเป็นระเบียบของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนั้น มีความสัมพันธ์หรือเสริมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, น.74) กล่าวว่า การนำวิธีการระบบมาช่วยเสริมพัฒนาการสอนเป็นสิ่งที่ทำให้การสอนเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น ทั้งในการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขเพื่อความมีประสิทธิภาพ ในด้านกระบวนการเรียนการสอน

สังัด อุทรานันท์ (2529, น.5) กล่าวว่า ระบบ หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รวมกันและต่างทำหน้าที่ของตนเองอย่างมีระเบียบเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้

จากความหมายต่างๆ ของระบบทำให้สรุปได้ว่า ระบบ คือ สิ่งที่มีหน้าที่ในจัดระเบียบให้ส่วนประกอบ หรือองค์ประกอบต่างๆ ที่อยู่รวมกันเพื่อทำกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ทิสนา เขมมณี (อ้างถึงใน ธิติ ปัญญาอินทร์, 2550, น.12-13) ได้อธิบายเกี่ยวกับการสร้างระบบหรือจัดระบบไว้ว่าการสร้างระบบ ควรมีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของระบบ การสร้างระบบใด ๆ สิ่งสำคัญประการแรกคือ ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของระบบให้ชัดเจน
2. การศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้ระบบมีพื้นฐานที่มั่นคงขึ้น
3. การศึกษาสภาพการณ์และปัญหาที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้ผู้สร้างหรือจัดระบบได้ค้นพบองค์ประกอบที่สำคัญ และช่วยให้ระบบมีประสิทธิภาพ

4. การกำหนดองค์ประกอบของระบบ ได้แก่ การพิจารณาว่ามีอะไรบ้างที่สามารถช่วยให้เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายบรรลุผลสำเร็จ

5. การจัดกลุ่มองค์ประกอบ ได้แก่ การนำองค์ประกอบที่กำหนดไว้มาจัดให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการคิดและดำเนินในขั้นตอนต่อไป

6. การจัดการสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ผู้จัดระบบต้องพิจารณาว่าองค์ประกอบใดเป็นเหตุผลและเป็นขั้นตอนต่อกันในลักษณะใด

7. การจัดผังระบบ เมื่อจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบได้แล้ว ผู้จัดระบบ สามารถนำเสนอความคิดของตนเองออกมาเป็นผังจำลองความคิดของตน

8. การทดลองใช้ระบบ การทดลองใช้ระบบเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้ได้ระบบที่ดีมีประสิทธิภาพ

9. การประเมินผลระบบ ได้แก่ การศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้ระบบ ระบบที่ได้ผลตามเป้าหมายหรือใกล้เคียงมากที่สุด ระบบนั้นจึงเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ

10. การปรับปรุงระบบ ระบบที่มีประสิทธิภาพส่วนใหญ่มักต้องผ่านการทดลองและประเมินผล ผลจากการทดลองและประเมินจะเป็นข้อมูลในการปรับปรุงระบบให้ดีขึ้น

สจ๊วต อุทรานันท์ (2529, น.25) ได้กล่าวว่า การทำงานของระบบจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้วการทำงานอย่างเป็นระบบที่มีความสมบูรณ์จะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน คือ

1. ตัวป้อน (Input) ได้แก่ ส่วนต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของระบบ

2. กระบวนการดำเนินงาน (Process) ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

3. การควบคุม (Control) ได้แก่ การควบคุมตรวจสอบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลลัพธ์หรือจุดมุ่งหมายปลายทางของการดำเนินการ

5. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ได้แก่ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบและส่วนประกอบของระบบ จึงสามารถสรุปได้ว่าการสร้างระบบ ต้องมีการวางแผนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน รวมถึงการจัดระบบให้สัมพันธ์กับส่วนประกอบต่างๆ ของระบบ เพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพและเกิดผลดีต่อกิจกรรมหรืองานนั้น ๆ

ความหมายเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน

กานเย บริกส์ และเวกเกอร์ (Gange; Briggs and Wager, 1979, p.20) กล่าวว่า ระบบการเรียนการสอน หมายถึง การจัดทรัพยากรและกระบวนการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้

บานาธิ (Banathy, 1968, p.2) กล่าวว่า ระบบการเรียนการสอน คือการจัดการสอน จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนต่อผู้เรียนในทุกด้าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการและการเรียนการสอนนั้นจะต้องสอดคล้องกับการเรียนรู้

ระบบการเรียนการสอน คือ องค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอนที่ได้รับการจัดให้มีความสัมพันธ์กันและส่งเสริมอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (ทิสนา เขมมณี, 2545, น.475)

ระบบการเรียนการสอน คือ การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันเพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้ (สังคอุทรานันท์, 2529, น.6)

ระบบการเรียนการสอนเป็นโครงสร้างที่เกิดจากการจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กันและส่งเสริมกันอย่างเป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้ (ไสว พักขาว, 2544, น.44)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ระบบการเรียนการสอน หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอนที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ ความสอดคล้อง และการส่งเสริมกันภายในองค์ประกอบการเรียนการสอนด้านต่างๆ เพื่อให้ระบบการเรียนการสอนที่จัดไว้เป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ชิตี ปัญญาอินทร์, 2550, น.14)

องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอน

ในการนำระบบการเรียนการสอนที่นำเอาแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับระบบมาใช้ในการจัดระบบโดยมีส่วนประกอบต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน

บุญชม ศรีสะอาด (2541, น.5-9) ได้กล่าวว่าในระบบการเรียนการสอนมีองค์ประกอบที่เป็นตัวป้อน กระบวนการ ผลผลิต และการติดตามประเมินผล ปรับปรุง

ตัวป้อน คือส่วนประกอบต่างๆ ที่นำเข้าสู่ระบบได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร และสิ่งอำนวยความสะดวก

กระบวนการ คือ การดำเนินการสอนซึ่งเป็นการนำเอาตัวป้อน มาดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ ในการดำเนินการสอน อาจมีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การตรวจสอบและเสริมพื้นฐาน การสร้างความพร้อมในการเรียน การใช้เทคนิคต่าง ๆ และการใช้กิจกรรมเสริม

ผลผลิต คือ ผลที่เกิดขึ้นในระบบซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางของระบบสำหรับระบบการเรียนการสอนผลผลิตที่ต้องการคือ การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนไปในทางที่พึงประสงค์ เป็นการพัฒนาที่ดีในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย

การติดตามประเมินผล และปรับปรุงเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผล อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องพิจารณาว่าการสอนและผู้เรียนเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ มีจุดบกพร่องในส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

สังค อุทรานันท์ (อ้างถึงใน ธิติ ปัญญาอินทร์, 2550, น.15-24) ได้ศึกษาทัศนะเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนของนักการศึกษาต่าง ๆ แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ขององค์ประกอบระบบการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบของการจัดระบบไว้ดังนี้

1. ตัวป้อน องค์ประกอบที่เป็นตัวป้อนในระบบการเรียนการสอนนั้น ได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

2. กระบวนการดำเนินงาน ในส่วนของการดำเนินงานเป็นการนำเอาตัวป้อนมาปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพื่อให้เกิดผลผลิต ตามที่ต้องการ หรือ เรียกว่า การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การดำเนินการสอน การสร้างทักษะ และกิจกรรมสนับสนุน

3. การควบคุม เป็นสิ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการควบคุมการเรียนการสอนหมายถึงวิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การใช้คำถามชนิดต่าง ๆ การเสริมกำลังใจ การตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนในขณะที่กำลังเรียนเพื่อจะารู้ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจหรือเกิดทักษะตามที่ต้องการเพียงใด

4. ผลผลิต ผลผลิตของการสอน คือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ทักษะ และเจตคติในการคิดแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

5. ข้อมูลป้อนกลับ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการสอนได้ผ่านไปแล้วถ้าหากผลผลิตที่ได้จากการสอนต่ำกว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ก็จำเป็นต้องวิเคราะห์หาจุดบกพร่อง

การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการพิจารณาคัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยตัดสินกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาจาก หรือเกณฑ์ที่ผู้อื่นกำหนด

1. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นจุดประสงค์เกี่ยวกับด้านความรู้สึทางจิตใจ ซึ่งรวมถึงความสนใจ อารมณ์ เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรม โดยมีกระบวนการที่ทำให้เกิดตามลำดับขั้นดังนี้

การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อม

การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมใหม่ซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ หรือการตอบสนองประสบการณ์

การเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้แสดงถึงพฤติกรรม ที่ยอมรับว่ายอมรับ ค่านิยมแบบใด และปฏิบัติตามค่านิยมนั้น จะเกิดขึ้นภายหลังการรับรู้ประสบการณ์และการ ตอบสนองต่อประสบการณ์

การจัดรวบรวม (Organization) เป็นขั้นตอนของการคิดพิจารณาและรวบรวมค่านิยมให้ เป็นระบบ หรือสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมของตนเอง และสามารถจัดลำดับความสำคัญ ได้เหมาะสม

การพิจารณาคูณลักษณะจากค่านิยม (Characterization by value) เป็นคุณลักษณะของแต่ละ บุคคลที่เป็นผลของความรูสึก ความคิดและการสร้างค่านิยม

2. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นจุดประสงค์ที่เกี่ยวกับทักษะในการเคลื่อนไหว การแสดงออกในลักษณะธรรมดา และซับซ้อน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความคิดและอารมณ์ในการสื่อสาร กับบุคคลอื่น มีลำดับของการพัฒนาทักษะดังนี้

การเคลื่อนไหวแบบสะท้อนกลับ (Reflex Movement) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนแสดงออกเมื่อมี สิ่งมากระตุ้นและโต้ตอบกลับทันที

การเคลื่อนไหวแบบพื้นฐาน (Basic Fundamental Movement) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมี ลักษณะการเคลื่อนไหวที่มีรูปแบบมาแต่กำเนิด ซึ่งพัฒนามาจากการเคลื่อนไหวแบบสะท้อนกลับ

ความสามารถในการรับรู้ (Perceptual Abilities) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสามารถแปล ความหมายของสิ่งเร้าด้วยการรับรู้ผ่านทางความรู้สึก และนำไปสู่การเคลื่อนไหวที่เหมาะสม

ความสามารถทางกายภาพ (Physical Abilities) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนพัฒนาการเคลื่อนไหว แบบพื้นฐานไปสู่การเคลื่อนไหวที่เป็นทักษะมากขึ้น

การเคลื่อนไหวอย่างมีทักษะ (Skilled Movement) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้พัฒนาการ เคลื่อนไหวในรูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยต้องการผลสำเร็จที่ดียิ่งขึ้น

การติดต่อสื่อสารที่ไม่ก้าวก่ายกัน (No discursive Communications) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียน สามารถปรับตัวในการติดต่อสื่อสารได้โดยใช้ท่าทางประกอบ

ไพทอร์ย สินลาร์ตัน (อ้างถึงใน ธิติ ปัญญาอินทร์, 2551, น.24-25) ได้อธิบายเกี่ยวกับการ กำหนดจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ไว้ดังนี้ จุดมุ่งหมายของการสอน หรือที่เรียกกันว่า วัตถุประสงค์ รายวิชาเรียน มีความสำคัญอย่างมาก เพราะจะทำให้ผู้สอนทราบโดยชัดเจนว่า กำลังทำอะไร เพื่อ อะไร เป็นแนวให้ผู้สอนทราบว่า จะเลือกเนื้อหาอย่างไร และควรจัดกิจกรรมอะไรให้สอดคล้องและ ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการประเมินผลได้ดี การกำหนดจุดมุ่งหมายควรให้ ครอบคลุมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความรู้และความคิด ขอบเขตของจุดมุ่งหมาย คือ ความรู้และความคิด รวมทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเข้าใจ การวิเคราะห์ การประเมิน เหล่านี้เป็นต้น จุดมุ่งหมายทางความรู้และความคิด เน้นที่ความสัมพันธ์ของความรู้กับสติปัญญาโดยตรง เน้นความสามารถที่จะใช้สติปัญญาอย่างแตกฉานโดยมีความรู้เป็นพื้นฐาน

2. ทักษะและค่านิยม ทักษะและค่านิยมเกี่ยวข้องโดยตรงกับจิตใจความรู้สึกและความสำนึกในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือความเชื่อใดความเชื่อหนึ่ง โดยทั่วไปจะแยกเป็น 2 ลักษณะคือ ทักษะและค่านิยมในวิชาชีพ ทักษะพื้นฐาน ทักษะและค่านิยมนี้มีความสำคัญมากในระดับปริญญาตรี เพราะเป็นระยะที่ผู้เรียนกำลังคัดเลือกและสร้างสมบุคลิก ความเชื่อ ทักษะ และค่านิยมต่าง ๆ ให้กับตัวเอง

3. ทักษะ จุดมุ่งหมายในขอบเขตของทักษะ ครอบคลุมจุดประสงค์ในแง่ของการฝึก ทำได้ อย่างมีความชำนาญพอ ทักษะหรือความชำนาญเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะทางด้านวิชาชีพ เพราะด้านวิชาชีพนั้นในแต่ละหลักสูตร แต่ละสาขาต้องให้ผู้เรียนสามารถฝึกได้ ทำได้ และทำได้อย่างมีความชำนาญเพียงพอ ทางด้านสาขาวิชาการ

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524, น.160-161) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้ การเขียนจุดมุ่งหมายนั้นเขียนได้ 2 ลักษณะ คือ

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป จุดมุ่งหมายลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ผู้สอนได้เขียนและทำกันมานานและยังยึดถืออยู่ คือ ประมวลว่าวิชานี้ควรรู้อะไรบ้าง แล้วเขียนไปตามความคิดและเหตุผลที่ประมวลได้ตามความเข้าใจของผู้สอน

2. จุดมุ่งหมายเฉพาะ หรือเรียกอีกอย่างว่าจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม จุดมุ่งหมายลักษณะนี้ผู้สอนกำหนดจุดมุ่งหมายออกมาในลักษณะที่เป็นพฤติกรรมของผู้เรียน ต้องการให้ผู้เรียนทำอะไรเป็นอย่างไร การเขียนจุดมุ่งหมายในลักษณะนี้จำเป็นต้องใช้คำหรือกริยาที่แสดงพฤติกรรมของผู้เรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, น.604-605) ได้อธิบายเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ดังนี้ เมื่อศึกษาหลักสูตรทั้งภาคจุดประสงค์และภาคเนื้อหา รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว 3 ส่วนนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าว่า เมื่อการสอนเสร็จแล้วผู้เรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในด้านใด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้นสามารถจำแนกได้ 3 ด้านคือ

1. ด้านความรู้ ผู้สอนควรกำหนดว่า เมื่อสอนเสร็จผู้เรียนจะเกิดความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอนในระดับใด เช่น เกิดความจำ ความคิด รู้จักวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือประเมินค่าได้

2. ด้านทักษะ ผู้สอนควรต้องคำนึงถึงผลความสามารถทางด้านทักษะ คือ ผู้เรียนนั้นมีความสามารถประกอบกิจกรรม ทำอะไรได้บ้าง และทำได้คล่องแคล่วแค่ไหน หรือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดเป็นความชำนาญ

3. ด้านเจตคติ ผู้สอนควรจะต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ว่า จะให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทางจิตใจ หรือมีความรู้สึกในทางที่เหมาะสม เช่น ให้ความรู้สึกดี มีความรับผิดชอบ มีความพอใจในวิชาชีพ เป็นต้น

การกำหนดจุดประสงค์ ผู้สอนควรคำนึงถึงสอดคล้องของจุดประสงค์กับนโยบายของสถาบัน คณะและภาควิชา รวมถึงผู้เรียน เพื่อช่วยให้จุดประสงค์การเรียนการสอนมีความหมาย และสามารถปฏิบัติได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน จึงสามารถสรุปได้ว่าการกำหนดจุดประสงค์เป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอนที่ผู้สอนต้องตระหนัก เพราะจุดประสงค์การเรียนการสอนมีส่วนสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ ที่จะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพในการกำหนดจุดประสงค์ควรกำหนดให้ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านจิตใจ ด้านทักษะ โดยผู้สอนจะต้องศึกษาหลักสูตร เนื้อหา และผู้เรียน เพื่อให้จุดประสงค์นั้นสามารถปฏิบัติได้จริงในการจัดการเรียนการสอน (ชิตี ปัญญาอินทร์, 2550, น.25)

การประเมินความพร้อมก่อนเรียน

การประเมินความพร้อมก่อนเรียน หรือบางครั้งเรียกว่า การทดสอบก่อนสอน เป็นการตรวจสอบและประเมินความพร้อมของผู้เรียนก่อนเรียน ว่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงใด ในการที่จะเรียนในเนื้อหาวิชาที่ผู้สอนจัดเตรียมสำหรับการเรียนการสอน

รพีพรรณ คงดำรงเกียรติ (2544, น.36) ได้อธิบายถึงการทดสอบการสอนไว้ดังนี้ ผู้สอนควรตรวจสอบพื้นฐานและความรู้เดิมของผู้เรียนก่อนเสมอ เพื่อจะได้ทราบพื้นฐานของผู้เรียน ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับระดับพื้นฐานความรู้และความสามารถของผู้เรียน สิ่งสำคัญในขั้นตอนนี้ มีดังนี้

1. ผู้เรียนไม่บรรลุจุดประสงค์ใดจากที่กำหนดไว้ในหน่วยการสอน
2. ทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในเรื่องที่เรียน
3. การแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงกิจกรรมการเรียนการสอนก่อนเรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, น.605) ได้อธิบายเกี่ยวกับการประเมินความพร้อมก่อนเรียนไว้ว่า เพื่อให้การสอนเป็นไปตามแนวทางที่ผู้สอนกำหนด ผู้สอนควรทำการสำรวจเพื่อตรวจสอบอีกครั้งว่าผู้เรียนอยู่ในสภาพใด มีความพร้อมที่จะเรียนในเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด การประเมินผลก่อนเรียน อาจกระทำได้โดยการซักถามผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในเรื่องที่จะเรียนก่อนที่จะทำการสอน

ไม่จำเป็นว่าจะต้องใช้แบบทดสอบทุกครั้ง จากการประเมินก่อนเรียนทำให้ผู้สอนวินิจฉัยได้ว่าจะปรับการสอนครั้งนี้อย่างไร จึงจะทำให้การสอนดำเนินไปตามแผนที่วางไว้

สัจด์ อุทรานันท์ (2529, น.95) ได้อธิบายเกี่ยวกับการวัดความรู้ก่อนสอนไว้ดังนี้ การวัดความรู้ก่อนสอนมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียน ว่ามีความเข้าใจเพียงพอที่จะเรียนเนื้อหาใหม่ได้หรือไม่ หากพบว่าผู้เรียนมีพื้นฐานไม่เพียงพอ ผู้สอนจำเป็นต้องทบทวนก่อนที่จะเริ่มเนื้อหาใหม่ การวัดความรู้ก่อนสอนควรดำเนินการอย่างง่าย ๆ และใช้เวลาให้น้อยเพราะถ้าใช้วิธีการที่ยุ่งยากหรือใช้เวลามากก็จะทำให้เวลาสำหรับการเรียนการสอนเนื้อหาใหม่ไม่เพียงพอ การทดสอบหรือวัดความรู้ก่อนเรียนอาจจะทำด้วยวิธีการอย่างง่าย ๆ เช่น การซักถามหรือให้ ทดลองทำแบบฝึกหัดบนกระดาน หรือให้ทำแบบทดสอบสั้นๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความพร้อมก่อนเรียนจึงสรุปได้ว่าการประเมินความพร้อมก่อนเรียน มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้สอนรู้ถึงความพร้อม ของผู้เรียนก่อนเริ่มการเรียนการสอน ซึ่งทำให้ผู้สอนสามารถที่จะปรับการเรียนสอนให้เหมาะสมและดำเนินต่อไปได้ตามที่กำหนดไว้

การกำหนดเนื้อหาสาระสำหรับการสอน

การกำหนดเนื้อหาสาระสำหรับการสอน ผู้สอนต้องเข้าใจความสัมพันธ์ของหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนการสอนเพื่อที่จะได้กำหนดเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (อ้างถึงใน ธิติ ปัญญาอินทร์, 2551, น.26-27) ได้อธิบายเกี่ยวกับการคัดเลือกเนื้อหาวิชาเรียนไว้ดังนี้

1. เนื้อหาที่นำมาสอนควรตรงตามและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
2. เนื้อหาควรสมบูรณ์ ครบถ้วน โดยยึดหลักของวัตถุประสงค์และลักษณะของวิชาเป็นเกณฑ์
3. เนื้อหาวิชาที่นำมาสอนมีความถูกต้องโดยเฉพาะเนื้อหาที่เป็นทฤษฎี หรือเป็นหลักการต่างๆ
4. เนื้อหาควรมีความทันสมัย และควรมีข้อคิดเห็นใหม่ ๆ
5. เนื้อหาควรมีผลงานวิจัยมาสนับสนุน
6. มีการประเมินหรือวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535, น.608-609) ได้อธิบายเกี่ยวกับการเลือกและจัดลำดับเนื้อหาของเรื่องที่จะสอนไว้ดังนี้

1. ผู้สอนต้องมีความรู้ในเนื้อหาของเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดีและระลึกเสมอว่าการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสอนเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้สอนจะต้องนำมาประกอบการสอนด้วย

2. จัดรูปแบบและขั้นตอนการสอนอย่างมีเหตุผล โดยคำนึงถึงกลุ่มผู้เรียนเป็นหลักรวรวมและบันทึกหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อยต่าง ๆ ไว้ ผู้สอนจะต้องเลือกเฉพาะหัวข้อที่สำคัญและเหมาะสมกับการเรียนแต่ละครั้งจริงๆ เท่านั้น

3. เรียงลำดับหัวข้อที่จะสอนก่อนหลัง และทบทวนว่าหัวข้อใดที่ควรนำเสนอก่อน จากแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหาสาระสำหรับการสอน สรุปได้ว่าในการกำหนดเนื้อหาสาระสำหรับการสอน ผู้สอนต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดี ควรนำเสนอความรู้ใหม่ในการเรียนการสอนและมีผลงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะสอน พร้อมทั้งมีการจัดลำดับของเนื้อหาให้เป็นขั้นตอนที่เหมาะสมการดำเนินการสอน

การดำเนินการสอนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดในระบบการเรียนการสอน เพราะเป็นกระบวนการในการที่จะทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

Joyce and Weil (อ้างถึงใน ธิติ ปัญญาอินทร์, 2550, น.27) ได้อธิบายเกี่ยวกับรายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน มี 4 ส่วน ดังนี้

1. การจัดลำดับของเนื้อหาสาระ (Syntax) ในขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน เป็นการเรียงลำดับเนื้อหาสาระของการเรียนการสอนเป็นขั้นๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีการจัดแบ่งขั้นตอนที่แตกต่างกันออกไป

2. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Social System) เป็นการอธิบายบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน รวมถึงลักษณะของการจัดสิ่งแวดล้อมของการเรียนการสอน ซึ่งในแต่ละรูปแบบการเรียนการสอนจะมีความแตกต่างกันออกไป

3. หลักการปฏิกิริยาตอบสนอง (Principle of Reaction) เป็นการบอกวิธีตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ เป็นการบอกผู้สอนถึงวิธีการในการให้ความสนใจแก่ผู้เรียน เช่น ผู้สอนปรับพฤติกรรมโดยการเสริมแรงบวก โดยการให้รางวัล หรือวิธีการจูงใจเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนการสอน

4. การสนับสนุนการเรียนการสอน (Support System) เป็นการกล่าวถึงวิธีการหรือวัสดุ สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ผู้สอนจำเป็นที่จะต้องใช้ในการจัดรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดและทำให้การเรียนการสอนประสบผลตามที่คาดหวัง

จากแนวคิดของจอยส์และวีล (Joyce and Weil) มีนักการศึกษาได้อธิบายเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ หลักการปฏิกิริยาตอบสนอง และการสนับสนุนการเรียนการสอนไว้ดังนี้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540, น.225) ได้กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนไว้ว่า การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งประมวลได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น
2. เสริมสร้างลักษณะนิสัยที่งดงามและควมมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน
3. ช่วยสร้างสุขภาพที่ดีแก่ผู้เรียน
4. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างความสนใจในบทเรียนเพิ่มมากขึ้น
5. ช่วยส่งเสริมการมีมนุษยสัมพันธ์ เพื่อสมาชิกที่ดีของสังคม
6. ช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนและการมาโรงเรียน

หลักการปฏิบัติตอบสนอง

เพราะพรรณ เปลียนภู (อ้างถึงใน ธิติ ปัญญาอินทร์, 2550, น.28-29) จัดการเรียน การสอนไว้ว่า แรงจูงใจ เป็นสิ่งกระตุ้นผู้เรียนทำให้ มีความพยายาม และความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะทำกิจกรรมให้ได้รับความสำเร็จ บทบาทของแรงจูงใจ มีดังนี้

1. ทำหน้าที่ในการกระตุ้น ผู้เรียนที่ได้รับการกระตุ้นจะแสดงพฤติกรรม ตอบสนองด้วยความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในขณะที่เรียน
2. ทำหน้าที่ในการสร้างความคาดหวัง สิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความพยายามและลงมือทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเต็มสติปัญญา คือ ความคาดหวัง ซึ่งหมายความว่า การที่ผู้เรียนเชื่อมั่นว่าจะต้องมีผลบางอย่างเกิดขึ้นจากการทำงานนั้น ๆ มีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
3. ทำหน้าที่เป็นเครื่องล่อ เครื่องล่ออาจจะอยู่ในลักษณะของรูปธรรม ได้แก่ วัตถุ สิ่งของ เป็นต้น สัญลักษณ์ ได้แก่ คำชมเชย ประกาศนียบัตร คะแนน เป็นต้น
4. ทำหน้าที่ในการสร้างวินัยในการเรียน วินัย คือ ข้อตกลง คำสั่ง หรือกฎเกณฑ์ ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้ปฏิบัติตาม หากห้องเรียนไม่มีวินัย จะทำให้การสอนไม่ได้ผล เกิดความวุ่นวาย และสร้างนิสัยที่ไม่ดีให้กับผู้เรียน เพราะผู้เรียนไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้

การสนับสนุนการเรียนการสอน

สิ่งที่จะช่วยให้การสนับสนุนการเรียนการสอนให้ประสบผล หรือที่เรียกว่า สื่อ การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่จะนำพาความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้รวมถึงสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ (ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ, 2541, น.99)

สังค อุทรานันท์ (อ้างถึงใน ธิติ ปัญญาอินทร์, 2551, น.29-30) ได้อธิบายเกี่ยวกับการดำเนินการสอนไว้ดังนี้ กระบวนการเรียนการสอนจะประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ หลายชนิดและ

จะต้องอาศัยในทฤษฎีหรือหลักการต่าง ๆ ดังนั้นการจัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนการสอน มีขั้นตอนดังนี้

1. กิจกรรมเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อมเป็นกิจกรรมที่ช่วยชักนำให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนในสิ่งที่จะนำมาสอน กิจกรรมในส่วนของกิจกรรมเตรียมความพร้อมอาจจะประกอบด้วยกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือหลายกิจกรรมดังนี้

1.1 การเตรียมสภาพแวดล้อมในการเรียน เช่น การตรวจดูความพร้อมของผู้เรียนที่จะเรียนในวิชานั้นๆ หรือตรวจดูสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ในห้องเรียน

1.2 การเร้าความสนใจ เช่น การสนทนา การซักถาม เล่าเรื่อง ทายปัญหา ตลอดจนการใช้อุปกรณ์การสอนเป็นสื่อ การเร้าความสนใจมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญก็เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้ในสิ่งที่ครูจะนำมาสอน

2. กิจกรรมสร้างการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ ถือว่าเป็นกิจกรรมหลักที่มีความสำคัญ เป็นส่วนของการให้ความรู้หรือฝึกให้เกิดทักษะหรือสร้างเจตคติตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของการสอน การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ผู้สอนจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการสร้างการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การเลือกเทคนิควิธีการสอน ผู้สอนต้องเลือกเทคนิคและวิธีการสอน ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ และขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับความสนใจ หรือวัยของผู้เรียนด้วย ดังนั้นผู้สอนควรได้ศึกษาเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ ให้รู้ถึงข้อดี และข้อจำกัดของวิธีการสอนเหล่านั้น การเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนควรขึ้นอยู่กับผู้สอนแต่ละคน โดยผู้สอนควรที่จะเลือกเทคนิคและวิธีการสอนที่เห็นว่าตนเองสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติที่ดีได้มากที่สุด

2.2 การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หรือให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจในเนื้อหาที่จะสอนมากขึ้นอาจจำเป็นต้องใช้เครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาประกอบการสอน การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความประหยัด ความสะดวกในการจัดหาเป็นประการสำคัญ

2.3 กิจกรรมเสริมทักษะ กิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้เป็นการให้ผู้เรียนได้ทำการฝึกเพื่อสร้างความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนมาแล้วให้ดียิ่งขึ้น กิจกรรมเสริมทักษะสามารถจัดได้ในลักษณะของกิจกรรมเสริมทักษะที่ทำร่วมกันและทำเป็นรายบุคคล อาจจะทำได้โดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำแบบฝึกหัด หรือทำงานต่าง ๆ ตามที่มอบหมายให้

2.4 กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน หมายถึงกิจกรรมที่จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสมบูรณ์ เช่น การสรุปทบทวน การสั่งงาน

การประเมินผลการเรียนและการปรับปรุงแก้ไข

การประเมินผลการเรียน เป็นการตรวจสอบผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบผลจากการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นสามารถทำให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปในด้านใด ตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

ในการประเมินผลในชั้นเรียน ผู้สอนจำเป็นต้องนำผลการเรียนเป็นข้อมูลป้อนกลับ ที่ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

การวัดผลประเมินผล เป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ที่ใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบความสามารถของผู้เรียน และเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการดำเนินการตามแนวทางของหลักสูตร (ศิลาปะชัย กงตาล, 2540, น.3)

ณัฐ สุทธิจิตต์ (2538, น.162-165) ได้อธิบายเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนไว้ดังนี้
วิธีการวัดผลประเมินผลสามารถทำได้ 6 ลักษณะคือ

1. การวัดผลและประเมินผลเชิงกระบวนการ (Formative Evaluation) เป็นการวัดผลประเมินผลเป็นระยะ ๆ ในระหว่างเรียน ได้แก่ การทดสอบเมื่อเรียนจบในแต่ละชั่วโมง

2. การวัดผลประเมินผลเชิงผลงาน (Summative Evaluation) เป็นการวัดผลประเมินผลเมื่อการเรียนสิ้นสุดลง ได้แก่ การสอบก่อนปิดภาคเรียน

3. การใช้แบบสอบถาม เป็นการสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือคำถามที่ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้ได้คำตอบที่อยู่ในขอบเขตของเรื่องที่ต้องการจะรู้ และทำให้ประหยัดเวลา สิ่งสำคัญสำหรับการใช้แบบสอบถาม คือ แบบสอบถามต้องรัดกุม มีคุณภาพ ลำดับเรื่องชัดเจนและมีคำถามเพียงพอที่จะไม่ทำให้เกิดความสับสนได้

4. การทำสังคมมติ เป็นเทคนิคที่ใช้สำหรับตรวจ หรือสำรวจภาวะทางสังคมของผู้เรียน

5. การตรวจผลงาน เป็นการวัดผลอีกรูปหนึ่ง ซึ่งเป็นการหาข้อมูลโดยการปฏิบัติจริง มีลักษณะเป็นการวัดความสามารถขั้นนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน หลังการเรียนการสอนเสร็จสิ้น การตรวจผลงานพิจารณาปริมาณ หรือคุณภาพของผลงาน การใช้เวลา วิธีการปฏิบัติงาน โดยผู้สอนอาจใช้แบบฟอร์มช่วยบันทึกผลงานของผู้เรียนแต่ละคน ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

6. การทดสอบ เป็นการใช้แบบทดสอบ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน แบบทดสอบมี 2 แบบ คือ

6.1 แบบอัตนัย หมายถึง ข้อสอบที่ให้ผู้เรียนตอบบรรยายอย่างเสรี โดยประเมินความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา

6.2 แบบปรนัย หมายถึง ข้อสอบที่ให้ผู้เรียนตอบตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ คะแนนที่ได้ขึ้นกับจำนวนข้อที่ตอบถูก มีหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเติมคำ แบบจับคู่ และแบบถูกผิด

ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (อ้างถึงใน ธิตี ปัญญาอินทร์, 2551, น.31-32) ได้อธิบายเกี่ยวกับวิธีการวัดผลและประเมินผลไว้ดังนี้

1. การวัดผลประเมินผลด้วยรูบริก (Rubric) รูบริก เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลประเมินผล ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินตนเอง มีลักษณะพิเศษ คือ การกำหนดระดับ ช่วงชั้น และคะแนนความสามารถในแต่ละช่วงชั้น พร้อมคำอธิบายถึงคุณลักษณะของความสามารถที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงชั้น โดยที่ผู้ที่จะประเมินตนเองสามารถอ่านคำอธิบายในแต่ละช่วงชั้น และสามารถนำมาประกอบตนเองว่ามีความสามารถในระดับใด ควรได้ระดับใด

2. การประเมินผลแบบกระบวนการ การประเมินผลแบบนี้ จะช่วยให้ครูสามารถตรวจสอบได้ว่า นักเรียนมีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะ ทำให้ครูประเมินค่าความสามารถอันแท้จริงของผู้เรียนได้ถูกต้อง การประเมินผลแบบกระบวนการมีหลายรูปแบบ มี 3 ขั้นตอน คือ

2.1 ขั้นสำรวจตนเอง เพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่อง ครูอาจให้นักเรียนทำแบบเดี่ยวและแบบกลุ่มก็ได้

2.2 ขั้นหาวิธีการแก้ไข เป็นการแก้ไขที่นักเรียนต้องคิดเชิงวิเคราะห์ว่าจะแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการอย่างไร

2.3 ขั้นสรุปผล คือ ขั้นที่นักเรียนสรุปการแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวว่าได้ผล เช่นไร อะไรที่ประสบผลสำเร็จ อะไรที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ และที่ไม่ประสบผลสำเร็จเกิดจากปัจจัยใด

3. การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolios) การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานเป็นแนวทางการประเมินผลแบบใหม่ เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ลดบทบาทของการสอบ แต่อาศัยการสังเกต การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ครู และผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องตลอดภาคเรียน ต่อจากนั้นจึงนำผลสังเกตผลงานที่ผู้เรียนเก็บสะสมไว้ตลอดภาคเรียนไปใช้ในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) หรือเพื่อตัดสินผลการเรียน

สังัด อุทรานันท์ (อ้างถึงใน ธิตี ปัญญาอินทร์, 2551, น.32-33) ได้อธิบายเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขไว้ดังนี้ จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ถ้าพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ควรทำการวิเคราะห์หาว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งนี้ บกพร่องในส่วนไหน หากพบว่าการเรียนการสอนมีจุดบกพร่อง ก็ควรปรับปรุงการเรียนการสอนในครั้งต่อไป ซึ่งอาจจะปฏิบัติได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

1. ในกรณีที่การเรียนการสอน บรรลุเป้าหมายในระดับต่ำมาก คือ ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่บรรลุจุดประสงค์เลย ผู้สอนควรจะสอนบทเรียนหรือเนื้อหาใหม่ใหม่อีกครั้ง โดยปรับปรุงเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ในกรณีที่มียังหัวข้อหรือบางตอนที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ ผู้สอนอาจจะนำเอาเนื้อหาบางหัวข้อที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ มาสอนเพิ่มเติมก่อนที่จะสอนเนื้อหาใหม่ในครั้งต่อไป
3. ในกรณีที่พบว่ามียังข้อบกพร่องจากการจัดกิจกรรม หรือการดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผิดพลาดอันจะทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ผู้สอนควรระมัดระวังไม่ให้ข้อผิดพลาดเกิดขึ้นอีกในการสอนครั้งต่อไปเป็นอันขาด

จากแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนและการปรับปรุงแก้ไข สรุปได้ว่าการประเมินผลการเรียนจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้ผู้สอนทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการของผู้เรียน และสะท้อนให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนว่ามีมากน้อยเพียงใด และมีข้อผิดพลาดในส่วนใดซึ่งหลังจากการประเมินผลการเรียนเสร็จสิ้นลง ผู้สอนต้องวิเคราะห์อุปสรรคปัญหาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเกิดผลดีต่อผู้เรียนต่อไป (ชิตี ปัญญาอินทร์, 2550, น.25-33)

แนวความคิดและทฤษฎีการเรียนรู้

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้นำเสนอแนวความคิดใหม่ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้โดยอาศัยการกระทำ (Learning by Doing) จากแนวความคิดดังกล่าวนี้ ได้นำไปสู่พัฒนาการทางการศึกษาในด้านการเรียนการสอน โดยแต่เดิมนั้น ระบบการเรียนการสอนเน้นความสำคัญที่ครูผู้สอน ภายหลัง ได้เปลี่ยนระบบการเรียนการสอนมาเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ

เราพบความจริงว่า แนวความคิดและทฤษฎีทางการศึกษาได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงอยู่ที่การรับรู้และการเรียนรู้ โดยการรับรู้และการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกเวลา ในทุกสถานที่ และในทุกโอกาสอย่างไม่จำกัด (ทิสนา เขมมณี, 2545, น.4)

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541, น.81) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างถาวร ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์หรือการฝึกปฏิบัติ การเรียนเป็นผลเนื่องมาจากทั้งด้านวุฒิภาวะและสภาวะแวดล้อม การเรียนรู้เป็นลักษณะของการได้รับการถ่ายทอดความรู้ เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาสติปัญญาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต (อ้างถึงใน ปันนัชชิต ปัญญาสังข์, 2550, น.7) กล่าวว่า การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

โดยทั่วไปมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นปริมาณมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่

1. แรงจูงใจ (Motive) เปรียบเสมือนบันไดขั้นแรกของการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้หากมีแรงจูงใจในสิ่งที่เรียน

2. กระบวนการสอน (Teaching Procedure) กระบวนการสอนที่ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพนั้นต้องเป็นกระบวนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. กระบวนการเรียน (Studying Procedure) กระบวนการเรียนของคนนั้นจากการที่ประสาทสัมผัสได้รับการเร้าจากสิ่งเร้า การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสแท้จริงโดยตรงมากน้อยเพียงใด ซึ่งตรงกับปรัชญาของจอห์น ดิวอี้ ที่ว่า “Learning by doing”

สุโท เจริญสุข (2524, น.169) ได้กล่าวว่า การเรียน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอันเป็นผลจากประสบการณ์และการกระทำ ผึกฝน ปฏิบัติของบุคคล

Kimble and Garnezy (อ้างถึงในปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534, น.13) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝนเมื่อได้รับการเสริมแรง มิใช่เป็นผลมาจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่า ปฏิกริยาสะท้อน (Reflex) เช่น การกระพริบตาเมื่อผงเข้าตา เป็นต้น

Hilgard and Bower (1975, p.131) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มิใช่ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือจากการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวของร่างกาย

Pressey Robinson and Harrock (อ้างถึงใน อารีย์ พันธุ์มณี, 2546, น.175-176) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เกิดเป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตน เพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่าง ๆ จนสามารถบรรลุได้ถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งเป้าหมายไว้

Mednick (อ้างถึงใน อารีย์ พันธุ์มณี, 2546, น.176) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
2. การเรียนรู้เป็นผลจากการฝึกฝน
3. การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร จนเกิดเป็นนิสัยมิใช่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วคราว

4. การเรียนรู้ไม่อาจสังเกตได้โดยตรง แต่ทราบจากการกระทำที่เป็นผลจากการเรียนรู้

Bloom (อ้างถึงใน อารีย์ พันธุ์มณี, 2546, น.176) อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงเมื่อเกิดการเรียนรู้ว่า เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้เกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจและเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความสนใจ แล้วนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือ เป็นต้น

Dollard and Miller (อ้างถึงใน อารีย์ พันธุ์มณี, 2546, น.178-179) กล่าวว่า การเรียนรู้ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. แรงขับ (Drive) เกิดขึ้นเมื่ออินทรีย์ (Organism) ขาดสมดุล เช่น ขาดอาหาร ขาดน้ำ ขาดการพักผ่อน เป็นต้น ภาวะเหล่านี้จะกระตุ้นให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรมเพื่อปรับให้อินทรีย์อยู่ในสภาพสมดุลอย่างเดิม แรงขับมีอยู่ 2 ประเภทคือ

1.1 แรงขับพื้นฐาน (Primary Drive) เกิดเนื่องจากความต้องการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เป็นความต้องการทางร่างกายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการมีชีวิตของคน

1.2 แรงขับที่เกิดจากการเรียนรู้ (Secondary Drive) เกิดขึ้นภายหลัง เป็นความต้องการทางสังคม เช่น ความรัก ฐานะทางสังคม ความมั่นคงปลอดภัย

2. สิ่งเร้า (Stimulus) เป็นสิ่งที่จะกระตุ้นให้อินทรีย์แสดงกิจกรรมได้ตอบสนองออกมาเป็นตัว กำหนดพฤติกรรมตอบสนองของร่างกาย

3. การตอบสนอง (Response) เป็นพฤติกรรมหรือกิจกรรมที่อินทรีย์แสดงออกมาเมื่อมีสิ่งเร้าไปเร้า

4. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นการทำให้สิ่งเร้าและการตอบสนองมีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น เช่น เมื่อนักเรียนทำเลขถูกก็เสริมแรงโดยให้รางวัล จะทำให้นักเรียนอยากเรียนอยากทำเลขอีกในคราวต่อไป

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (อ้างถึงใน ปิ่นทนต์ ปัญญาสังข์, 2550, น.9) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้แก่

1. วุฒิภาวะ (Maturity) หมายถึง ลำดับขั้นของความเจริญงอกงาม หรือพัฒนาการของบุคคลที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งเร้า หรือการฝึกฝนใด ๆ วุฒิภาวะของแต่ละบุคคลจะพัฒนาไปตามลำดับวัย ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ วุฒิภาวะจะพัฒนาไปตามลำดับขั้นและพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาตินี้ไม่จำเป็นว่าเป็นการเรียนรู้ แต่จะช่วยให้การส่งเสริมของผู้เรียน ซึ่งเมื่อเด็กยังไม่ถึงขั้นวุฒิภาวะที่จะเรียนรู้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องรอคอย ซึ่งระหว่างนั้นควรฝึกเพื่อเตรียมความพร้อม โดยฝึกทักษะเบื้องต้นให้เหมาะสมกับวัย

2. ความพร้อม (Readiness) เป็นสภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผล ซึ่งความพร้อมจะขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ สำหรับความพร้อมในการเรียนรู้ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมเตรียมตัวตลอดถึงความสนใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งนั้น ความพร้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ครูต้องคำนึงถึงในการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้เด็กได้รับประโยชน์มากที่สุด จากการเรียนรู้ ถ้าเด็กถูกบังคับให้เรียนรู้ในขณะที่เด็กยังไม่มีความพร้อม เด็กจะเกิดความคับข้องใจ และเกิดทัศนคติที่ไม่ดีกับสิ่งนั้น

3. แรงจูงใจ (Motivation) เป็นความปรารถนาที่จะเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้เพราะแรงจูงใจจะก่อให้เกิดพฤติกรรมเนื่องจากมีแรงผลักดันเกิดขึ้น ดังนั้นในการเรียนการสอน ครูจึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ก่อน จึงจะทำให้การเรียนรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นตัวกระตุ้นให้คนเรากระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกซึ่ง สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ได้เน้นถึงการเสริมแรงว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ โดยกล่าวว่า พฤติกรรมใดก็ตามที่ได้รับการเสริมแรงก็มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมมนุษย์เป็นระบบของความเกี่ยวเนื่องระหว่างสิ่งเร้า การประสานสัมพันธ์ และปฏิกิริยาตอบสนอง ดังนั้นเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมออกมาและได้รับการเสริมแรง เด็กจะมีความรู้สึกพึงพอใจ และการเสริมแรงนั้นจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับปฏิกิริยาตอบสนองมากขึ้น เด็กจึงแสดงพฤติกรรมนั้นบ่อยขึ้น

5. การถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้สิ่งใหม่บางอย่าง ถ้าได้อาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานจะช่วยให้การเรียนรู้สิ่งใหม่นั้นดีขึ้น เพราะเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้เรียนจะเชื่อมโยงความรู้ในครั้งก่อนมาใช้ในการเรียนรู้ครั้งใหม่จึงทำให้การเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ดีขึ้น

อรวรรณ บรรจงศิลป์ (อ้างถึงในปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.10-11) ได้กล่าวไว้ว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามทางด้านดนตรีมีพัฒนาการ

และประสบการณ์ทางด้านดนตรี รวมไปถึงการมีพฤติกรรมใหม่เกิดขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องจากการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน สามารถส่งต่อถึงพฤติกรรมการเรียนดนตรีดังนี้

1. การฟังโดยการเรียนรู้จากการเกิดความเข้าใจองค์ประกอบของดนตรี ได้แก่ จังหวะ ทำนองเสียงประสาน ฉันทลักษณ์ โดยการเรียนรู้จากการจดจำ การฟัง รู้จักแยกแยะความเหมือน ความต่าง

2. รู้จักชื่นชมและนิยมในดนตรี มีความสุนทริยะ ซึ่งเป็นความรู้สึกส่วนตัวที่สอนกันไม่ได้ ขึ้นอยู่กับเจตคติ ทัศนียภาพ และบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล การที่นักเรียนเกิดความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบในเสียงดนตรี สังกัดได้จากการยอมรับหรือการวิจารณ์ที่ได้ยิน

3. มีความเข้าใจดนตรี เพราะนักเรียนได้ความรู้ มีทักษะ และเกิดความซาบซึ้งต่อดนตรี จนสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ได้

4. มีทักษะทางดนตรี ได้แก่ การร้องเพลง เล่นดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย การสร้างสรรค์ทางดนตรี และสามารถอ่านโน้ตได้

5. เจตคติที่ดีต่อดนตรี มีความรู้สึกนิยมชอบต่อดนตรี

6. กล้าที่จะแสดงออกทางด้านดนตรี ได้แก่ การแสดงดนตรีต่อหน้าสาธารณชน การทดลองเล่นเครื่องดนตรีชิ้นอื่นที่ยังไม่เคยเล่น และการเล่นดนตรีร่วมวงกับผู้อื่น

การที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยสำคัญอยู่ที่ตัวผู้สอน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนดนตรี ครูควรคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ดังต่อไปนี้ (ปัญญะสังข์, 2550, น.11)

1. การที่ครูช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากกว่าล้มเหลวก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อดนตรี สามารถสร้างความเชื่อมั่นในการกระทำครั้งต่อไป

2. ครูควรให้นักเรียนปฏิบัติสิ่งที่เรียนด้วยตนเอง หรือปล่อยให้เด็กค้นหา ได้ถามเพื่อหาคำตอบ

3. ครูควรมีแนวคิดที่ประสบการณ์เรียนสั้น ๆ ในระยะยาวอาจเป็นผลสำเร็จ มากกว่าการเรียนรู้อันยาว ๆ ในเวลาอันสั้น และการกระทำสิ่งเดียวในแต่ละครั้งย่อมเกิดการเรียนรู้ได้มากกว่าการกระทำในหลาย ๆ สิ่งพร้อมกัน

4. แรงจูงใจ (Motivation) เป็นแรงเสริมที่ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จ

5. การเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในทันที

6. การนำสื่อการสอนมาใช้ประกอบในการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มาก

ขึ้น

Albert Bandura (1977, p.23) กล่าวว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์ใช้การเรียนรู้จากการสังเกต (Observation Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Reproduction Process) ทั้งเป็นรูปแบบที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เช่น คำพูด คำบอกเล่า ข้อความในหนังสือ ยิ่งถ้าตัวแบบมีความน่าสนใจมากเท่าใดจะยิ่งส่งผลให้ผู้เลียนแบบมีความพยายามในการเลียนแบบมากยิ่งขึ้น

สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันเป็นผลจากการฝึกฝน ประสบการณ์ โดยการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ วุฒิภาวะ ความพร้อม แรงผลักดัน และแรงจูงใจต่าง ๆ (ปิ่นทษนิต ปัญญะสังข์, 2550, น.7-11)

Hergengahn (อ้างถึงใน วรรณิ ลิมอักษร, 2541, น.49-51) กล่าวว่าจากความหมายของการเรียนรู้ แยกออกเป็นประเด็นย่อยได้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นการบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรง หรือสามารถใช้เครื่องมือช่วยในการสังเกตหรือตรวจสอบได้ กล่าวคือ เมื่อบุคคลเรียนรู้แล้วก็ต้องสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้ ซึ่งการเรียนรู้ที่เขาไม่สามารถทำได้มาก่อน เช่น คนที่ขับรถยนต์ไม่เป็นเมื่อไปเรียนรู้แล้วก็สามารถขับรถยนต์ได้ เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการเรียนรู้ จะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปอย่างถาวรหรือค่อนข้างถาวร เช่น บุคคลที่เรียนรู้วิธีการพูดจาสุภาพมาแล้วก็จะพูดสุภาพกับผู้อื่นทุกครั้งและสม่ำเสมอด้วย

3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการเรียนรู้ จะไม่เกิดขึ้นในทันทีทันใด แต่จะเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป

4. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือฝึกหัด ไม่ได้เป็นผลมาจากการเจริญเติบโตตามลำดับขั้น ความเจ็บป่วย ความเหนื่อยอ่อน ฤทธิ์ของยา หรือสารเสพติดต่าง ๆ

5. การเสริมแรงมีความสำคัญมากสำหรับการจัดประสบการณ์หรือการฝึกฝน เพื่อให้มีการเรียนรู้เกิดขึ้น

ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านปัญญาและความคิด (Cognitive Learning Theories)

ระวีวรรณ ศรีครามครัน (อ้างถึงใน กฤษฎา วงศ์คำจันทร์, 2551, น.18-19) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านปัญญาและความคิด เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นในด้านวิธีการหรือการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิดและสติปัญญา นักจิตวิทยา และนักการศึกษาที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในกลุ่มนี้ประกอบด้วย Gange, Bruner, Ausubel และนักจิตวิทยา กลุ่ม Gestalt ทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านนี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่าพัฒนาการของความรู้ในด้านปัญญา และความคิดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้น จะได้มาจากการที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตนเอง มีวุฒิภาวะและนำมาเชื่อมความสัมพันธ์กับการหยั่งรู้ (insight) ของ

ตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไป สนใจที่จะศึกษาข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งสนใจที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และจะนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นมาประมวลกับความสามารถของตนเอง ความเชื่อ ความรู้สึก รวมทั้งประสบการณ์ดั้งเดิม เพื่อให้สามารถคิด สรุป และนำมาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

ระวีวรรณ ศรีครามครัน (อ้างถึงใน กฤษณา วงศ์คำจันทร์, 2551, น.18-19) กล่าวว่า Piaget มีความเชื่อว่าพัฒนาการของระดับความคิด และสติปัญญาของมนุษย์จะเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ในแต่ละขั้นตอน เกี่ยวพันกับอายุ วุฒิภาวะของผู้เรียน และสิ่งแวดล้อม ความคิดของผู้ใหญ่ที่คิดว่าเป็นสิ่งง่าย ๆ ธรรมดาจะไม่ใช่สิ่งที่ยากสำหรับเด็ก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความจริง (facts) ที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้เรียนก่อน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิด (concept) ในลำดับต่อไป การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนจะช่วยเพิ่มความสามารถให้แก่ผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากกิจกรรม และสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ตามความคิดเห็นของเพียเจ้ย์นั้นบุคคลตั้งแต่เด็กเล็กสนใจที่จะนำความรู้ ประสบการณ์ และความคิดของตนเองไปสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเองเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ และแนวคิดใหม่ ๆ รวมทั้งมีความพร้อมที่จะเข้าใจสภาพแวดล้อม ตลอดจนการนำประสบการณ์มาใช้ปรับตนเอง และเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้วย เพียเจ้ย์ แบ่งพัฒนาการการเรียนรู้ตามลักษณะวัยของผู้เรียนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. วัยของการสัมผัสและเคลื่อนไหว (Sensor motor) เด็กที่อยู่ในวัย 0-2 ปี จะมีลักษณะของการพัฒนาทางด้านสติปัญญาประกอบด้วย การเริ่มต้นใช้การเลียนแบบ มีความจำ ความคิด รู้ว่าวัตถุสิ่งของนั้นมีอยู่ ไม่สูญหายไป ใช้การเคลื่อนไหวตามสิ่งเร้าเพื่อนำไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการ

2. วัยของการเริ่มพูด (Preoperational) เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงระหว่าง 2-7 ปี ลักษณะของการพัฒนาการจะประกอบด้วยพัฒนาการในด้านการใช้ภาษาจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น และมีความสามารถที่จะคิดในรูปแบบของสัญลักษณ์ (symbolic form) มีความคิดและกระทำตามความนึกคิดของตนเอง และไม่เข้าใจความคิดของผู้อื่น

3. วัยของการใช้ความคิดในเชิงรูปธรรม (Concrete operational) อยู่ระหว่างอายุ 7-11 ปี ผู้เรียนในวัยนี้จะสามารถพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผลในเชิงรูปธรรม สามารถแบ่งเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ได้ เข้าใจกฎ ระเบียบ รวมทั้งมีความสามารถที่จะนึกคิดหรือคิดย้อนหลัง

4. วัยของการใช้ความคิด (Formal operational) อยู่ระหว่าง 11-15 ปี ผู้เรียนที่อยู่ในวัยนี้จะมีลักษณะของการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ประกอบด้วย ความสามารถที่จะคิดแก้ปัญหาที่เป็นนามธรรมได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะการคิดโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับสังคม และมีความเป็นตนเองมากขึ้น

ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านมนุษยนิยม (Humanistic Learning Theories)

ระวีวรรณ ศรีครามครัน (อ้างถึงใน กฤษฎา วงศ์คำจันทร์, 2551, น.20-22) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านมนุษยนิยม เน้นในด้านการส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์ หรือผู้เรียน และพัฒนาการของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง ประเมินความสามารถ ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สูงสุดตามศักยภาพ นักจิตวิทยา และนักการศึกษาที่สำคัญในกลุ่มนี้ประกอบด้วย Maslow และ Rogers แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านมนุษยนิยม จะเน้นความสำคัญของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน โดยการสังเกต พิจารณา และทำความเข้าใจกับการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในด้านจิตพิสัย และพุทธิพิสัย ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความคิด และสติปัญญา ซึ่งจะสอดคล้องและเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนตามลักษณะพัฒนาการในด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละขั้น วุฒิภาวะ (maturation) กับสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง โดยการศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนในลักษณะที่แตกต่างไปจากกลุ่มพฤติกรรมนิยม

ระวีวรรณ ศรีครามครัน (อ้างถึงในกฤษฎา วงศ์คำจันทร์, 2551, น.21-22) กล่าวว่า มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในลักษณะที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกที่จะเรียนรู้โดยอิสระ ซึ่งผู้เรียนควรจะสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของตนเองได้ ทั้งนี้บิดา มารดา และผู้สอนจะต้องให้ความไว้วางใจกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เจริญเติบโตในทุก ๆ ด้านด้วยตนเอง ผู้ปกครอง และผู้สอนมีหน้าที่ในการจัดความต้องการขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งชี้แนะ ให้คำแนะนำ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถใช้วิจารณญาณของตนเองในการเลือก มาสโลว์ มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ย่อมมีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานแล้ว ซึ่งระดับความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนในแต่ละชนิดของความต้องการจะแตกต่างกัน โดยเฉพาะความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้น มาสโลว์ ได้ลำดับความต้องการขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้น เป็นความต้องการที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการตอบสนองก่อนที่จะนำไปสู่ความต้องการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ต่อไป ความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้นของมาสโลว์ ประกอบด้วย

1. ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs)
2. ความต้องการในด้านความปลอดภัย (safety need)
3. ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งและเป็นที่ต้องการหรือยอมรับในสังคม (belongingness and love needs)
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่อง นับถือจากผู้อื่น (esteem needs)

ความต้องการทั้ง 4 ด้านตามแนวคิดของ มาสโลว์ จะเริ่มจากความต้องการในข้อที่ 1 ก่อน เป็นลำดับไป จนถึงข้อที่ 4 ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของความต้องการพื้นฐานเบื้องต้น มาสโลว์ เชื่อว่าเมื่อผู้เรียนได้รับการสนองตอบความต้องการทั้ง 4 ข้อ ตามลำดับที่กล่าวมาแล้วจะเป็นการกระตุ้น สนับสนุน และทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย ตัวอย่างเช่น คนที่หิวโหย หรือคนที่ไม่สบาย อ่อนแรงจากการขาดอาหาร จะต้องการได้รับการดูแลในเรื่องอาหารก่อน แล้วจึง มาคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของตนเองมากกว่าที่จะมาคิดถึงการสร้างภาพ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับหรือได้รับการยกย่องจากผู้อื่น และเมื่อมีความพร้อมในด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมแล้ว ก็ย่อมสนใจที่จะได้รับการยกย่อง และการเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้น ๆ ต่อไป

สำหรับความต้องการในกลุ่มที่ 2 ของ มาสโลว์นั้น เป็นความต้องการที่ต่อเนื่องจากความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้น ซึ่งบุคคลต่าง ๆ เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานแล้ว ขึ้นต่อไปก็จะเป็นความต้องการที่จะเรียนรู้ และพิจารณาเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตนเองมากขึ้น เพื่อการเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญาและเป็นการแสดงความสามารถของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์ทั่วไป ประกอบด้วย

5. ความต้องการที่จะรู้จัก และเข้าใจ (need to know and understand)
6. ความต้องการที่จะสุนทรียภาพในด้านต่าง ๆ (aesthetic needs)
7. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความสามารถของตนเอง (self-actualization need)

ความต้องการในกลุ่มที่ 2 นี้ เป็นความต้องการที่ไม่มีขอบเขต ซึ่งจะไม่มีการตอบสนองที่เพียงพอกับความต้องการได้ เมื่อผู้เรียนได้รับการสนองขั้นพื้นฐานในกลุ่มแรกแล้ว ขึ้นต่อไปผู้เรียนจะสนใจในสิ่งแวดล้อม และสังคมที่ตนอยู่ มีความสนใจ ต้องการจะเรียนรู้ และเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น รวมทั้งต้องการที่จะมีความรู้สึกในด้านสุนทรียภาพต่อความงาม ดนตรี หรือความประทับใจ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกันสำหรับความต้องการในขั้นสุดท้ายนั้น จะหมายถึงความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตโดยใช้ความสามารถของตนเองและดำเนินชีวิตในสิ่งที่ตนเองมีความสามารถที่จะทำได้ และจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง ซึ่งความต้องการในขั้นนี้จะต้องขึ้นอยู่กับได้รับการตอบสนองอย่างพึงพอใจในความต้องการขั้นอื่น ๆ มาก่อนแล้ว และผู้ที่ประสบความสำเร็จในขั้นนี้ก็จะมีอยู่น้อยมาก

ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านสังคม (Social Learning Theory)

ระวีวรรณ ศรีครามครัน (อ้างถึงในกฤษฎา วงศ์คำจันทร์, 2551, น.22-23) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านสังคม เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยมซึ่งเน้นผลของ

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งเร้า หรือสิ่งที่มากระตุ้น สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ด้านสังคมนั้น เน้นในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยสนับสนุนการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งหมายถึง การอยู่รวมกลุ่มกันของมนุษย์ การแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมกลุ่ม และจัดให้มีการสื่อสารระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งการช่วยเหลือกัน

ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน (อ้างถึงในกฤษฎา วงศ์คำจันทร์, 2551, น.23) กล่าวว่า Albert Bandura เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ด้านสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยเน้นพฤติกรรมที่เกิดจากการที่ผู้เรียนสังเกตสิ่งแวดล้อม และเลียนแบบ (modeling) ซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้จากความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของผู้อื่นในด้านต่าง ๆ ด้วย บันดูรา ได้กำหนดขั้นตอนของการเรียนรู้จากการสังเกตดังนี้

1. ขั้นให้ความสนใจ (Attention) เป็นขั้นต้นที่ผู้เรียนสนใจต่อรูปแบบ ที่สังเกตเห็น ซึ่งส่วนมากแล้วผู้เรียนจะสนใจรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจ ทันสมัย เป็นที่นิยมหรือเป็นสิ่งที่น่าประทับใจรวมทั้งเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

2. ขั้นจดจำรูปแบบ (Retention) เมื่อผู้เรียนมีความสนใจต่อรูปแบบแล้ว ผู้เรียนจะจดจำรูปแบบ หรือพฤติกรรมที่ผู้เรียนต้องการจะเลียนแบบ และฝึกหัดหรือประพฤติ และปฏิบัติตามรูปแบบที่ได้จดจำมา

3. ขั้นการแสดงพฤติกรรมให้เหมือนรูปแบบ (Reproduction) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะพยายามที่จะปรับ เปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เหมือนตามรูปแบบที่ตนสนใจ และได้จดจำไว้จนมีลักษณะใกล้เคียงที่สุดตามรูปแบบนั้น ๆ

4. ขั้นได้รับแรงจูงใจ (Motivation) ในขั้นสุดท้ายของกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต และเลียนแบบในสิ่งที่ตนเองสนใจนั้น ผู้เรียนจะได้รับแรงจูงใจจากการเลียนแบบ เนื่องจากมีความรู้สึกว่าการเลียนแบบดังกล่าวเป็นประโยชน์ และจะสามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับต้นแบบ หรือได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

นอกจากการเรียนรู้โดยการสังเกต และเลียนแบบแล้ว บันดูรา ยังให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้โดยการที่ผู้เรียนได้สังเกตพฤติกรรมของตนเอง พิจารณาถึงผลที่ตามมาของพฤติกรรมนั้น ๆ ตามความนึกคิดของตนเอง หรือจากประสบการณ์ที่ได้รับ โดยกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานของพฤติกรรมตามระดับความสามารถของตนเอง (Self-regulating) ซึ่งจะทำให้เป็นการเสริมแรงให้แก่ตนเอง (Self-reinforcement) เป็นการกระตุ้นหรือเป็นแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ได้

การบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนดนตรีเอกชน

การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน

โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือโรงเรียนตามมาตรา 15 (2) (อ้างถึงใน วรรณเทพ หาญกล้า, 2539, น.9-13) ได้แก่

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ คือ

1.1 ประเภทศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ การสอนผู้ใหญ่ ตามระเบียบและหลักการที่ว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวง ศึกษาธิการ

1.2 ประเภทอาชีวศึกษา ได้แก่ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ

2. โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ

2.1 ประเภทเฉพาะกาล ได้แก่ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการศึกษาโดยกำหนดเวลาการศึกษาเป็นครั้งคราว

2.2 ประเภทสอนศาสนา ได้แก่ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะการศาสนา

2.3 ประเภทส่งคำสอน ได้แก่ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะการสอนด้วยวิธีส่งคำสอนไปจากโรงเรียน

2.4 ประเภททกววิชา ได้แก่ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทกววิชาบางวิชาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

2.5 ประเภทศิลปศึกษา ได้แก่ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์จะให้การศึกษานทางศิลปะต่าง ๆ

2.6 ประเภทอาชีวศึกษา ได้แก่ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์จะให้การศึกษากลับ การอาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ

ปัจจุบันมีโรงเรียนดนตรีเอกชนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีอยู่แพร่หลายทั่วประเทศ กองส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดระเบียบการจัดตั้งโรงเรียนดนตรีเอกชนเอาไว้ ในที่นี้จะกล่าวถึง การดำเนินงานของโรงเรียนดนตรีเอกชนโดยทั่วไป (วรรณเทพ หาญกล้า, 2539, น.9-13)

คุณสมบัติของครูผู้สอนดนตรี

ในการกำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนดนตรีในโรงเรียนดนตรีเอกชน กองส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุเอาไว้

ว่าครูผู้สอนคนตรีของโรงเรียนคนตรีเอกชนจะต้องมีความรู้ไม่ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หรือมีความรู้เทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532, น.171)

การพิจารณาหลักสูตร

ในการพิจารณาหลักสูตรของโรงเรียนคนตรีเอกชนกongsส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532, น.259-260) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาหลักสูตรไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติดังนี้คือ

1. เป็นหลักสูตรที่จัดทำถูกต้องตามรูปแบบการจัดทำหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
 2. จัดทำหลักสูตรโดยใช้ภาษาไทย
 3. เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนเศรษฐกิจของตนเองและประเทศชาติ
 4. มีรายการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
 5. กำหนดรายการสอนที่ประกอบด้วยทฤษฎีเบื้องต้นของอาชีพนั้น ๆ รายละเอียดการฝึกทักษะอาชีพ และการจัดการเกี่ยวกับอาชีพนั้น อย่างชัดเจนและครอบคลุมตลอดหลักสูตร
 6. กำหนดระยะเวลาของหลักสูตรไว้เหมาะสมกับเนื้อหาและการปฏิบัติ โดยเน้นการฝึกทักษะอาชีพเฉพาะเรื่อง เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพในตลาดแรงงานได้จริง
 7. กำหนดการประเมินผลให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยศชั้น พุทธศักราช 2522
 8. กำหนดเอกสารประกอบการเรียนการสอน ที่ประกอบด้วยเอกสารทั้งของครูและนักเรียนตามหลักบรรณานุกรม และสอดคล้องกับหลักสูตร และควรมุ่งเน้นการใช้เอกสารภายในประเทศ
 9. กำหนดอุปกรณ์การเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับหลักสูตร โดยระบุจำนวนหน่วยต่อคน และเป็นอุปกรณ์ที่สามารถใช้งานได้ตามสภาพแรงงานปัจจุบัน
- ใบอนุญาตในการจัดตั้งโรงเรียน
- กongsส่งเสริมการศึกษานอกระบบได้กำหนดให้ทางโรงเรียนต้องใช้ใบอนุญาตต่างๆ เพื่อประกอบกิจการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532, น.4-7)
1. ใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนในการขอจัดตั้งหรือขอรับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนคนตรีเอกชน ผู้ขอจะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนคนตรีเอกชน พ.ศ.2525 กล่าวคือ

มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด

อายุ 20 ปีบริบูรณ์

มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

มีทรัพย์สินหรือฐานะพอที่จะจัดตั้งและดำเนินกิจการโรงเรียนได้

มีความรู้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด อย่างน้อยจบประโยคประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) สำหรับโรงเรียนประเภทศิลปศึกษา

มีความประพฤติเรียบร้อยไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่ฝักใฝ่หรือเลื่อมใสในลัทธิที่เป็นภัยต่อความมั่นคง หรือความปลอดภัยของประเทศ หรือขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ ไม่เคยได้รับโทษจำคุก

2. ใบอนุญาตให้เป็นผู้จัดการต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ มีความรู้สามัญไม่ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับประเภทอาชีวศึกษา และประโยคมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับประเภทศิลปศึกษา ไม่เคยถูกออกจากราชการ ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตให้เป็นผู้จัดการ ไม่เคยถูกรับโทษจำคุก ไม่เป็นโรคตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ได้แก่ โรคเรื้อน โรคเท้าช้าง โรคยาเสพติดให้โทษ โรคพิษสุราเรื้อรัง

3. ใบอนุญาตให้เป็นผู้ใหญ่จะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 กล่าวคือ มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีวุฒิวิชาชีพตามที่โรงเรียนขอเปิดสอน มีสัญชาติไทย ต้องมีประสบการณ์เคยทำงานหรือทำการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ถ้าหากผู้ใหญ่ยังไม่เคยขออนุญาตเป็นครูมาก่อนก็ต้องขออนุญาตเป็นครูด้วย

4. ใบอนุญาตให้เป็นผู้ใหญ่ต้องมีความรู้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หรือมีความรู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ รับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ และมีความรู้ในสาขาวิชาที่ สอน

อาคารและสถานที่ตั้งโรงเรียน

ในระเบียบข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขนาดและรูปแบบ อาคารสถานที่ของโรงเรียนคนตรีเอกชนไว้ดังนี้คือ ห้องเรียนต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 20 ตารางเมตร ส่วนกว้างของห้องเรียนไม่ต่ำกว่า 3.50 เมตร ต้องมีห้องธุรการ ต่างหากไม่ปะปนอยู่ในห้องเรียน ห้องส้วม 2 ที่แยกชาย-หญิง ห้องเรียนต้องเป็นเอกเทศไม่ปะปนกับกิจการอื่น ถ้าห้องเรียนอยู่ในส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคารซึ่งมิได้ใช้ อาคารทั้งหลังเป็น โรงเรียน ทางเข้าออกหรือทางขึ้นลงจะเข้าห้องเรียนต้องแยกเป็นเอกเทศไม่ผ่านเข้าไปในกิจการใดๆ และอาคารที่จะใช้เป็นสถานที่ตั้งโรงเรียนนั้นต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้จัดตั้งโรงเรียน หรือผู้จัดตั้งโรงเรียนต้องมีสิทธิครอบครอง โดยการซื้อขาย โฉนด หรือสัญญาเช่า (อายุการเช่าไม่น้อยกว่า 3 ปี) หรือหนังสือยินยอม ที่ทำขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นหลักฐานยืนยันได้ การเช่าหรือยินยอมต้องระบุด้วยว่ายินยอมให้เช่าอาคารสถานที่

เป็นที่ตั้งโรงเรียนได้ พร้อมทั้งหลักฐานแสดงว่าผู้ให้เช่า หรือ ผู้ยินยอมเป็นเจ้าของอาคารสถานที่นั้นจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532, น.5)

การบริหารโรงเรียนคนตรีเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กำหนดภารกิจหลักของการบริหารโรงเรียนคนตรีเอกชนไว้ดังนี้คือ

1. บริหารโรงเรียนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน พ.ศ.2525 และระเบียบกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. บุคลากรของโรงเรียนเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ ทั้งผู้บริหารที่เชื่อถือได้ว่า มีการบริหารจัดการที่ดี มีภาวะผู้นำ มีครูผู้ทำหน้าที่ในการสอนที่เชื่อถือไว้วางใจได้
3. โรงเรียนสามารถทำตามที่ได้ประกาศไว้ หรือที่ได้ตกลงไว้กับผู้เรียนและผู้ปกครอง
4. โรงเรียนใช้สื่อการสอนที่มีคุณภาพ อาคารสถานที่มีความมั่นคงทนทาน สามารถใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งสะดวก และปลอดภัย
5. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรม และการบริการนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เช่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ มีสนามกีฬา บริการประชุม รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์
6. โรงเรียนจัดการเรียนการสอนเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนที่มีสุนทรียภาพ เช่น จัดบรรยากาศร่มรื่น จัดกิจกรรมนันทนาการ ร่วมงานประเพณีของชุมชน เป็นต้น
7. มีชื่อเสียงเป็นที่ประจักษ์ ผู้รับบริการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยอมรับในคุณภาพนักเรียน ผู้ปกครองยอมรับว่า โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามที่คาดหวังไว้ ทุกคนพอใจ ตลอดจนรัฐบาลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ยอมรับว่า โรงเรียนมีคุณภาพเทียบเท่าหรือมากกว่าโรงเรียนอื่น ๆ

การจัดการศึกษา

1. งานวิชาการ มีการจัดทำแผนการสอนและบันทึกการสอน ผลิตสื่อการสอน และวัดผลประเมินผล
2. งานกิจการนักเรียน มีการจัดบริการนักเรียน เพื่อให้เกิดความสะดวก ปลอดภัย เพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการรักษาความปลอดภัย การจัดบริการ แนะนำการจัดสวัสดิการและกิจกรรมนักเรียน
3. งานบริหารบุคลากร มีการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายและระเบียบข้อบังคับ ของบุคลากรในโรงเรียน มีการจัดการโครงสร้างบริหาร การจัดบุคลากรให้ตรงตามความสามารถและการพัฒนาบุคลากร

4. งานบริหารธุรการและการเงิน มีการจัดระบบเอกสาร การจัดครุภัณฑ์ การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชีการเงิน และมีการควบคุมการตรวจสอบ

5. งานชุมชนสัมพันธ์ มีการส่งเสริมความร่วมมืออันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการช่วยเหลือ การบริการ การให้ความร่วมมือสนับสนุน การติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

6. งานบริหารอาคารสถานที่ มีการดูแลบริเวณ โรงเรียน การจัดการสถานที่ การจัดสภาพห้องเรียน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้เป็นอย่างดี

การดำเนินงานของโรงเรียนคนตรีเอกชน

1. ด้านวิชาการ ประกอบด้วย

1.1 งานด้านหลักสูตร มีการจัดโครงสร้างเนื้อหาของวิชาที่ใช้ทำการสอน

1.2 งานด้านการเรียนการสอน มีการจัดแผนการเรียน จัดตารางเรียน จัดครูเข้าสอน จัดกลุ่มการเรียน จัดการสอนซ่อมเสริม และจัดกิจกรรมนักเรียน

1.3 งานด้านสื่อการเรียนการสอน มีการพิจารณาแบบเรียน ชนิดและปริมาณของอุปกรณ์ประจำวิชา คู่มือครู หนังสือประกอบการเรียนการสอน งานสนับสนุนการเรียนการสอน และอุปกรณ์ประจำวิชา

2. ด้านครูผู้สอน จากผลการศึกษาเบื้องต้น พอจะสรุปได้ว่า ครูที่ดีจะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะดังนี้คือ

2.1 ด้านบุคลิกภาพ ครูควรมีบุคลิกภาพ กริยา วาจา มารยาท และการแต่งกายดี

2.2 ด้านคุณสมบัติ ครูควรมีสติปัญญา เฉลียวฉลาด มีความรู้กว้างขวาง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น และมีสุขภาพดี

2.3 ด้านความสามารถ ครูควรมีความสามารถในการสอนและการปกครองที่ดี อธิบายได้ชัดเจน สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ปกครองนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยได้

2.4 ด้านความประพฤติ ครูควรเป็นแบบอย่างในการประพฤติ โดยเป็นผู้ละเว้นจากอบายมุขทั้งปวง

2.5 ด้านศีลธรรมจรรยา ครูควรเป็นผู้มีจรรยาและคุณธรรมสูง ซื่อสัตย์สุจริต มีเมตตา กรุณา อดทน เสียสละ และยุติธรรม

2.6 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูควรมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีกับทุกคน ทั้งกับเพื่อนครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

3. ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

3.1 สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ โรงเรียนควรคำนึงถึงความต้องการด้านสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยของนักเรียน

3.2 สภาพแวดล้อมด้านกิจกรรมและประสบการณ์ บรรยากาศในสถานศึกษาในระหว่างการทำกิจกรรม ควรปราศจากมลภาวะ ทั้งกลิ่น เสียงรบกวน และปราศจากขยะทัศนียภาพ

4. ด้านการบริการนักเรียน

4.1 ด้านความสะดวกและปลอดภัย โรงเรียนควรดำเนินการให้นักเรียนได้รับความสะดวกและปลอดภัย

4.2 ด้านโภชนาการ โรงเรียนควรจัดบริการอาหารและเครื่องดื่ม โดยเฉพาะน้ำดื่มที่สะอาดให้แก่ นักเรียน

4.3 ด้านสุขภาพอนามัย โรงเรียนควรจัดบริการด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้แก่ นักเรียน อีกทั้งมีความพร้อมที่จะให้บริการในกรณีฉุกเฉินด้วย

หลักและวิธีการสอน

การจัดทำโครงการสอน

ธีรยุทธ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (อ้างถึงในพันธัชชิต ปัญญาสังข์, 2550, น.13) กล่าวว่า จุดมุ่งหมาย หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ผ่านหลักสูตร แบ่งเป็นหลายระดับได้แก่ จุดมุ่งหมายรวมของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชา และจุดมุ่งหมายของรายวิชา ข้อสังเกตในการกำหนดจุดมุ่งหมายคือ เป็นข้อความที่ระบุสิ่งที่เป็ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม เจตคติของผู้เรียนที่ต้องเปลี่ยนไป มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหา มีแนวทางในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน บอกถึงการนำไปประยุกต์ใช้ ใกล้เคียงความเป็นจริง การกำหนดจุดมุ่งหมายต้องมีสาเหตุและที่มา ได้แก่ ความรู้ด้านจิตวิทยา ระดับพัฒนาการ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน สภาพแวดล้อม ปัญหาสังคม ธรรมชาติของเนื้อหาวิชา

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2545, น.56) กล่าวว่า ในการเรียนการสอนคนตรี หลักสูตรเป็นเอกสารสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนคนตรีไว้อย่างกว้าง ๆ ครูคนตรีจึงควรนำหลักสูตรมาขยายเพิ่มรายละเอียดเพื่อเป็นแนวทางที่เด่นชัดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

โครงการสอนเป็นเอกสารที่พัฒนามาจากหลักสูตร เพื่อใช้ในการกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาให้เป็นเวลาที่มื่ออยู่ในแต่ละสัปดาห์การสอน

บันทึกการสอนเป็นเอกสารที่พัฒนามาจากหลักสูตรและโครงการสอน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอนมากกว่าเอกสารหลักสูตรอื่น ๆ บันทึกการสอนจัดเป็นเอกสารชั้นสุดท้าย

เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละคาบเรียน เนื้อหาของการบันทึก การสอนประกอบไปด้วย หัวข้อเรื่องที่จะสอน แนวคิด จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียน การวัดผล และเหตุผล

การจัดทำโครงการสอนและบันทึกการสอนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียน การสอนในห้องเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้ซึ่งมีส่วนทำให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่คุ้มค่า มีประโยชน์ และเหมาะสมกับตัวผู้เรียน จึงเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนทุก คนควรเรียนรู้และจัดทำ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (อ้างถึงในปิ่นทนต์ นิต ปัญญะสังข์, 2550, น.13-14) กล่าวว่า การวางแผน การสอน มีความสำคัญดังนี้

1. ทำให้ผู้สอนสอนด้วยความมั่นใจ เป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างราบรื่น ไม่ติดขัด
2. ทำให้การสอนที่มีความคุ้มค่ากับเวลาที่ผ่านไป เพราะผู้สอนสอนอย่างมีแบบแผนมี เป้าหมายและมีทิศทางในการสอน
3. ทำให้เป็นการสอนที่ตรงตามหลักสูตร ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรทั้งด้านจุดประสงค์การ สอน เนื้อหาสาระที่จะสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดผล แล้วทำออกมาเป็นแผนการสอน ทำให้เป็นการสอนที่ตรงตามจุดหมายและทิศทางของหลักสูตร
4. ทำให้การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนที่ไม่มีแผนการวางแผน ผู้สอนต้อง วางแผนอย่างรอบคอบในทุกจุดประสงค์ของการสอน ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ได้ โดยสะดวกง่ายดายขึ้น
5. ทำให้ผู้สอนมีเอกสารเตือนความจำ สามารถนำมาใช้เป็นแนว ทางการสอนต่อไป เป็น แนวทางในการทบทวนหรือออกข้อสอบเพื่อวัดผลประเมินผลการเรียนได้
6. ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและวิชาที่เรียน เพราะผู้สอนสอนด้วยความพร้อม ได้ เตรียมการสอนมาอย่างรอบคอบ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในบทเรียน

สุพิน บุญชูวงศ์ (2544, น.103) กล่าวว่า ประโยชน์ของการวางแผนการสอน มีดังนี้

1. สร้างความมั่นใจและความรู้สึกลดอคภัยให้ครู
2. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน สามารถวิเคราะห์ข้อบกพร่อง ปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้
3. ช่วยให้ครูมีความรอบคอบเกี่ยวกับการเลือกความมุ่งหมายและกิจกรรมการเรียน
4. ช่วยให้การเตรียมการสอนองความต้องการของผู้เรียน และความสนใจได้อย่างเหมาะสม
5. ช่วยให้ประสบการณ์การเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน
6. ช่วยให้ครูมีเวลาในการเตรียมการทำสื่อการสอนก่อนทำการสอน
7. ช่วยให้การประเมินผลเหมาะสม มีประสิทธิภาพตรงตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์ (2538, น.11-12) กล่าวว่า การสอนโดยไม่ได้เตรียมการสอน อาจพบปัญหาและไม่สามารถแก้ไขได้ ทำให้ขาดความสมบูรณ์ในการสอนนั้น ประโยชน์ที่ได้รับจากการเตรียมแผนการสอนไว้ล่วงหน้า คือ

1. ช่วยให้ผู้สอนทราบว่าต้องทำอะไร เมื่อไหร่ และอย่างไร
2. ก่อให้เกิดความมั่นใจ ทำให้การสอนราบรื่นไม่สับสน
3. ทำให้ผู้สอน สอน ได้ตรงจุดมุ่งหมายและเวลาที่กำหนด
4. ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและศรัทธาในตัวผู้สอน
5. ช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

John Frey Boytim (2003, p.37) กล่าวว่า ในการเรียนร้องเพลงนั้น ควรมีการทำแผนการสอนทุกครั้ง ครั้งที่สำคัญที่สุด คือ ครั้งแรก ๆ

เนื้อหาในการสอน

ดวงใจ อมาตยกุล (อ้างถึงในปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.14-16) กล่าวว่า การเรียนการสอนขับร้อง ควรประกอบด้วย การยืน การวางท่าทาง การหายใจและการควบคุมระบบการหายใจ เพื่อเปล่งเสียง การควบคุมเสียง การเปล่งเสียงขับร้องด้านทำนอง จังหวะรวมทั้งการเปล่งเสียงพยัญชนะและสระ และการใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความหมายและอารมณ์เพลงให้ผู้ฟัง

คุษฎี พนมยงค์ (อ้างถึงในปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.15) ได้เขียนเนื้อหาในการสอนร้องเพลงสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. สรีรศาสตร์ ในการร้องเพลง แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ อวัยวะที่ใช้หายใจ อวัยวะที่ใช้ในการเปล่งเสียง และอวัยวะในการสร้างเสียงสะท้อน
2. พื้นฐานการหายใจและการควบคุมลมหายใจ
3. การเปล่งเสียง และการสร้างเสียงสะท้อน
4. ทฤษฎีดนตรีศึกษาเครื่องหมายกำหนดคีย์ (Key Signature) สเกล (Scale)
5. การออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขระวิธี และรูปปาก
6. ทำนองและจังหวะ ประกอบด้วย ระดับเสียง, การอ่านโน้ตในระดับเสียงต่าง ๆ การอ่านจังหวะต่าง ๆ ทั้งความเร็วจังหวะ (Tempo) อัตราจังหวะ (Meter) จังหวะตามทำนอง (Rhythm)
7. การเลือกเพลงที่เหมาะสมกับเสียง
8. การวิเคราะห์เนื้อหาของเพลง
9. การฝึกอ่าน (ร้อง) ทำนองเพลงในทันทีที่เห็นโน้ตเพลง (Sight Singing) ถือเป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับคนร้องเพลง

10. การฟังและการจดจำบันไดเสียงต่าง ๆ ทั้งเจ็ดเสียงและการจดจำเสียงคอร์ดมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

11. การทำความเข้าใจกับเนื้อเพลง
12. ร้องให้มีลีลาตามลักษณะของบทเพลง
13. เทคนิคการร้องเพลง เช่น ความดัง เบา การวางน้ำหนักคำในแต่ละประโยค
14. การผ่อนคลายร่างกาย

John Frey Boytim (2003, p.37) กล่าวว่า ในการเรียนการสอนจะเริ่มจากการวอร์มเสียง และการ Vocalize ก่อน โดยจะเริ่มจากการฮัม

Anne Peckham (อ้างถึงใน ปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.15-16) กล่าวว่า ขบวนการในการร้องเพลง ประกอบด้วย การหายใจและการบริหารลมหายใจ การเปล่งเสียง สรีรศาสตร์ ทำทางที่ถูกต้องในการร้องเพลง โทนเสียงต่าง ๆ การเปิดคอ การเชื่อมเสียงในช่วง Chest tone Head tone และ Mix tone อักขระ การตีความเพลง การแสดงท่าทางบนเวที เทคนิคการใช้ไมโครโฟน

นอกจากนี้ยังได้เสนออีกว่าในการศึกษาเพลงใหม่ ๆ นั้น มีหลักในการเรียน 7 ชั้น ดังนี้

1. ศึกษาจังหวะ (Rhythm) ของเพลง โดยการตบจังหวะ โดยการใช้เมโทรโนมควบคู่ไปด้วย จะทำให้จังหวะคงที่ ถึงแม้ว่าจะรู้จักเพลงอยู่แล้ว ก็ไม่ควรข้ามขั้นตอนนี้ไป เนื่องจากในการร้องเพลงทำการตีความเพลงและออกแบบการร้องมาแล้ว ควรจะศึกษาจากโน้ตว่าผู้ประพันธ์เพลงต้องการสื่ออะไร แล้วนำมาตีความเอง

2. ศึกษาทำนองเพลง (melody)

3. ศึกษาทำนองโดยเล่นผ่านเปียโน หรือคีย์บอร์ด เพื่อดูขั้วเสียงต่าง ๆ ในเพลง ในช่วงนี้อาจยังไม่ต้องกังวลด้านจังหวะมาก ทั้งยังดูว่าคีย์เพลงดังกล่าวเหมาะสมกับ range เสียงเราหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมก็ทำการ Transpose คีย์

4. ศึกษาจังหวะและทำนองเพลง ร้องทำนองเพลงที่ถูกจังหวะ โดยยังไม่สนใจเนื้อเพลง โดยดูที่ประโยคของเพลง, กำหนดจุดหายใจ, ความดัง/เบา

5. ร้องทำนองเพลงด้วยเสียงอะไรก็ได้ โดยยังไม่ร้องเนื้อเพลง พร้อมทั้งกดคอร์ด หรือเล่นดนตรีประกอบ

6. ศึกษาเนื้อเพลง พร้อมทั้งตีความเพลง

7. ฟังเพลงที่ศิลปินร้องเพื่อหา Concept และวิธีการเลือกใช้เสียง

8. ตีความเพลงในแบบของตนเองและออกแบบวิธีการร้อง การสื่อสารของตนเอง

และยังกล่าวอีกว่าการซ้อมร้องเพลงไม่ควรซ้อมร้องเพลงเกิน 1 ชั่วโมงซึ่งจะมีความแตกต่างในการซ้อมต่างจากการซ้อมเครื่องดนตรี เพราะเส้นเสียงของคนเราล้าได้ง่าย โดยเฉพาะผู้ที่หัดร้องเพลงใหม่ๆ ยังไม่มีประสบการณ์ในการร้องเพลง การแบ่งเวลาในการซ้อมประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

1. การวอร์มร่างกายและการวอร์มเสียง 5-8 นาที
2. การฝึกด้านเทคนิค 10-20 นาที
3. ร้องเพลงและศึกษาเพลง 15-20 นาที
4. Cool down 2-5 นาที

เทคนิคและวิธีการสอน

Tornburg (อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2541, น.290-292) ได้ใช้วิธีการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ในการสอนให้ซาบซึ้งและสนใจวิชาดนตรี แกนนำที่เป็นต้นแบบเริ่มจากผู้สอนดนตรี ต่อมาก็เป็นผู้เรียนที่เล่นดนตรีได้เก่งและนักดนตรีอาชีพ ระยะทำการทดลอง 5 ปี ปรากฏว่ามีผู้สนใจเรียนดนตรีมากขึ้น จึงสรุปได้ว่าการสอนดนตรีที่ใช้วิธีการเลียนแบบจากตัวแบบ เป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพสูง หลักการดังกล่าวใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา หรือการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือเลียนแบบจากตัวแบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้สอนแบ่งหน่วยการเรียนรู้เป็นขั้น ๆ ให้ผู้เรียนเลียนแบบหรือปฏิบัติตามได้ และบอกถึงวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ บอกถึงความคาดหวังของผู้สอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้
2. ผู้สอนยึดมั่นในหลักการการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบ ขั้นแรก เป็นขั้นการรับรู้ ซึ่งการเรียนรู้ (Acquisition) ผู้เรียนต้องตั้งใจใส่ใจรับรู้เข้าหัดและมีความจดจำ ขั้นที่สอง เป็นขั้นการกระทำหรือปฏิบัติ (Performance) ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้แสดง การเลียนแบบขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะทางร่างกายของผู้เรียน รวมทั้งความแม่นยำในขั้นการเรียนรู้ด้วย ดังนั้น ก่อนผู้สอนจะสอนต้องบอกให้ผู้เรียนใส่ใจทุกขั้นตอน
3. ขั้นสอนหรือขั้นแสดง (Demonstration) เริ่มจากการใช้ตัวอย่างในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้หลาย ๆ ตัวอย่าง อาจต้องใช้ตัวอย่างที่แตกต่างกัน เพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน ขณะแสดงตัวอย่างผู้สอนต้องอธิบายไปด้วย คล้าย ๆ กับการคิดออกมาดัง ๆ
4. หลังจากผู้สอนแสดงตัวอย่างแล้ว ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทันที จะทำให้ผู้เรียนสนใจหรือใส่ใจในบทเรียนมากขึ้น ให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงด้วยตนเอง เป็นการประเมินผลว่าผู้เรียนรับรู้หรือเรียนรู้สิ่งที่สอนให้หรือไม่ ถ้าได้ผลยังไม่เป็นที่พอใจต้องแสดงตัวอย่างใหม่เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทำได้สำเร็จ ผู้ที่ทำได้ต้องให้คำชมเพื่อเป็นแรงเสริมให้อยากเรียนต่อไป
5. ตัวแบบครั้งต่อไปอาจจะเป็นผู้เรียนที่ทำได้ดีก่อน หรือภาพยนตร์ โทททัศน์ แม้กระทั่งภาพในหนังสือ

สุรพันธ์ ตันศรีวงษ์ (อ้างถึงในปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.17) กล่าวถึงวิธีสอนแบบแบร์ฮาร์ดไว้ดังนี้

แนวคิดของแบร์ฮาร์ดเชื่อว่า การเรียนรู้ในเรื่องใหม่ ๆ นั้นจะมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมอยู่ ดังนั้นในการสอน ครูจึงควรกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจก่อนที่จะให้เนื้อหาสาระในวิชานั้น ๆ จากนั้นก็ให้เนื้อหาเป็นลำดับต่อไป ซึ่งจัดได้เป็น 5 ขั้นตอน

1. ขั้นเตรียมการหรือนำเข้าสู่บทเรียน (Preparation) เป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียนด้วยการเร้าความสนใจด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การนำสาระแปลก ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่องมาสร้างปัญหาที่น่าคิด เพื่อให้ผู้เรียนคอยติดตามบทเรียนต่อไป

2. ขั้นการเสนอเนื้อหาสาระ (Presentation) ขั้นตอนการนำเนื้อหาที่ต้องการสอนเสนอกับผู้เรียน

3. ขั้นประสานสัมพันธ์ (Association) เป็นขั้นตอนที่ครูต้องแจกแจงละเอียดและนำผู้เรียนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความเชื่อมโยงความรู้ เพื่อเกิดความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน

4. ขั้นสรุป (Generalization) เป็นขั้นที่ครูจะนำนักเรียนให้เห็นถึงความสำคัญของเนื้อหาสาระในบางตอนบางช่วง เพื่อที่นักเรียนจะได้จับความ เอมโนคติขั้นตอนกระทำเมื่อจบการบรรยายเนื้อหาได้โดยถูกต้อง

5. ขั้นนำไปใช้ (Application) เป็นขั้นตอนของการนำความรู้ที่ได้ศึกษามาใช้เพื่อแก้ปัญหา กับงานจริง ๆ ขั้นนี้ครูอาจให้งานทำในชั้น เป็นต้นว่าแบบฝึกหัด การปฏิบัติงาน หรืออาจให้ทำนอกชั้น เช่น ทำเป็นการบ้าน

สุกรี เจริญสุข (อ้างถึงในปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.18) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการสอนดนตรีไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีความเหมือน โดยสามารถแบ่งเป็นทฤษฎีย่อย 2 ทฤษฎี

1.1 ทฤษฎีการเล่นแบบ เป็นการเรียนรู้ทางสุนทรียภาพของนักเรียนที่ต้องอาศัยต้นแบบที่ดี คือ การที่ครูปฏิบัติให้นักเรียนดู และฟัง จนนักเรียนเกิดความประทับใจ และจดจำเพื่อนำไปเป็นแบบอย่างปฏิบัติตามให้เหมือน หรือ ใกล้เคียงกับสิ่งที่ได้รับรู้มา เช่น การร้องเพลง การเล่นดนตรี และการทำท่าประกอบ

1.2 ทฤษฎีการทำซ้ำ เป็นการย้ำทักษะเพื่อให้เกิดความแม่นยำ ความชำนาญ ทำให้ควบคุมกำกับ และจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องอาศัยการปฏิบัติเครื่องดนตรีซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง จนจับใจ และเกิดความชำนาญ

2. ทฤษฎีความแตกต่าง เป็นการต้องการแสวงหาความแตกต่าง ความต้องการให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ สามารถแบ่งได้เป็น ทฤษฎีย่อยได้ 2 ทฤษฎี คือ

2.1 ทฤษฎีการแหกคอก คือ ทฤษฎีที่เกิดจากการสร้างผลงานเก่าให้แตกต่างไปจากเดิมโดยอาศัยความรู้เดิมเป็นพื้นฐาน และสร้างแนวทางขึ้นใหม่เพื่อแสดงออกถึงความเป็นตัวเอง เช่น การแต่งทำนองขึ้นใหม่โดยใช้คอร์ดเดิม

2.2 ทฤษฎีทางเทวดา คือ การสร้างผลงานที่มีทักษะสมบูรณ์ มีความถูกต้องแม่นยำ เป็นตัวของตัวเองโดยการสร้างผลงานใหม่

3. ทฤษฎีความเป็นฉันทน์ เป็นวิธีการเรียนรู้สุนทรียภาพโดยแสวงหาตัวเองอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ วัฒนธรรมที่เป็นนิสัยภายในเป็นความรู้ที่ครุระสมอยู่ภายใน นำออกมาถ่ายทอดเป็นงานด้านศิลปะ และวัฒนธรรมที่เป็นของสังคมภายนอก คือ การที่ครุศิลปะสร้างผลงานที่เป็นของตนยากต่อการเลียนแบบ

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (อ้างถึงใน พันธุ์ชนิด ปัญญาสังข์, 2550, น.18-19) กล่าวว่า การเรียนการสอนดนตรีไม่ว่าระดับใดก็ตาม ถ้าผู้สอนมีหลักการหรือเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจในสาระดนตรีได้เทคนิคและวิธีการสอนเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนให้ดีขึ้น การเรียนการสอนดนตรีที่ดีจึงควรพิจารณาจากหลักการหรือแนวคิดที่เหมาะสมกับการพัฒนาของผู้เรียนและสาระดนตรี ได้แก่

1. การสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับเสียงก่อนที่จะแนะนำหรือสอนเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางดนตรี
2. ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีทุกประเภท
3. สาระดนตรีและกิจกรรม ควรจัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
4. กิจกรรมที่จัดในการเรียนการสอนควรมีหลากหลายแตกต่างกันไป

Abeles, Hoffer and Klotman (อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2538, น.104) กล่าวถึงหลักการเรียนการสอนระบบเพสตารอสซี่ ประกอบด้วย

1. สอนให้ผู้รู้จักเสียงก่อนสัญลักษณ์หรือชื่อของตัวโน้ต เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสร้องก่อนเรียนโน้ต
2. แนะนำให้ผู้เรียนสังเกตและฟังเสียง ตลอดจนทดลองเลียนแบบเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยิน เพื่อให้เห็นถึงความเหมือน ความแตกต่างและผลที่เกิดจากเสียง ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีส่วนในกิจกรรมด้วยตนเอง อันเป็นการดีกว่าการอธิบายสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้ผู้เรียนฟัง ซึ่งผู้เรียนไม่ได้ประสบการณ์อย่างเต็มที่ และเป็นการเรียนที่ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม

3. สอนสิ่งต่าง ๆ ที่ละอย่าง ไปได้แก่ จังหวะ ทำนอง และลีลาดนตรี โดยมีทั้งการสอนและปฏิบัติควบคู่กันไป ก่อนที่ผู้เรียนจะเรียนรู้และปฏิบัติบทเรียนที่เป็นผลรวมขององค์ประกอบดนตรีในระดับที่มีความยากมากขึ้น

4. ในการฝึกปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ผู้เรียนควรปฏิบัติได้เป็นอย่างดีในแต่ละขั้นตอนก่อนก้าวไปสู่การฝึกปฏิบัติที่ยากขึ้นไปอีก

5. ควรใช้วิธีอุปนัย (Induction) ในการสอน คือการให้ตัวอย่างฝึกปฏิบัติและค่อยสรุปเป็นหลักการและทฤษฎี

6. ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้วิเคราะห์และฝึกปฏิบัติในเรื่องคุณภาพของเสียง และประยุกต์สิ่งที่ได้รับกับดนตรี

7. การสอนชื่อตัวโน้ต ควรให้มีความสัมพันธ์กับบทเพลงที่ใช้ประกอบการเรียน

วิธีการสอนร้องเพลง

John Frey Boytim (อ้างถึงใน พันธุ์ชนิด ปัญญาสังข์, 2550, น.19-29) กล่าวว่า ในการเรียนร้องเพลงช่วงแรก ๆ นั้น สิ่งที่ต้องค้นหาคือ ความสามารถของนักเรียนในเรื่องดังต่อไปนี้

1. Musicianship คือ ความสามารถในการร้องเพลงโดยไม่มีดนตรีประกอบ และความสามารถในการอ่านทำนอง

2. Vocal Range คือ ช่วงกว้างของเสียง ครูต้องหาช่วงกว้างของเสียงของนักเรียนก่อนที่จะเริ่มสอนเพลงเพื่อให้สามารถเลือกคีย์เพลงที่เหมาะสมกับเสียงนักเรียนได้

3. Personality Type คือ ครูต้องสังเกตและวิเคราะห์ว่านักเรียนเป็นคนแบบไหน มีลักษณะอย่างไร เช่น ขี้เกียจ หรือ ขยัน เป็นคนอ่อนไหวง่ายหรือไม่ เพื่อช่วยพัฒนาให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง (Self worth)

4. Practice Habit คือ ศึกษาว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็ว หรือ มีระเบียบวินัยในการฝึกซ้อมหรือไม่

ด้านความรู้สึกรู้สึก (Sensation) ของแต่ละบุคคลนั้น ครูไม่สามารถเข้าไปกำกับให้ลูกศิษย์รู้สึกดังเช่นที่ตนเองรู้สึกหรือกำกับอารมณ์ของลูกศิษย์ได้ นักเรียนต้องหาวิธีเรียนรู้ทักษะนี้ด้วยตนเองตามคำบอกเล่าของครู นักเรียนมีหน้าที่ศึกษาตนเองว่าขณะที่ร้องเสียงที่ตนพอใจนั้นใช้ร่างกายและกล้ามเนื้อต่าง ๆ อย่างไรที่จะรวมหลักการทั้ง 3 หลักการ คือ การฟัง การเห็น และการรู้สึกเข้าไปด้วยกัน เพื่อปฏิบัติในขณะที่ขับร้อง

John Frey Boytim (2003, p.37) กล่าวว่า เพลงที่ใช้ในการสอนควรจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน เป็นเพลงที่มีความน่าสนใจ และมีเทคนิคที่ไม่ยากจนเกินไป ในการสอนนักเรียน

ชั้นเบื้องต้นควรจะเลือกเพลงที่คิดว่าทำได้ดี แต่สำหรับนักเรียนบางคนก็อาจสามารถที่จะเรียนเพลงที่มีความซับซ้อนได้เลย

สื่อและอุปกรณ์การสอน

ชมพันธ์ ฤกษ์ชร ณ อยุธยา (2543, น.17-18) ให้ความหมายคำว่า “สื่อการเรียนการสอน” ว่าหมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน ในระบบการเรียนการสอนแบบครูไม่ต้องออกแบบหรือพัฒนาสื่อด้วยตนเอง เพียงแต่ใช้สื่อที่มีอยู่แล้วนำมากำหนดไว้ในแผนการสอน ปัญหา สำคัญคือผู้สอนเลือกใช้สื่อไม่เหมาะสมกับเนื้อหา บางครั้งต้องเปลี่ยนจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับสื่อที่มีอยู่ ทำให้เกิดผลเสียกับการเรียน

สุทธนู ศรีไสย์ (2539, น.12-13) กล่าวว่า เอกสารสิ่งพิมพ์ ของจริงของจำลอง หรือ ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่อยู่ในเหตุการณ์ของการสอน อาจทำขึ้นมาโดยครูผู้สอนหรือผู้สอนจัดหาจากแหล่งอื่น สื่อต้องมีความเหมาะสมกับบทเรียนที่ผู้สอนจัดเตรียมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ หากไม่สอดคล้องอาจทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลหรือทักษะที่ไม่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายของการสอน ซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนด้อยคุณค่าลงไป สิ่งที่ผู้สอนจัดเตรียมเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน รวมเรียกว่า “สื่อวัสดุอุปกรณ์การสอน”

ชมพันธ์ ฤกษ์ชร ณ อยุธยา (2543, น.18) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับหลักการในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนคือ

1. ถ้าจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน เป็นนวัตกรรมที่ยังไม่เคยมีการเรียนการสอนมาก่อนจำเป็นต้องมีการพัฒนาสื่อขึ้นมาใช้เองมากกว่าใช้สื่อที่มีอยู่แล้ว
2. การพัฒนาสื่อขึ้นมาเพื่อใช้กับการเรียนการสอนเฉพาะอย่าง ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าการเลือกใช้สื่อที่มีอยู่แล้วตามท้องตลาด
3. การใช้สื่อที่มีอยู่ตามท้องตลาด ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน ทั้งเป็นการประหยัดกว่าการผลิตสื่อขึ้นมาใช้เอง
4. การเลือกวิธีสอนและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนมีผลต่อบทบาทของครู เพราะครูต้องจัด หาสิ่งที่ขาดไปสำหรับผู้เรียน

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (อ้างถึงใน ปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.28) แบ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอนคนตรีไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1. แผนภูมิและแผนภาพ ได้แก่ แผนภูมิเพลง แผนภูมิแสดงจังหวะ รูปแบบจังหวะรวมไปถึงแนวทำนอง บันไดเสียง คอร์ดลักษณะต่าง ๆ และรูปเครื่องดนตรี รูปภาพผู้ประพันธ์เพลง เป็นต้น สื่อพวกนี้เป็นสื่อที่ต้องมีการจัดเตรียมไว้ก่อน การทำบันทึกการสอนจะช่วยกำหนดได้ว่าควรจะ

มีการเตรียมอะไรไว้ล่วงหน้า ถึงแม้ว่าพวกนี้อาจจะใช้ซอล์กและกระดานดำเขียนในขณะที่ทำการสอนได้ แต่ถ้าใช้สื่อพวกนี้จะทำให้การสอนดำเนินไปรวดเร็ว และน่าสนใจกว่า

2. เพลงจัดเป็นสื่อสำคัญในการสอนดนตรี การเลือกเพลงที่นำมาใช้สอนควรให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน และควรเป็นเพลงหลาย ๆ ประเภทที่มีคุณค่าควรแก่การนำมาใช้เป็นสื่อประกอบการสอนดนตรี

3. เครื่องเสียง ได้แก่ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องเล่นเทป แผ่นเสียง และเทป ซึ่งใช้มากเช่นกันในการสอนดนตรี เครื่องเสียงควรอยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้ และควรมีคุณภาพดีเพื่อช่วยให้ผู้ฟังเกิดสุนทรียรส และความซาบซึ้ง

4. เครื่องดนตรี การสอนดนตรีอย่างน้อยควรมีเครื่องประกอบจังหวะเอาไว้ใช้ประกอบกิจกรรมการเล่นเครื่องประกอบจังหวะ ถ้ามีเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดด้วยจะช่วยให้การสอนเวลาสอนการเล่นน่าสนใจมากขึ้น

5. สื่ออื่น ๆ เช่น แถบภาพ สไลด์ ภาพยนตร์ หนังสือ เป็นต้น หรือสื่อดนตรีที่ผู้สอนผลิตเองหรือซื้อหามา ซึ่งสื่อเหล่านี้ควรมีคู่มือการใช้ด้วย เพราะผู้ใช้อาจไม่เข้าใจสื่อ

Anne Peckham (อ้างถึงใน ปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.28) กล่าวว่า อุปกรณ์ที่ใช้ในการซ้อมร้องเพลงประกอบด้วย :

1. คีย์บอร์ด เพื่อเช็คระดับเสียง
2. กระจก เพื่อใช้ดูท่าทางการยืนในการร้อง (posture) และการสื่อสาร (expression) รวมถึงการขยับตามจังหวะ การแสดงสีหน้าขณะร้องเพลง
3. ที่อัดเสียง (recorder) เพื่อใช้อัดเสียงมาฟัง เพื่อแก้ไขปัญหา เหมือนการมีครูมาฟังด้วย นอกจากนี้ในการร้องเพลงถ้าฟังจากการร้องสด จะได้ยินเสียงของตัวเองในหัว แต่เวลาร้องเพลงจริงคนฟังจะได้ยินเสียงเราผ่านอากาศเป็นสื่อ ดังนั้นการที่อัดเสียงไว้จะทำให้ได้ยินเสียงที่ผู้ฟังได้ยินอย่างแท้จริง
4. เครื่องกำหนดจังหวะ (metronome) ช่วยในการรักษาจังหวะ

John Frey Boytim (อ้างถึงใน ปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.29) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอนร้องเพลงประกอบด้วย

1. เปียโน ต้องมีโทนเสียงที่ดี และได้รับการเทียบเสียงเป็นอย่างดี
2. เครื่องเสียง เพื่อใช้อัดเสียงการเรียนการสอน และเพื่อใช้ในการเปิดเพลงให้นักเรียนฟัง
3. เครื่องเล่นวีดีโอ
4. เมโทรโนม เพื่อใช้ในการเช็คจังหวะในเพลงที่ไม่คุ้นเคย
5. หนังสือโน้ตเพลง

6. กระจก

7. คาราโอเกะ หรือเพลงที่ใช้ประกอบการร้อง
8. ดิกชันนารีภาษาอิตาลี, เยอรมัน, สเปน, ฝรั่งเศส และภาษาอื่น ๆ
9. หนังสือการออกเสียง (Diction book)

ดวงใจ อมาตยกุล (2545, น.2) หลาย ๆ ส่วนที่ทำงานเพื่อการขับร้องนั้นสามารถมองเห็นได้ทางกระจกธรรมดา หรือจะใช้กระจกมือถือร่วมกับกระจกที่ติดผนังอยู่ สามารถสังเกตการณ์ทำงานของลิ้น การเปลี่ยนแปลงของรูปปากในสระที่ต่างกัน ริมฝีปาก ขากรรไกร ตำแหน่งของกล่องเสียง ตำแหน่งของคอกับศีรษะ การวางท่าทางของช่วงอก การขยายซี่โครงและลำตัว ความสมดุลของร่างกายและลักษณะท่าทางระหว่างแสดง หากไม่ส่องกระจกจะไม่เห็นทุกสิ่งทีกล่าวมาว่าทำงานอย่างไร บางครั้งก็เป็นการยากที่จะมองตัวเองและอากัปกริยา แต่การศึกษาการขับร้องของตนเองทางกระจกนั้นเป็นสิ่งที่ก่อประโยชน์มาก

การวัดผลและประเมินผล

ธีรยุทธ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2540, น.193) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบว่าผู้เรียนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติ และทักษะไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด ภายหลังจากได้ผ่านประสบการณ์ที่หลักสูตรจัดให้

สุทฤษฎี ศรีไสย์ (2539, น.121-122) กล่าวถึงความแตกต่างของการวัดผลและประเมินผลไว้ ดังนี้ การวัดผล หมายถึง กระบวนการที่จะหาปริมาณ (Measurement) เช่น คะแนนผล ส่วนการประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ประกอบด้วยการประเมินค่า (Evaluation) หรือการให้ค่ากับสิ่งที่ต้องการประเมิน มักเป็นการแปลความหมายของตัวเลขเป็นระดับต่าง ๆ หรือใช้การสังเกตเป็นการประเมินได้อีกด้วย

อุทุมพร ทองอุไทย จามรมาน (ม.ป.ป., น.30-94) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลไว้ว่า การวัดผลสามารถทำได้หลายครั้ง เป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนอันมีผลมาจากการสอน และหลักสูตร มีการใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นตัวเทียบวัดลักษณะของการประเมินเน้นที่จุดมุ่งหมายของการสอน ซึ่งมีความแตกต่างกันแล้วแต่ผู้สอน สถาบัน หลักสูตร และระบบการศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ

1. ผู้สอนและผู้เรียนวางแผนการเรียนการสอนตลอดภาคเรียนร่วมกัน
2. ผู้สอนแปลงจุดมุ่งหมายทางการศึกษามาเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
3. กำหนดเครื่องมือวัด
4. ทำการทดสอบเก็บข้อมูล
5. จัดกระทำกับข้อมูล

6. ตัดเกรดเพื่อประเมินผลการเรียนของผู้เรียน

รูปแบบในการวัดผู้สอนเป็นผู้กำหนด ทั้งนี้ต้องดูความสอดคล้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ ดังที่กล่าวมาด้วย แบ่งออกได้ดังนี้

1. การวัดแบบอิงเกณฑ์ เพื่อบอกสถานภาพผู้เรียนแต่ละคน เมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน เป็นการหาผลสัมฤทธิ์ในตัวผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด

2. การวัดแบบอิงกลุ่ม เพื่อบอกผลของการศึกษาของผู้เรียนแต่ละคนเทียบกับกลุ่มโดยใช้ข้อสอบชุดเดียวกันเป็นการเลือกคนเก่งของกลุ่ม

3. การวัดแบบทฤษฎีเดิมใช้การสอบทั้งข้อเขียน ปากเปล่า ปฏิบัติ วิธีการสอนต่าง ๆ ถือเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นผู้เรียนให้แสดงพฤติกรรมออกมาซึ่งถือเป็นคำตอบ แล้วใช้คะแนนเป็นตัวจับพฤติกรรม นำมาแจกแจง วิเคราะห์ ประเมิน

4. การวัดทางด้านจิตวิทยา ใช้วิธีสร้างคำถามที่มีลักษณะทางด้านจิตวิทยาเพื่อให้ผู้เรียนได้ตอบ เป็นการแสดงถึงความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของผู้เรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลแบ่งออกตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้วัดด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เช่น แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบมาตรฐาน อาจเป็นแบบอัตนัย จับคู่ เติมคำ หรือเลือกตอบ เครื่องมือที่ใช้วัดด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นแบบวัดความรู้สึก ความสนใจ ทัศนคติ บุคลิกภาพ และเครื่องมือวัดด้านทักษะพิสัย (Psycho-Motor Domain) เป็นแบบสังเกต หรือแบบบันทึกพฤติกรรม

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ได้ศึกษาและรวบรวมแนวคิดในการวัดผลและประเมินผลดนตรีไว้เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี ดังนี้ (อ้างถึงใน ปิ่นทนต์ ปัญญะสังข์, 2550, น.30-32)

1. หลักในการวัดผล ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538, น.162-179) ให้หลักการสำคัญไว้ 4 ประการ คือ

1.1 คุณสมบัติของการวัดและประเมินผล ได้แก่ ความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อถือได้ (reliability) ทั้งสองส่วนนี้มีผลต่อการบ่งชี้ความสามารถของผู้เรียนและผู้สอน กล่าวคือ ถ้าผู้สอนสามารถเลือกพื้นเนื้อหาเพื่อใช้เป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมดนำมาทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และพฤติกรรมของผู้เรียน การประเมินผลจากการวัดนี้ย่อมมีประโยชน์แท้จริง เรียกความเที่ยงตรงนี้ว่า ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ส่วนความเชื่อถือได้นั้น ไม่ว่าจะใช้การวัดผลนั้นเมื่อใดก็ได้ผลคงที่ ความเชื่อถือได้นี้ยังต้องอาศัยหลักทางสถิติเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

1.2 วิธีการวัดประเมินผล แบ่งเป็นการวัดระหว่างเรียน และการวัดหลังจากที่สิ้นสุดการเรียนการสอน

1.3 ความครบถ้วน หลักการวัดและประเมินต้องมีการวัดหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อความครบถ้วนของสาระคนตรี ถ้าเป็นความรู้ด้านทฤษฎีใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัด ถ้าเป็นการวัดทักษะคนตรีให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดง และถ้าเป็นการวัดด้านเจตคติ ใช้การสังเกต สัมภาษณ์ ตลอดระยะเวลาการเรียนการสอน ผลจากการวัดจึงถือเป็นเกณฑ์ได้

1.4 ความสะดวก การวัดผลประเมินผลก็ใช้หลักการเดียวกัน

2. รายละเอียดการประเมินผล ฌรุทฐ์ สุททจิตต์ (2538, น.165-178) กล่าวไว้ดังนี้

2.1 การประเมินผลเนื้อหาคนตรี ได้แก่ องค์ประกอบคนตรี และวรรณคดีคนตรี ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งความเข้าใจ แนวคิด การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่า โดยออกข้อทดสอบเพื่อใช้วัดผล ส่วนใหญ่มี 2 แบบ คือ ข้อสอบแบบปรนัย (Objective tests) ได้แก่ การเติมข้อความสั้นๆ แบบผิดถูก แบบเลือกคำตอบ และแบบจับคู่ แบบที่สองเป็นแบบอัตนัย (Subjective tests) เป็นข้อสอบอธิบาย ซึ่งมีข้อจำกัดและข้อดีแตกต่างกัน ขึ้นอยู่ที่ว่าผู้สอนจะเลือกวิธีการสอนแบบใดจึงจะเหมาะสมที่สุด

2.2 การประเมินผลทักษะคนตรี สามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ การปฏิบัติเดี่ยว และปฏิบัติกลุ่ม ต้องประเมินทักษะต่าง ๆ ให้ครบทุกด้าน ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การอ่าน และการสร้างสรรค์ คะแนนที่ได้จากการวัดผลแบ่งเป็นสองส่วนคือ คะแนนใน ส่วนการปฏิบัติ (เชิงปริมาณ) และส่วนคุณภาพการปฏิบัติ (เชิงคุณภาพ)

2.3 การประเมินผลเจตคติคนตรี เป็นการวัดศนิยม ความชอบ ความมีสุนทรียะ ความซาบซึ้ง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ต้องมีวิธีการวัดหลาย ๆ ลักษณะ อาจจะเป็นการสังเกต การสัมภาษณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมออกมา ต้องกระทำสม่ำเสมอ เพื่อให้การประเมินนั้นเชื่อถือได้

3. เกณฑ์การประเมินผลคนตรี ฌรุทฐ์ สุททจิตต์ (2538, น.178-179) กล่าวไว้ดังนี้

3.1 การตัดสินประเมินผลอิงเกณฑ์ คือ หลักเกณฑ์หรือระดับคะแนนที่ผู้สอนวางไว้ตายตัว ผู้เรียนต้องทำคะแนนได้ตามที่กำหนดไว้จึงจะได้ผลการเรียนออกมาเป็นระดับต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องมีการวางเกณฑ์ไว้ก่อนจึงจะมีความยุติธรรมต่อผู้เรียน

3.2 การตัดสินประเมินผลอิงกลุ่ม คือ หลักเกณฑ์หรือระดับที่ผู้สอนใช้ผลคะแนนของผู้เรียนเป็นเกณฑ์ อาจจะใช้วิธีการทางสถิติเข้ามาช่วยในการประเมิน อาจมีการปรับระดับคะแนนเล็กน้อยหลังจากดูคะแนนทั้งหมดแล้ว

ไพศาล หวังพานิช (2526, น.89) กล่าวว่า การวัดภาคปฏิบัติ หรือความสามารถในการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นการวัดที่ให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมตรงออกมาด้วยการกระทำ โดยถือว่า

การปฏิบัติเป็นความสามารถในการผสมผสานหลักการ วิธีการต่าง ๆ ที่ได้รับการฝึกฝนมา ให้ปรากฏออกมาเป็นทักษะของผู้เรียน

การสอบวัดระดับ

คุณฉวี พนมยงค์ (อ้างถึงใน ปัณฑ์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.32) กล่าวว่า การเตรียมตัวในการสอบคัดเลือกเพื่อเข้าเอกซบรื่องมหาวิทยาลัยรัฐ หลักเกณฑ์ในการสอบคือ

1. ร้องเพลง 2 เพลง ทดสอบคุณภาพเสียง การควบคุมลมหายใจ การร้อง ทำนอง จังหวะให้ถูกต้อง ความชัดเจนในคำร้องภาษานั้น ๆ เพลงที่จะเลือกมาสอบต้องเป็นเพลงคลาสสิก เป็นภาษาอังกฤษ 1 เพลง ภาษาต่างประเทศ 1 เพลง (อิตาเลียน, เยอรมัน)

2. แบบฝึกหัด ทดสอบความกว้าง หรือพิสัย (range) และคุณภาพของเสียง โดยขับร้องบันไดเสียง เมเจอร์และไมเนอร์ รวมทั้ง Arpeggios โดยทดสอบตามเสียงของผู้สอบแต่ละคนอย่างน้อยคนละ 8 เสียง (Octave) ผู้สมัครต้องระบุว่าเป็นเสียงประเภทใด เพื่อกรรมการจะได้เลือกพิสัยเสียงในการทดสอบได้ถูกต้อง

3. ทดสอบโสตประสาท ทดสอบการจำทำนอง การจำจังหวะ และการฟังคู่เสียง

4. การร้องทำนองทันทีที่ได้เห็น โน้ต โน้ตเพลงท่อนนั้นอาจเป็นคีย์อะไรก็ได้ แต่โดยทั่วไปกรรมการมักจะให้สอบเฉพาะคีย์ C major, G major, F major, D major, Bb major ส่วนจังหวะนั้นเป็นชนิด Simple time และ Compound time ประกอบด้วยโน้ตทุกชนิดตั้งแต่ตัวกลมถึงเข็บ 2 ชั้น

จิตวิทยาการสอน

ดวงใจ อมาตยกุล (อ้างถึงใน ปัณฑ์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.32-35) กล่าวเกี่ยวกับหลักการ 5 หลักการสู่ความสำเร็จในการสอนขับร้อง ดังนี้

1. การสมานจิตใจกันระหว่างครูกับลูกศิษย์

ครูที่มีความสามารถสูงจะสามารถแยกแยะเสียงของลูกศิษย์ในส่วนที่ดี และส่วนที่เป็นปัญหาต้องแก้ไขได้อย่างชัดเจน เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะตัดสินใจว่า เสียงใดดีแล้วและเสียงใดต้องปรับปรุง ครูควรรีบตัดสินใจและรีบบอกเพื่อให้เกิดการแก้ไขและพัฒนาโดยเร็ว เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจให้ลูกศิษย์และลดความตื่นกลัว ครูควรระวังการใช้คำอธิบายคือ ควรอธิบายอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ให้นักเรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้ ให้นักเรียนเห็นว่า บางครั้งการที่ลูกศิษย์ไม่เข้าใจนั้นอาจไม่ใช่ความผิดของลูกศิษย์หาก แต่เป็นความผิดของครูที่บอกผิดวิธีหรือสื่อสารกันบกพร่อง

การสามารถแยกเสียงที่ดีหรือไม่ดีของนักเรียนได้นั้น จะทำให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวา และขอให้นักเรียนในด้านบวกและควรร่วมกันแก้ไขปัญหาไปพร้อมๆ กันทั้งครูและลูกศิษย์ หากลูกศิษย์ได้รับกำลังใจและแรงบันดาลใจจากครู ว่าหากพยายามพัฒนาเสียงส่วนที่ไม่ดีให้ดีขึ้นได้

แล้วนับเป็นพัฒนาการของนักร้องที่น่าภาคภูมิใจ ลูกศิษย์ก็จะมีแรงในการทำงานและมีความพยายามให้สำเร็จ

เทคนิคทางจิตวิทยาของการแก้ไขทางเทคนิคระหว่างการสอน คือ ไม่ว่าจะสอนลูกศิษย์ระดับใดก็ตามให้เริ่มต้นด้วยการประเมินผลสิ่งที่ศึกษาก่อน เพราะจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีระหว่างครูกับลูกศิษย์

การมีความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างครูกับลูกศิษย์นับเป็นสิ่งสำคัญมาก ครูที่มีความสามารถพิเศษจะสามารถให้ความรู้แก่นักเรียนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม นักเรียนไม่ได้สนใจว่า ครูจะเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงหรือเป็นดาวเด่นหรือไม่ แต่การแลกเปลี่ยนข้อมูล การให้กำลังใจ การไม่ขู่เข็ญ จะสร้างความสัมพันธ์ทางจิตใจที่ดีระหว่างครูกับลูกศิษย์ ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนเกิดผล

2. การวินิจฉัยและการเยียวยา

เมื่อนักเรียนมีความเชื่อในตัวครูแล้ว นักเรียนจะยอมรับความจริงว่า การที่ครูกำลังแก้ไขเสียงที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนนั้นไม่ใช่เรื่องเลวร้าย แต่เป็นการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขและพัฒนาให้ไม่มีเสียงที่ผิดปกติ เสียง การจะวินิจฉัยว่าเทคนิคใดไม่ถูกนั้น ครูควรบอกได้ว่าเทคนิคที่ไม่ถูกนั้นคือส่วนใด และจะแก้ไขด้วยวิธีใด ไม่ควรใช้คำพูด เช่น ครูไม่ชอบเสียงนั้น เสียงนี้ หรือบอกด้วยการให้ทำเสียงตามคนอื่น เพราะนั่นเป็นการบอกอย่างไม่ดี

ครูที่ดีจะต้องสามารถวินิจฉัยสิ่งที่ผิดและบอกวิธีแก้ไขได้อย่างมีเหตุผล

ส่วนทางด้านการสอนนักร้องนั้น ไม่ควรเริ่มโดยเร็ว แต่ให้เริ่มต้นสอนนักเรียนแรกหัดด้านเทคนิคการขับร้องก่อน เมื่อสอนเทคนิคการขับร้องและการก้องกังวานของเสียงจะต้องสอนตามหลักของความเป็นจริงด้านการใช้สรีระตามหลักวิทยาศาสตร์ ต่อจากนั้นจึงเพิ่มการใช้ความนึกคิดทั้งด้านเทคนิคและด้านอารมณ์เพลง การเรียนการสอนต้องไม่มีความกลัวเกิดขึ้น และต้องเป็นกระบวนการที่ครูและนักเรียนเข้าใจกันได้ดี ทั้งครูและนักเรียนควรสื่อสารกันด้วยภาษาที่เข้าใจกันชัดเจนสื่อความหมายที่ถูกต้องไม่มีผิดพลาด

3. การใช้ภาษาเฉพาะเจาะจง

ครูผู้สอนควรมีความระมัดระวังการใช้ภาษาขณะสอนปฏิบัติ การสอนการหายใจ การสอนการทำงานของกล่องเสียงและการทำให้เสียงก้องกังวานนั้นไม่ควรใช้คำพูดที่จะส่งผลตรงข้ามหรือใช้คำพูดที่คลุมเครือ ไม่ควรใช้ประโยค เช่น ให้ร้องอยู่บนลมหายใจ ให้โยนเสียง ให้ร้องมาจากกระบังลม เพราะเป็นคำพูดที่ไม่ชัดเจนและไม่ละเอียด

กระบังลมเป็นอวัยวะที่ไม่สามารถควบคุมการปฏิบัติงานได้โดยตรง และร่างกายไม่สามารถรับรู้การตอบโต้ของกล้ามเนื้อส่วนนี้ได้ มนุษย์ไม่สามารถรู้สึกการทำงานของกระบังลม

และไม่สามารถบังคับควบคุมการทำงานของกระบังลมได้โดยตรง การเปล่งเสียง คือ การเปลี่ยนลมหายใจออกไปเป็นเสียง และการกระทำความเข้าใจกับระบบการหายใจเป็นสิ่งสำคัญ

ในด้านการสอนความก้องกังวานของเสียง ไม่ควรสอนให้ใช้การนึกคิดแต่เพียงอย่างเดียว การสอนการวางที่ของเสียงและการใช้ส่วนก้องกังวานเสียงนั้น ให้ใช้คำพูดที่ชัดเจนถึงทางเดินของเสียงว่าเสียงเกิดที่ในกล่องเสียง และเดินทางไปที่ก้องกังวานในโพรงหน้า ประกอบกับการก้องกังวานในช่วงออกเสริมด้วย หากครูใช้คำอธิบายที่ไม่ชัดเจน จะก่อให้เกิดนักเรียนเกิดอาการเกร็งกล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน เพราะความเข้าใจผิดหรือมีวิธีคิดที่ผิด

การทำความเข้าใจกับการทำงานของกล่องเสียงก็มีส่วนสำคัญมาก ความตั้งใจที่จะเปิดคอหรือจะเพิ่มเนื้อที่ในคออาจก่อให้เกิดการใช้กล่องเสียงที่ผิดวิธี

ดังนั้น คำอธิบายที่เหมาะสมของครูเป็นสิ่งสำคัญมาก การจัดระบบเครื่องดนตรีภายในร่างกายตนเองของนักร้องนั้น เป็นงานที่ละเอียดอ่อน ต้องการความรู้ความเข้าใจต้องแท้

4. การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ

เวลาในการเรียนการสอนแต่ละชั่วโมงไม่ได้มีมาก ครูควรใช้ภาษาที่กะทัดรัด ง่ายต่อการเข้าใจและชัดเจนไม่คลุมเครือ การใช้คำพูดที่ไม่ชัดเจนทำให้เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์สิ่งสำคัญ คือ การสอนเทคนิคการขับร้องนั้น ให้บอกเทคนิคการใช้กล้ามเนื้อต่าง ๆ อย่างละเอียด ไม่ให้บอกด้วยจินตนาการ การใช้ความนึกคิดนั้น ให้ไปใช้ในขั้นตอนที่จะถ่ายทอดอารมณ์เพลง ไม่ใช่ในขั้นตอนของการใช้สรีระ เมื่อนักเรียนใช้ร่างกายถูกต้อง ร้องเพลงถูกเทคนิคแล้ว จะมีอิสระในการนึกคิดด้านอารมณ์เพลง ความสำเร็จขึ้นอยู่กับจัดการให้ผ่านขั้นตอนแรก ให้ปฏิบัติโดยอัตโนมัติอย่างเป็นธรรมชาติ และตามมาด้วยขั้นตอนที่สอง คือ การทำความเข้าใจเพลงวางตนเข้าไปในเพลงนั้นและถ่ายทอดอารมณ์เพลงได้อย่างมีความหมาย

5. การวัดผล

การฝึกฝนด้านทักษะนั้นต้องอาศัยเวลาในการซึมซับเทคนิคต่าง ๆ จนเกิดเป็นประสบการณ์สามารถปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติ หนทางสู่ความสำเร็จนั้นยาวไกล นักเรียนไม่ควรรีบร้อนหรือใจร้อนที่จะให้ประสบความสำเร็จได้ในระยะสั้น แต่อย่างไรก็ตาม ในการเรียนการสอนทุกครั้งจะต้องมีพัฒนา การ คือมีความก้าวหน้าเกิดขึ้นทุกครั้ง นักเรียนจะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ทุกครั้ง เพราะเทคนิคและการแก้ไขนั้นมีมากมาย และมีรายละเอียดปลีกย่อยให้สามารถเรียนได้ยาวนานไม่รู้จบทุก ๆ ครั้ง ที่เรียนจะ ต้องเกิดผลด้านบวกและมีจุดมุ่งหมาย ครูควรตระหนักว่า การเรียนการสอนสมัยใหม่ต้องมีจุดมุ่ง หมายที่ชัดเจน และมีพัฒนาการที่ชัดเจนในทุก ๆ ครั้งของการเรียนการสอน

ศิลปะของการขับร้องเพลงให้ไพเราะนั้น ขึ้นอยู่กับการนึกคิดในการที่จะนำเทคนิคการขับร้องมาสร้างเสียงร้องที่ไพเราะ และสื่ออารมณ์เพลงให้มีความหมายชัดเจน โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ด้านความถี่ของเสียงและด้านสรีรศาสตร์ร่วมกัน

คุณฉวี พนมยงค์ (อ้างถึงใน ปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์, 2550, น.35) เสนอแนะถึงคุณสมบัติ 13 ประการของครูสอนขับร้อง ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีคุณธรรมศีลธรรมประจำใจ
2. เป็นผู้ที่มีความรู้ในศาสตร์และศิลป์แห่งการขับร้องอย่างแท้จริงและหมั่นฝึกฝนเพิ่มเติมความรู้นั้นอย่างสม่ำเสมอ มิใช่รู้อย่าง ฐู ๆ ปลา ๆ หรือคิดว่าตนเองร้องเพลงได้ก็จะสามารถสอนผู้อื่นได้
3. ศึกษาให้เข้าใจถึงสมรรถภาพเสียง คุณภาพเสียงและสุขภาพเสียงของศิษย์อย่างละเอียด มีใจ
สอนไปตามความพอใจของตนเอง
4. มีหลักจิตวิทยาที่ถูกต้องในการสอน พยายามพัฒนาสิ่งที่ดี หรือปัจจัยภายในที่มีอยู่ในตัวศิษย์
5. มีความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ภาษา ฯลฯ ทั้งของไทยและต่างประเทศ และพยายามส่งเสริมเพื่อเติมความรู้เหล่านี้อยู่เสมอ
6. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถแนะนำชี้ช่องทางให้ศิษย์เกิดการจินตนาการเพื่อการสร้างผลงานที่มีคุณภาพ
7. เล่นเครื่องดนตรีชนิดใดชนิดหนึ่งได้ โดยเฉพาะเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด เช่น เปียโน เพราะเครื่องดนตรีเหล่านี้เป็นอุปกรณ์ประกอบการสอนขับร้อง และควรรู้โน้ต อ่านโน้ตออกด้วย
8. ไม่มุ่งหวังแต่ผลได้ทางทรัพย์สินเงินทองหรือเรียกเก็บเงินค่าเรียนสูงเกินเหตุ
9. อ่อนน้อมถ่อมตน
10. ยึดทางสายกลางในการสอน อย่าเข้มงวด หรือหละหลวมเกินไป
11. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
12. เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์
13. เป็นผู้ให้อย่างแท้จริง คือ ให้ความรู้ ความรักความเมตตาต่อศิษย์ และให้สิ่งที่ดีงามแก่สังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้การสอนดนตรี

ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรีที่นิยมในวงการศึกษาดนตรีสากล ซึ่งได้แก่ การสอนดนตรีของโคดาเย (Kodaly Approach) ดาลโครซ (Dalcroze Approach) ออร์ฟ (Orff Schulerwerk) ซูซูกิ (Suzuki Method) และมอนเตสซอรี (Montessori)

การสอนดนตรีของโคดาเย (Kodaly Approach)

โซลตาน โคดาเย (Zoltan Kodaly, 1882-1967) นักการศึกษาดนตรีและผู้ประพันธ์เพลงคนสำคัญของฮังการี ซึ่งมีหลักการสอนดนตรีโดยการจัดลำดับเนื้อหาและกิจกรรมดนตรีให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยมีขั้นตอนจากง่ายไปหายาก เน้นการสอนร้องเพลงเป็นหลัก การร้องเพลงเป็นการใช้เสียงที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติซึ่งเด็กคุ้นเคยอยู่แล้ว ฝึกควบคู่กับการอ่านโน้ต จนสามารถอ่านและเขียนโน้ตดนตรีได้ โคดาเยมีความคิดว่าดนตรีสำหรับเด็กมีความสำคัญและต้องพัฒนา เช่นเดียวกับภาษา เด็กควรฟังดนตรีก่อนแสดงออกทางการร้องหรือการเล่น และเมื่อเขามีประสบการณ์เพียงพอก็สามารถฝึกการอ่านและเขียนภาษาดนตรีได้ โคดาเยมีวิธีการใช้สัญลักษณ์มือในกิจกรรมการสอน และใช้การอ่านโน้ตด้วยระบบซอล-ฟา ซึ่งมีขั้นตอนจากง่ายไปหายาก ซึ่งสามารถฝึกสอดประสานทางดนตรีผู้เรียนได้ทั้งเรื่องจังหวะ ระดับเสียง ทำนอง และการประสานเสียง โดยการร้องเพลงตามแบบฝึกหัดของโคดาเยซึ่งมีการแบ่งเป็นระดับขั้นต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

การสอนดนตรีของดาลโครซ (Dalcroze Approach)

เอมิล ชาคส์ ดาลโครซ (Emile Jaques Dalcroze, 1865-1950) ผู้ประพันธ์เพลงและนักดนตรีศึกษาชาวสวิส ดาลโครซมีหลักการสอนดนตรีโดยใช้การเคลื่อนไหวจังหวะเพื่อตอบสนองต่อเสียงดนตรี ใช้ชื่อว่า “ยูริธึมมิก” (Eurhythmics) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตั้งใจฟังเสียงอย่างมีสมาธิ และตอบสนองต่อองค์ประกอบของดนตรีง่าย ๆ ในเรื่อง จังหวะ ระดับเสียง ความดังเบา ความยาวสั้น นอกจากนั้น ดาลโครซ ยังใช้หลักการสอนโซลเฟจ (Solfege) ซึ่งเป็นการฝึกการอ่านและการฟังเพื่อจดจำระดับเสียงต่าง ๆ บนบรรทัดห้าเส้น รวมถึงกิจกรรมอิมโพรไวเซชัน (Improvisation) ซึ่งเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทางดนตรีในทันทีทันใด โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเอง ซึ่งช่วยส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามพัฒนาการของเด็ก วิธีสอนตามแนวทางของ ดาลโครซ นี้ได้ชี้เด่นชัดว่ามีการให้ความสำคัญของการฝึกสอดประสานทางด้านต่าง ๆ เช่น จังหวะ ระดับเสียง ความแตกต่างของเสียง โดยใช้กิจกรรมการสอนยูริธึมมิก การสอนโซลเฟจ และการอิมโพรไวเซชันเป็นสื่อ และมีลำดับขั้นตอนจากง่ายมาหายากตามพัฒนาการของเด็ก

การสอนดนตรีของออร์ฟ (Orff Schuwerk)

คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff, 1895-1982) นักประพันธ์เพลงและนักดนตรีศึกษาชาวเยอรมัน ผู้คิดค้นวิธีการสอนดนตรีผ่านสื่อการสอนที่เป็นเครื่องดนตรีขนาดเล็ก แต่หลักการสำคัญไม่ได้อยู่ที่ การที่เด็กเล่นดนตรีขนาดเล็กเป็นอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมและเนื้อหาที่สอดคล้องกับ พัฒนาการของเด็ก ออร์ฟมีความเชื่อว่าดนตรีเบื้องต้นสำหรับเด็กนั้นควรเป็นดนตรีที่สามารถ แสดงออกได้โดยง่าย การสอนของเขารวมเอาดนตรี การเคลื่อนไหว และการพูดเข้าด้วยกัน ในการ ปฏิบัติเขาได้เน้นเรื่องจังหวะในการฝึกเบื้องต้น และกิจกรรมสร้างสรรค์อิสระ โดยเป็นการร้องเพลง การเคลื่อนไหว การเล่นเครื่องดนตรีขนาดเล็กที่มีระดับเสียงต่าง ๆ ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้จังหวะ ระดับ เสียง การอ่านโน้ต การประสานเสียง รูปแบบบทเพลง ลีลาเสียง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สัญลักษณ์ดนตรีไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นการฝึกโสตประสาททางดนตรีด้านต่าง ๆ ด้วยการฟัง การร้อง และการบรรเลงเครื่องดนตรีโดยตรง

การสอนดนตรีของซุซูกิ (Suzuki Method)

ชินอิจิ ซุซูกิ (Shinichi Suzuki, 1898-1998) นักการศึกษาและครูไวโอลินของชาวญี่ปุ่น เป็นเวลากว่า 50 ปีมาแล้วที่ซุซูกิพบความจริงเกี่ยวกับการเรียนภาษาแม่ของเด็กทั่วโลกและได้นำมา พัฒนาให้เข้ากับการเรียนดนตรี ซุซูกิได้สังเกตว่าเด็กสามารถพูดภาษาของตนเองได้ก่อนที่จะเรียน การอ่านและการเขียน เป็นเพราะการฟังและการเลียนแบบนั่นเอง ดังนั้นการฟังดนตรีต้นฉบับ การ เลียนแบบครูและการทำซ้ำบ่อย ๆ เด็กย่อมสามารถจะบรรเลงเครื่องดนตรีได้อย่างดี ซุซูกิได้ คัดเลือกบทเพลงในระดับต่าง ๆ ตามความยากง่าย ในวิธีการเรียนของซุซูกิ เด็กเรียนรู้สาระดนตรี ต่าง ๆ และการปฏิบัติดนตรีมากกว่าเทคนิคต่าง ๆ การคัดเลือกบทเพลงในแบบฝึกหัดของซุซูกิได้ นำเสนออย่างเป็นขั้นตอนและมีกระบวนการพัฒนา ต้องปฏิบัติด้วยความสม่ำเสมอ มาตรฐานของ บทเพลงฝึกมีการเตรียมความพร้อมในการเรียนดนตรีขั้นสูงขึ้น แม้ซุซูกิจะไม่ได้เน้นการฝึกโสต ประสาทในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับวิธีของโคคาย ออร์ฟ และคาลโครช แต่เมื่อพิจารณาถึงวิธีการ ของเขาแล้วจะพบว่ามีการเน้นขั้นตอนของการฟังเป็นพื้นฐานแรก จากนั้นจึงเป็นขั้นตอนของการ ปฏิบัติเครื่องดนตรี ซึ่งนับว่าเป็นการฝึกโสตประสาทและนำมาปฏิบัติบนเครื่องดนตรีโดยตรง และ สามารถประเมินผลได้จากการเล่นเครื่องดนตรีนั่นเอง

การสอนดนตรีแบบมอนเตสซอรี (Montessori)

แพทย์หญิงมาเรีย มอนเตสซอรีผู้วางแนวทางการสอนดนตรีแบบมอนเตสซอรี ได้ศึกษา และอาศัยหลักการนายแพทย์เอ็ดเวิร์ด เซอแกง (Edward Seguin) ผู้ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของนายแพทย์ อิทาร์ด (Itard) ผู้ซึ่งวางรากฐานวิชาแพทย์ศาสตร์เกี่ยวกับการบำบัดโรคในหูโดยตรง (Otology)

โดยนายแพทย์อาร์ดได้ฝึกเด็กหูหนวกและเป็นใบ้ให้สามารถฟังเสียงและพูดได้ โดยใช้ประสาทสัมผัสทุกประการเข้าช่วย

แพทย์หญิงมาเรีย มอนเตสซอรี ได้ทำการสอนเด็กปัญญาอ่อนให้สามารถสอบผ่านประโยคประถมศึกษาได้ทุกคน และได้ประยุกต์วิธีการสอนนี้มาใช้ในเด็กเล็กธรรมดา และได้อุทิศเวลาตลอดชีวิตในการสาธิตการสอนแบบ “มอนเตสซอรี” และเธอได้กล่าวว่างานของเธอเป็น A Scientific System of Education โดยแท้ ซึ่งทฤษฎีของเธอสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก เช่น งานของ พิวาเจตต์, กิเซลล์, บรูเนอร์, เบาเออร์ ฯลฯ ย่อมเป็นการอธิบายได้อย่างดีว่า “มอนเตสซอรี” ได้ผลดีในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

ในชั้นเรียนแบบ “มอนเตสซอรี” มีการให้ความสำคัญของการแนะนำดนตรีต่อเด็กที่โรงเรียนตัวอย่าง (The Model Montessori School) แห่งกรุงเวียนนา ครูได้คัดเลือกเพลงพื้นเมืองและเพลงคลาสสิกจากประเทศทั่วโลกเอาไว้ใช้ประกอบการเรียนของเด็ก และให้โอกาสในการฝึกดังต่อไปนี้

1. การฝึกเพื่อให้เข้าใจ “จังหวะ” ของดนตรี โดยการฝึกทรงตัว การวิ่งเข้าจังหวะ เดินตามจังหวะ เคลื่อนไปตามกฎที่กำหนดไว้

2. การฝึกเพื่อ “เมตริก” ของดนตรี โดยให้เด็กมีความประทับใจในเสียงดนตรี (Musical Impressions) ครูจะเลือกเพลงมาเป็นท่อนใดท่อนหนึ่งแล้วเล่นซ้ำ ๆ ให้เด็กเคลื่อนไหวไปตามจังหวะด้วยทุกส่วนขอร่างกายไม่เฉพาะแต่มือและเท้าเท่านั้น แต่เพื่อให้เด็กได้คุ้นเคยกับดนตรีด้วย

3. การศึกษาความคล้องจองและทำนองดนตรี อาจใช้เครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องเคาะต่าง ๆ เข้าไปประกอบโดยให้เด็กเล่นกันโดยเสรี ความสนใจในเด็กเกิดมาจากการได้ฟังเพลงซึ่งตนชื่นชอบ แล้วลองมา “เล่นด้วยหู” จนพอไปได้ ส่วนความเข้าใจและความสามารถในการเล่นดนตรีนั้น ได้รับการส่งเสริมจากการมีโอกาสได้จับเครื่องดนตรีขึ้นมาลองสร้างเสียงสูงต่ำ ซึ่งประทับอยู่ในใจเด็กได้อย่างน่าพิศวง

4. การเขียนและอ่านดนตรี โดยให้เด็กได้ฝึกโสตประสาทสังเกตความสูงต่ำของเสียง และขั้นต่อมาก็แทนตัวโน้ตด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ขั้นสุดท้ายจึงแนะนำให้เด็กรู้ความหมายของโน้ต

การแนะนำดนตรีในเด็กของ “มอนเตสซอรี” จะเริ่มจากจังหวะความสอดคล้อง ต้องมาก่อนการเรียนอ่านและเขียนตัวโน้ต

กระบวนการของการเรียนรู้ของมอนเตสซอรีที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีแก่เด็กมี 3 ขั้นตอน คือ

1. Imitation การเลียนแบบ โดยมีครูเป็นต้นแบบของเด็ก

2. Recognition การจดจำ และการแยกแยะความแตกต่างของเสียงที่ได้ฟัง

3. Intonation การเปล่งเสียงร้อง อย่างถูกต้องเป็นการทดสอบขั้นสุดท้ายว่าเด็กมีความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้

ทฤษฎีการสอนดนตรีที่ได้นำเสนอมานี้ เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีการสอนดนตรีที่นิยมใช้กันไปทั่วโลก และพิจารณาได้ว่าบางหลักสูตรก็ไม่ได้เริ่มต้นเรียนดนตรีด้วยเครื่องดนตรีโดยตรง แต่ใช้การฟังเพลง การร้องเพลง และการสร้างความรู้สึกรับรู้เกี่ยวกับเสียงดนตรีและแสดงออกด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนั้นการเรียนการสอนดนตรีนั้น บางทีต้องใช้กิจกรรมดนตรีหลาย ๆ อย่างมาประกอบ และทำการศึกษาแนวคิดของทฤษฎีการสอนเพื่อช่วยให้เด็กในการทำกิจกรรมดนตรีต่าง ๆ ถูกต้องและได้รับประโยชน์จากการเรียนดนตรีอย่างแท้จริง

หลักสูตรการเรียนการสอนดนตรี

หลักสูตรการเรียนดนตรีสากลของแต่ละสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นของประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมัน หรืออังกฤษก็ดี แต่ละอย่าง จะมีลักษณะเด่นแตกต่างกัน ซึ่งก็มีการสงวนลิขสิทธิ์เป็นการจำเพาะลอกเลียนกันไม่ได้ เมื่อหลักสูตรเหล่านี้นำออกมาเผยแพร่ ก็ได้รับความนิยมนจากผู้เรียน และผู้สอนต่างกันไปด้วย มากบ้าง น้อยบ้าง ตามกระแสความนิยม หลักสูตรบางอย่างเป็นที่นิยมในประเทศหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นที่นิยมในอีกประเทศหนึ่ง หรือ นิยมในคนกลุ่มหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นที่นิยมกับคนอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ (วรรณเทพ หาญกล้า, 2539, น.2-4)

1. หลักสูตรของ Trinity College of Music London

Trinity College of Music London (Syllabus 1993) ได้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรการเรียนเปียโน โดยใช้บทฝึกบันไดเสียง (Scale & Arpeggios) เป็นแนวทางในการแบ่งระดับเกรดไว้โดยเรียงจากง่ายไปหายาก ดังนี้

เกรด 1

ผู้เรียนมีความสามารถในการบรรเลงบันไดเสียง C G F major และ A E Harmonic minor ความยาว 1 ช่วงเสียง (octave) ทั้งแบบไปในทางเดียวกันและสวนทางกัน (Similar motion & separate motion) ตลอดจนการเล่นสเกลในแบบกระจายคอร์ด (Arpeggios) บนบันไดเสียงข้างต้น

เกรด 2

ผู้เรียนมีความสามารถในการบรรเลงบันไดเสียง D A B major และ D Harmonic minor, G melodic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง (octave) ทั้งสองมือไปในทางเดียวกัน และบันไดเสียง C G F major A E D minor ความยาว 2 ช่วงเสียง เล่นสองมือสวนทางกัน (Separately) ตลอดจนบันไดเสียง C major ความยาว 1 ช่วงเสียง ในแบบแยกออกจากกัน (Contrary motion) และ Chromatic scale โดยเริ่มที่เสียง เร (D)

เกรด 3

ผู้เรียนมีความสามารถบรรเลงเสียง B flat E flat major B F harmonic minor, C melodic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง (octave) สองมือไปในทางเดียวกัน และ Arpeggios ในบันไดเสียง D A E major C G F minor ความยาว 2 ช่วงเสียงในแบบสวนทางกัน (contrary motion) ตลอดจนบันไดเสียง E major ความยาว 1 ช่วงเสียงแบบสวนทางกัน และสเกล Chromatic scale โดยเริ่มที่เสียงลาแฟล็ต (A flat)

เกรด 4

ผู้เรียนมีความสามารถบรรเลงบันไดเสียง E A flat D flat G flat major C sharp harmonic minor F melodic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือไปในทางเดียวกัน Arpeggios บันไดเสียง B flat E flat A flat D flat major ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือไปในทางเดียวกัน, บันไดเสียง E flat major ความยาว 2 ช่วงเสียงสองมือสวนทางกัน และ Arpeggios บันไดเสียง B F# C# G# minor ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือไปในทางเดียวกัน

เกรด 5

บันไดเสียงทุกชนิดในแบบเมเจอร์และ F sharp B flat harmonic minor F# C# G# harmonic minor F# C# G# melodic minor ความยาว 3 ช่วงเสียง สองมือไปในทางเดียวกัน และ Arpeggios บันไดเสียง C D B F B flat G flat major C D B F B flat F sharp minor ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือไปในทางเดียวกัน บันไดเสียง B A flat major ในแบบ Chromatic เริ่มต้นที่เสียง D และ A flat ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือแยกออกจากกัน (contrary motion)

เกรด 6

บันไดเสียง C sharp D E flat E major โดยเล่นเป็นคู่ 3 บันไดเสียง F F sharp G A flat ในแบบ Chromatic บันไดเสียง A Bb B C ในแบบ Arpeggios ทั้งเมเจอร์และไมเนอร์ สองมือไปในทางเดียวกัน โดยเล่นทั้งหมดข้างต้นความยาว 4 ช่วงเสียง และบันไดเสียง ดิมินิช เซเว่น (Diminish seventh) ความยาว 3 ช่วงเสียง พร้อมกันทั้งสองมือ

เกรด 7

บันไดเสียง B C C# D ความยาว 4 ช่วงเสียง ทั้งแบบ major และ minor สองมือไปในทางเดียวกัน บันไดเสียง B C C# D ความยาว 4 ช่วงเสียง โดยเล่นคู่ 6 (sixth apart) บันไดเสียง Eb E F F# ความยาว 2 ช่วงเสียง สองมือสวนทางกัน (contrary motion) แบบ Harmonic minor Arpeggios บันไดเสียง G Ab A Bb ความยาว 4 ช่วงเสียง ทั้งเมเจอร์และ ไมเนอร์ สองมือไปในทางเดียวกัน

เกรด 8

ในระดับนี้ผู้เรียนต้องสามารถบรรเลงได้ทุกบันไดเสียงทั้งเมเจอร์และไมเนอร์ (Harmonic & melodic) ความยาว 4 ช่วงเสียง สองมือไปในทางเดียวกัน บันไดเสียง C Db D Eb major คู่ 3 และ คู่ 6 บันไดเสียง C C harmonic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง โดยเล่นเป็นคู่ 3 สองมือสวนทางกัน ใช้เทคนิค Staccato บันไดเสียง Chromatic ความยาว 4 ช่วงเสียง เริ่มที่โน้ตตัวใดก็ได้ Arpeggios ทุกหลักเสียง ทั้งเมเจอร์และไมเนอร์ สองมือไปในทางเดียวกัน Diminish seventh ในหลักเสียง A# B สองมือไปในทางเดียวกัน

2. หลักสูตรของ The Associated Board of the Royal school of Music หลักสูตรการเรียน กิตาร์ของสถาบัน The Associated Board of the Royal School of music (Syllabus, 1993) ได้กำหนดเนื้อหาเรียงตามลำดับเกรดจากง่าย (เกรด 1) ไปหายาก (เกรด 8) โดยให้ผู้เรียนเล่นโดยการจำ ไม่ต้องดูโน้ต

เกรด 1

ผู้เรียนสามารถเล่น สเกล G, F, C major และ E harmonic minor ความยาว 1 ช่วงเสียง และ Broken chord บันไดเสียง A major และ G minor

เกรด 2

สามารถบรรเลงสเกล พร้อม Broken chord บันไดเสียง A, C, D เมเจอร์ และ D harmonic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง และ playing at sight (เล่นโดยทันที ไม่ต้องซ้อมก่อน) บทเพลงสั้น ๆ ในอัตราจังหวะธรรมดา บนบันไดเสียง C, G, F เมเจอร์

เกรด 3

กำหนดให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงสเกล G, Bb, C, Db, Eb, E major และ Bb, B, C, D harmonic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง ตลอดจนสามารถบรรเลง Chromatic scale โดยเริ่มที่โน้ต E, F และ G ความยาว 2 ช่วงเสียง และ Arpeggio ในบันไดเสียง F A D major และ G B minor ความยาว 2 ช่วงเสียง

เกรด 4

ผู้เรียนสามารถเล่นสเกล F# G Ab B F major และ E A B E flat ทั้ง Harmonic และ melodic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง และ Chromatic scale เริ่มต้นที่โน้ต A B Flat ความยาว 2 ช่วงเสียง Arpeggio บันไดเสียง B flat C major F# C D minor ความยาว 2 ช่วงเสียง และในบันไดเสียง E major ความยาว 3 ช่วงเสียง

เกรด 5

สามารถบรรเลงสเกล B D flat D E flat major และ B flat B C C# D ทั้งแบบ Harmonic และ melodic minor ความยาว 2 ช่วงเสียง และบันไดเสียง F F# major E minor ความยาว 3 ช่วงเสียง

Chromatic scale เริ่มต้นที่โน้ต D และ E flat ความยาว 2 ช่วงเสียง และเริ่มที่โน้ต E และ F ความยาว 3 ช่วงเสียง ตลอดจน Arpeggio บนบันไดเสียง A flat E flat major และ B flat C# minor ความยาว 2 ช่วงเสียง และ F major E minor ความยาว 3 ช่วงเสียง

เกรด 6

ผู้เรียนที่เรียนในระดับนี้สามารถเล่น บันไดเสียงได้ทุกชนิด ทั้งแบบ เมเจอร์ และไมเนอร์ (harmonic & melodic) ในความยาว 2 ช่วงเสียง เฉพาะบันไดเสียง E F F# G Ab A major และ E F minor ความยาว 2 ช่วงเสียง

Chromatic scale เริ่มที่โน้ต A flat และ D flat ความยาว 2 ช่วงเสียง เริ่มที่เสียง F F# และ G ความยาว 3 ช่วงเสียง และ Arpeggio บันไดเสียง F# Db major และ F minor ความยาว 2 ช่วงเสียง บันไดเสียง G Ab major และ F# G# minor ความยาว 3 ช่วงเสียง

เกรด 7

สามารถเล่นบันไดเสียงได้ทุกชนิด ทั้งเมเจอร์ และไมเนอร์ (harmonic & melodic) โดยไม่ต้องดูโน้ต ความยาว 3 ช่วงเสียง และ Arpeggio บันไดเสียง F# A Bb B major G A Bb B minor ความยาว 3 ช่วงเสียงเช่นเดียวกัน และบันไดเสียงอื่น ๆ ความยาว 2 ช่วงเสียง Chromatic scale เริ่มต้นที่โน้ต Bb-Eb ความยาว 2 ช่วงเสียง และเสียง E-A ความยาว 3 ช่วงเสียง

เกรด 8

ผู้เรียนที่เรียนในระดับนี้ต้องสามารถเล่นบันไดเสียงได้ทุกชนิด ทั้งเมเจอร์ และไมเนอร์ (harmonic & melodic) ความยาว 3 ช่วงเสียง ตลอดจนสามารถเล่น Arpeggio บันไดเสียง F# A Bb B major และ G A Bb B minor ความยาว 3 ช่วงเสียง และบันไดเสียงส่วนที่เหลือความยาว 2 ช่วงเสียง

Chromatic scale เริ่มต้นที่เสียง Bb-Eb ความยาว 2 ช่วงเสียง และเริ่มที่เสียง E-A ความยาว 3 ช่วงเสียง

3. หลักสูตรของ Berklee

หลักสูตรการเรียนการสอนกลองที่ใช้ในโรงเรียนดนตรีเอกชน เป็นเนื้อหาการสอนตีกลองชุด (MODERN DRUM) ซึ่งใช้กับวงดนตรีขนาดเล็กร่างต่าง ๆ (Band) เป็นต้นว่า วงดนตรีชาโดว์ วงสตริงคอมโบ วงแจ๊ส โดยเนื้อหาของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถตีกลองในจังหวะต่าง ๆ ได้

และสามารถอ่าน เขียน โน้ตกลองได้ด้วยตนเอง Alan Dawson และ Don De Micheal แห่งมหาวิทยาลัย Berklee Boston USA ได้กำหนดเนื้อหาการเรียนการสอนการตีกลองชุดลงในหนังสือ A Manual for the Modern Drum โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1: เป็นการฝึกพื้นฐานการใช้หน้าหนักข้อมือ และทำในการควบคุมจังหวะ, การรัว, การอ่านโน้ตและสัดส่วนของโน้ต ทั้งอัตราธรรมดาและจังหวะผสม

ส่วนที่ 2:เป็นการฝึกหัดตีกลองในลีลาจังหวะต่าง ๆ เช่น จังหวะ Tango Begin Bolelo Swing Cha Cha Cha Rock waltz เป็น

ส่วนที่ 3: เป็นการฝึกหัดตีกลอง และวิเคราะห์ในลีลาจังหวะเฉพาะแบบต่าง ๆ

PART 1

THE FUNDAMENTALS

THE CYMBAL BEAT: INTERPRETATION AND APPLICATION

PUTTING THE LEFT HAND WITH THE CYMBAL BEAT

BRUSHES

THE FEET

HI-HAT AND SOCK-CYMBAL BEATS

COMBINING FEET AND HANDS-THE FINAL STEP

PART 2

DANCE-BAND DRUMMING

PLAYING

EQUIPMENT

METER

SYNCOPATION AND TIED NOTES

TWO-BEAT DANCE MUSIC

THE DANCE-BAND DRUMMER AND 3/4

LAME DUCK AND SHUFFLE RHYTHM

ETHNIC RHYTHMS

LATIN RHYTHMS

THE TANGO

THE BEGUINE

THE BOLERO

THE CONGA

THE RHUMBA

THE SAMBA

CALYPSO

THE MAMBO

THE CHA CHA CHA

THE MERENGUE

NANIGO

LATIN RHYTHMS: TIMBALES AND FINER POINTS

PART 3

JAZZ

DRUM IN PERSPECTIVE

TRIPLETS

THE JAZZ DRUMMER AND DOUBLE TIME

THE JAZZ DRUMMER AND “ODD” TIME SIGNATURES

HAND INDEPENDENCE AND COORDINATION

HAND INDEPENDENCE USING TRIPLETS

HAND INDEPENDENCE USING EIGHTH AND SIXTEENTH NOTES

THE JAZZ DRUMMER AND THE DRUM SOLO

EVOLUTION OF THE DRUM SOLO

DEVELOPING THE ABILITY TO PLAY MUSICAL DRUM SOLOS

BASS-SNARE COMBINATIONS

SNARE-TOM TOM COMBINATIONS

4. หลักสูตรของ Yamaha

สถาบันดนตรียามาฮา แห่งประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดเนื้อหาการเรียนวิชาอิเล็กทรอนิกส์ โดยเริ่มจากเกรดง่าย (เกรด ๑) ไปหายาก (เกรด ๖) ซึ่งในเนื้อหาการสอน นอกจากจะเน้นทางด้านการบรรเลงบทเพลงได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว (skill) ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะและความชำนาญทางด้าน Hearing Improvisation sight playing อีกด้วย

Hearing หมายถึง ผู้เรียนสามารถเล่นเพลงใด ๆ ตามที่ได้ยิน โดยผู้เรียนไม่เคยได้ยินบทเพลง ๆ นั้นมาก่อน

Improvisation หมายถึง ผู้เรียนสามารถเติมแต่ง สร้างสรรค์ คอร์ด เพื่อให้เข้ากับทำนองที่
ให้มาได้อย่างสละสลวย ตลอดจนสามารถเล่นแนวทำนองประสานเสียงในคอร์ดนั้นได้อย่าง
กลมกลืน

Sight playing หมายถึง ผู้เรียนสามารถเล่นบทเพลง (ที่ไม่เคยพบเห็นและได้ยิน ได้ฟังมา
ก่อน) ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทันที โดยไม่ต้องซ้อมก่อน

5. หลักสูตรของโรงเรียนดนตรีสยามกลการ ได้แก่

5.1 หลักสูตรการเรียนเปียโน แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1) เปียโนกรุป (PSFC)
2) เปียโนเดี่ยว (Piano)

5.2 หลักสูตรการเรียนอีเลคโทน แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

1. Electone School For Children (E.S.F.C)
2. Electone Study Course (E.S.C)
3. Electone School Advance Course (E.S.A.C)
4. Electone Teacher Training Course (E.T.T.C)
5. Electone Auto Bass Chord (A.B.C)

5.3 หลักสูตรการเรียนกีตาร์ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นสูง และ
ชั้นสูงพิเศษ

6. หลักสูตรของโรงเรียนจินตการ

6.1 หลักสูตรการเรียนเปียโน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง

6.2 หลักสูตรอีเลคโทน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง

6.3 หลักสูตรกีตาร์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง

6.4 หลักสูตรกลอง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง

7. หลักสูตรของโรงเรียนศุภการ

7.1 หลักสูตรการเรียนเปียโน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง

7.2 หลักสูตรกีตาร์ แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ

1. กีตาร์คลาสสิก
2. กีตาร์โฟล์ค
3. กีตาร์แจ๊ส
4. กีตาร์เบส

7.3 หลักสูตรการเรียนกลอง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผู้เขียนได้ดำเนินการศึกษาเป็นลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โรงเรียนดนตรีสยามกลการ โรงเรียนดนตรี KPN วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล (โครงการศึกษาดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไป) สถาบันดนตรี ฟิด เดิล เดย์ โรงเรียนดนตรี DQL Music โรงเรียนดนตรี เมย์วดีโรงเรียนดนตรี มีฟ้า โรงเรียนดนตรี ครูฟ้าใส โรงเรียนดนตรี บ้านตัวโน้ต โรงเรียนบางกอกคีตศิลป์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.43) จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้เขียนสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งลักษณะเครื่องมือออกเป็นสองตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลมีจำนวนคำถามทั้งหมด 5 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรี ของผู้เรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชน ในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย

1. ด้านผู้เรียน (ข้อ 1 – 5)
2. ด้านครูผู้สอน (ข้อ 6 – 10)
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน (ข้อ 11 – 15)
4. ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี (ข้อ 16 – 20)
5. ด้านสถานศึกษา (ข้อ 21 – 25)

ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ Likert's Scale แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

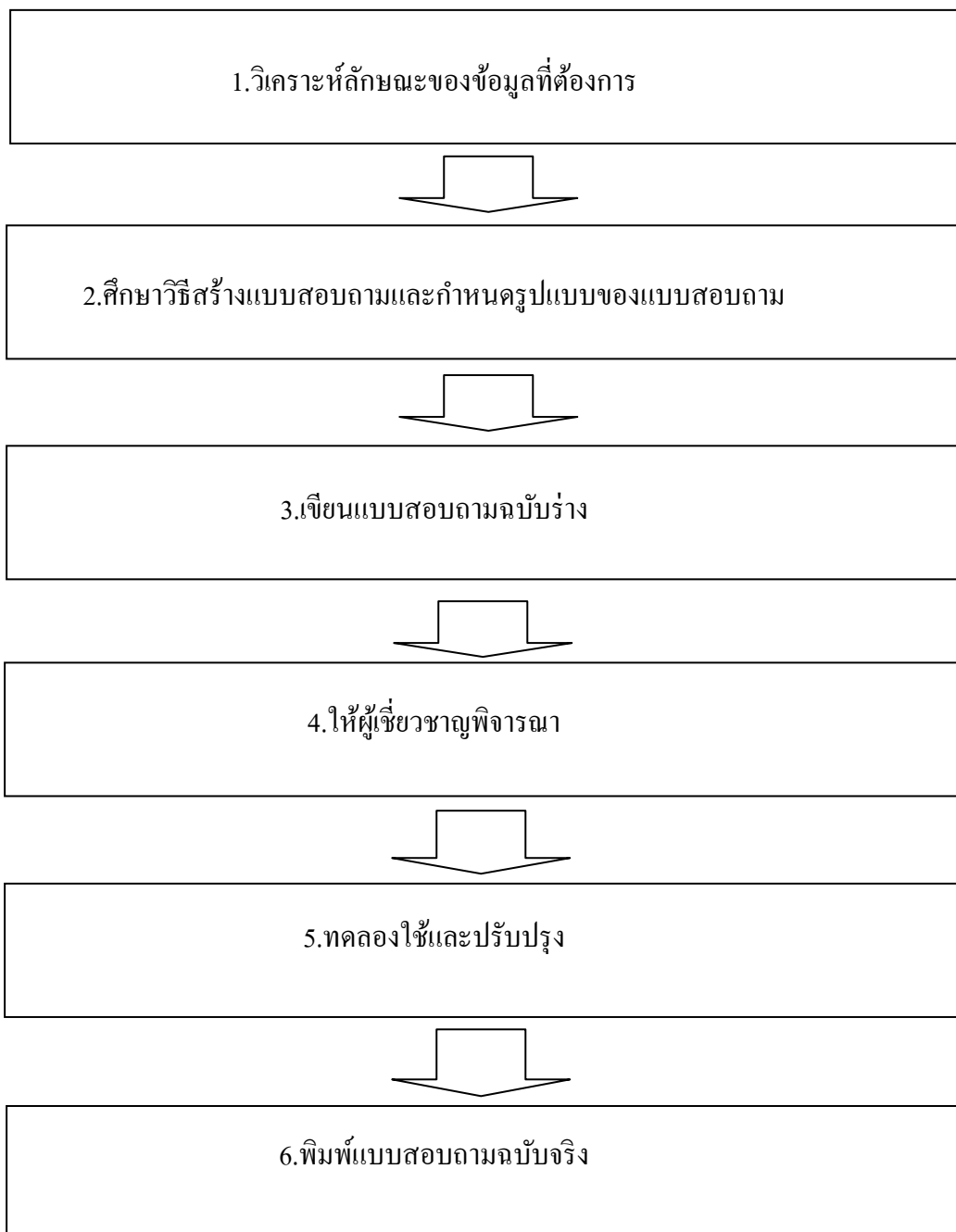
มากที่สุด	ให้ระดับคะแนน 5
มาก	ให้ระดับคะแนน 4
ปานกลาง	ให้ระดับคะแนน 3
น้อย	ให้ระดับคะแนน 2
น้อยที่สุด	ให้ระดับคะแนน 1

การแปลความหมายคะแนน ใช้หลักเกณฑ์การแปลความหมายของ Best โดยกำหนดระดับค่าเฉลี่ยดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	มากที่สุด
3.50 – 4.49	มาก
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	น้อย
1.00 – 1.49	น้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 6 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

1. วิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการขั้นแรกของการสร้างแบบสอบถาม คือ ทำการวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการในการวิจัย กำหนดโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามถึงการศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรี ของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร

2. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามทำการศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามจากตำราต่างๆ ศึกษาแบบสอบถามในงานวิจัยที่มีรูปแบบใกล้เคียงกันและกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามเรื่องการศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร

3. เขียนแบบสอบถามฉบับร่าง ลงมือเขียนแบบสอบถามฉบับร่างตามโครงสร้างเนื้อหาในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสมตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

4. ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านแบบสอบถามและวัดผลพิจารณาความถูกต้องและความเที่ยงตรงของคำถามแต่ละข้อแล้วนำมาปรับปรุงข้อผิดพลาด

5. ทดลองใช้และปรับปรุง นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อพิจารณาและทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น

6. พิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงหลังจากปรับปรุงในขั้นตอนที่ 5 อธิบายจุดประสงค์และวิธีตอบแบบสอบถามความถูกต้องในเนื้อหาและการพิมพ์

7. นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของแบบสอบถามในการวิจัยนี้ประกอบด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นดังนี้

1.ความเที่ยงตรง เนื่องจากแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ผู้เขียนได้นำมาพัฒนาให้ตรงกับเนื้อหาและรายละเอียดของข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่อง โดยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นผ่านการตรวจสอบเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ภาษา และเนื้อหา เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสามารถวัดได้ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

1.2 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบยืนยัน

1.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหารวมถึงการใช้ภาษาในแบบสอบถาม และนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์ (IOC: Index of Item

Objective Congruence) ซึ่งผลการตรวจสอบทุกข้อได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป หมายถึงแบบสอบถามทุกข้อมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

2. ความเชื่อมั่น การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัย ผู้เขียนได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง แล้วมาคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Alpha - Cronbach) ผลการใช้พบว่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

3. นำแบบสอบถามดังกล่าวมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้เขียนได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ โดยมีระยะเวลาเก็บข้อมูล 40 วัน ดังนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

2. นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย

3. นำแบบสอบถาม พร้อมทั้งจำหน่ายซองและติดดวงตราไปรษณีย์ จำนวน 200 ฉบับ และรับกลับคืนทางไปรษณีย์

ตารางแสดงจำนวน และค่าร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งไปและรับกลับคืนทางไปรษณีย์ และผลของการติดต่อขอเข้าสัมภาษณ์

หน่วย : ฉบับ

แบบสอบถาม	จำนวนที่ส่งไป	แบบสอบถามที่ตอบกลับ	
		จำนวน	ร้อยละ
ทางไปรษณีย์	200	46	46
จากการสัมภาษณ์	200	54	54
รวมทั้งสิ้น	200	100	100

จากตารางข้างต้น พบว่า กลุ่มประชากรเป้าหมายจำนวน 100 ราย สามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 100 ฉบับ โดยรวบรวมได้ทางไปรษณีย์ จำนวน 46 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 46 และรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ 54 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 54

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

2. หาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้อธิบายผลโดยใช้สูตร

3. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร

4. ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha – Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา มีการคำนวณหาข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม จากแบบสอบถามตอนที่ 1 และ 2 ที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage) (อภิสิทธิ์ จันตะนี, 2538, น.128)

โดยใช้สูตร

$$P = \frac{F}{N} \times 100$$

เมื่อ p แทน ค่าร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์
F แทน ความถี่ที่สำรวจได้
N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด หรือจำนวนกลุ่มประชากร

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้อธิบายผลของข้อมูล โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น.102)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของประชากร
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N แทน ขนาดของกลุ่มประชากร

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540, น.101)

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \mu)^2}{N}}$$

เมื่อ	σ	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละค่า
	μ	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากประชากร
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มประชากร

4. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ประคอง กรรณสูตร, 2525, น.25) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right\}$$

เมื่อ	α	=	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อถือได้
	S_i^2	=	ความแปรปรวนของคะแนน
	n	=	จำนวนข้อทั้งหมด
	S_x^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง “การศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถาม ซึ่งผู้เขียนได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ ซึ่งดำเนินการดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้เขียนใช้สัญลักษณ์ทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	กลุ่มประชากร
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้เขียนได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางตามวัตถุประสงค์ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย

1. ด้านผู้เรียน
2. ด้านครูผู้สอน
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน
4. ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี
5. ด้านสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
● เพศ		
● ชาย	40	40.0
● หญิง	60	60.0
รวม	100	100.0
● อายุ		
● ต่ำกว่า 12 ปี	44	44.0
● ต่ำกว่า 15 ปี	29	29.0
● ต่ำกว่า 20 ปี	19	19.0
● สูงกว่า 20 ปี	8	8.0
รวม	100	100.0
● ระดับการศึกษา		
3.1 ประถมศึกษา	51	51.0
3.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	24	24.0
3.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช./ เทียบเท่า	15	15.0
3.4 ปริญญาตรี	7	7.0
3.5 สูงกว่าปริญญาตรี	3	3.0
รวม	100	100.0
● อาชีพ		
4.1 นักเรียน/ นักศึกษา	93	93.0
4.2 แม่บ้าน	1	1.0
4.3 ลูกจ้าง/ พนักงานบริษัท	3	3.0
4.4 รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	1	1.0
4.5 เจ้าของกิจการ/ ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	2	2.0
รวม	100	100.0
● รายได้ครอบครัว		
5.1 10,001 – 20,000 บาท	1	1.0
5.2 20,001 – 30,000 บาท	10	10.0
5.3 มากกว่า 30,000 บาท	89	89.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนที่ตอบแบบสอบถามสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรได้ดังนี้

เพศ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 และเป็นเพศชาย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0

อายุ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มอายุต่ำกว่า 12 ปี มีมากที่สุด จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมา คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 ส่วนกลุ่มอายุสูงกว่า 20 ปี มีน้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0

ระดับการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ส่วนระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0

อาชีพ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียน/นักศึกษา มากที่สุด จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 93.0 รองลงมา คือ ลูกจ้าง/ พนักงานบริษัท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ส่วนแม่บ้าน และ รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ มีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

รายได้ครอบครัว พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีรายได้ครอบครัว มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 89.0 รองลงมา คือ รายได้ครอบครัว 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และ รายได้ครอบครัว 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียน

วิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับ		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1	ด้านผู้เรียน	3.98	0.59	มาก
2	ด้านครูผู้สอน	4.46	0.53	มาก
3	ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.22	0.62	มาก
4	ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี	4.24	0.60	มาก
5	ด้านสถานศึกษา	4.21	0.63	มาก
	รวม	4.22	0.51	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรี เอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.46$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี ($\bar{X} = 4.24$) ส่วนด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 3.98$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านผู้เรียน

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับ		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1	นักเรียนมีอิสระในการเลือกเครื่องดนตรีได้ตามความสนใจของตนเอง	4.45	0.69	มาก
2	มีโน้ตเพลงและแบบฝึกหัดในการเรียนและฝึกซ้อม	4.22	0.77	มาก
3	นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติดนตรีควบคู่ไปกับการเรียนทฤษฎีดนตรี	3.96	0.89	มาก
4	นักเรียนได้ให้คุณค่าในการฝึกซ้อมนอกเวลาเรียนอยู่เสมอ	3.62	0.92	มาก
5	นักเรียนสามารถนำวิชาดนตรีไปใช้ในการประกอบอาชีพได้	3.67	1.03	มาก
รวม		3.98	0.59	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรี เอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า นักเรียนมีอิสระในการเลือกเครื่องดนตรีได้ตามความสนใจของตนเอง ($\bar{X} = 4.45$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ มีโน้ตเพลงและแบบฝึกหัดในการเรียนและฝึกซ้อม ($\bar{X} = 4.22$) ส่วนนักเรียนได้ให้คุณค่าในการฝึกซ้อมนอกเวลาเรียนอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.62$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียน
วิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้าน
ครูผู้สอน

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับ		
		\bar{X}	SD.	แปลผล
1	ครูผู้สอนมีความรู้และความชำนาญทางด้านดนตรีโดยตรง	4.61	0.57	มากที่สุด
2	ครูผู้สอนสนใจและเอาใจใส่ในการเรียนการสอน	4.46	0.66	มาก
3	ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม	4.37	0.72	มาก
4	ครูผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ดี	4.49	0.69	มาก
5	ครูผู้สอนมีเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ๆ อยู่เสมอ	4.39	0.69	มาก
รวม		4.46	0.53	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ครูผู้สอนมีความรู้และความชำนาญทางด้านดนตรีโดยตรง ($\bar{X} = 4.61$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ครูผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ($\bar{X} = 4.49$) ส่วนครูผู้สอนสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.37$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียน
วิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้าน
การจัดการเรียนการสอน

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับ		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1	โรงเรียนมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจน	4.21	0.76	มาก
2	บทเรียนช่วยในการพัฒนาความสามารถและศักยภาพในการเรียนรู้	4.21	0.69	มาก
3	การเรียนก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	4.21	0.84	มาก
4	วิชาดนตรีทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก	4.04	0.93	มาก
5	นักเรียนรู้สึกพึงพอใจในการเรียนการสอน	4.45	0.76	มาก
รวม		4.22	0.62	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า นักเรียนรู้สึกพึงพอใจในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.45$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ โรงเรียนมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจน บทเรียนช่วยในการพัฒนาความสามารถและศักยภาพในการเรียนรู้ และการเรียนก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนวิชาดนตรีทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก ($\bar{X} = 4.04$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับ		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1	มีเครื่องดนตรีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน	4.34	0.70	มาก
2	เครื่องดนตรีและอุปกรณ์มีคุณภาพและได้มาตรฐาน	4.38	0.71	มาก
3	เครื่องดนตรีทุกชิ้นมีความพร้อมที่จะใช้งานได้ทันที	4.29	0.71	มาก
4	มีการดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องดนตรีอย่างเป็นระบบระเบียบ	4.25	0.74	มาก
5	มีการตรวจสอบสภาพและคุณภาพเครื่องดนตรีอย่างสม่ำเสมอ	3.96	0.84	มาก
รวม		4.24	0.60	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า เครื่องดนตรีและอุปกรณ์มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.38$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ มีเครื่องดนตรีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ($\bar{X} = 4.34$) ส่วนมีการตรวจสอบสภาพและคุณภาพเครื่องดนตรีอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.96$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการของนักเรียนในการเรียน
วิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้าน
สถานศึกษา

ลำดับที่	ข้อความ	ระดับ		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1	ชั้นเรียนมีความสะดวกสบายเหมาะแก่การเรียนการสอน	4.28	0.75	มาก
2	สถานที่เรียนมีความปลอดภัยและมีความสะอาดในทุก ส่วน	4.36	0.67	มาก
3	สถานที่เรียนบรรยากาศดีและอากาศปลอดโปร่งถ่ายเทดี	4.17	0.88	มาก
4	โรงเรียนมีเวทีกิจกรรมให้นักเรียนแสดงออกได้อย่าง เต็มที่	4.17	0.82	มาก
5	โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมดนตรีทุก ประเภท	4.09	0.96	มาก
รวม		4.21	0.63	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรี
เอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า สถานที่เรียนมีความปลอดภัยและมีความสะอาดในทุก
ส่วน ($\bar{X} = 4.36$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ชั้นเรียนมีความสะดวกสบายเหมาะแก่การเรียน
การสอน ($\bar{X} = 4.28$) ส่วนโรงเรียนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมดนตรีทุกประเภท ($\bar{X} = 4.09$) มี
ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนต้องการศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากข้อมูลส่วนบุคคล และสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานครเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดทำหลักสูตรและการบริการของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร ในโอกาสต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร สรุปผลได้ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 12 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา และส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัว มากกว่า 30,000 บาท

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี ส่วนด้านผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านผู้เรียน โดยภาพรวม

อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นนักเรียนมีอิสระในการเลือกเครื่องดนตรีได้ตามความสนใจของตนเอง

2. ด้านครูผู้สอน

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นครูผู้สอนมีความรู้และความชำนาญทางด้านดนตรีโดยตรง

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นนักเรียนรู้สึกพึงพอใจในการเรียนการสอน

4. ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นเครื่องดนตรีและอุปกรณ์มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

5. ด้านสถานศึกษา

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นสถานที่เรียนมีความปลอดภัยและมีความสะอาดในทุกส่วน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชน ในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายอยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 12 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักเรียน / นักศึกษา

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซามูเอล นุ่นทอง ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพความต้องการ ในการเรียนวิชาดนตรีสากลของนักเรียน โรงเรียนดีบุกพังงาวิทยายน จังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่ 14 ซึ่งพบว่า นักเรียนที่ต้องการเรียนวิชาดนตรี เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และอยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 13 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการของนักเรียน จำแนกตามด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามรายละเอียดพบว่า บทเรียนช่วยในการพัฒนาความสามารถและศักยภาพในการเรียนรู้ การเรียนก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ วิชาดนตรีทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่ระบุว่า “กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจสติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออก”

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะประเด็นครูผู้สอนมีความรู้ ความชำนาญ ทางด้านดนตรีโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ นามวงษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (สาระดนตรี) ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูดนตรีในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักการ ศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตร ครูได้รับเอกสารและความรู้ทางวิชาการในการจัดทำหลักสูตรอย่างเหมาะสม มีการวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำหลักสูตรครบทุกขั้นตอน ครูส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรได้เหมาะสมกับท้องถิ่น / ชุมชน เนื่องจากเห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตร ครูส่วนใหญ่มีความรู้ทางวิชาการดนตรีและมีทักษะด้านดนตรีเป็นอย่างดี และครูมีความเห็นว่า วิทยากรที่มาให้การอบรมในการเขียนหลักสูตรดนตรี ควรเชี่ยวชาญด้านดนตรีโดยตรง”

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นเครื่องดนตรีและอุปกรณ์มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีเครื่องดนตรีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนมีการตรวจสอบคุณภาพและเครื่องดนตรีอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวศ พลุสสวัสดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถภาพของครูดนตรีที่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า

สมรรถภาพของครูคนตรีด้านวิชาการคือ รู้จักบำรุงรักษาเครื่องดนตรีทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล คือ สิ่งจำเป็นที่ทั้งครูและนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ และศรีสะเกษ ต้องการมากที่สุด”

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านสถานศึกษาควรมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมดนตรีทุกประเภท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำฤทธิ์ คงรัตน์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมวงดนตรีสมัชชานิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมชุมนุมวงดนตรีสากลสมัชชานิยมจัดขึ้นในเวลา นอกราชการ ได้แก่ พักกลางวัน หลังเลิกเรียน และวันหยุดราชการ มีการแสดง แข่งขัน ประเมินผล มีนักเรียนเข้าร่วมจำนวนมาก สามารถคัดเลือกนักดนตรีและนักร้องได้ตามเกณฑ์ที่ต้องการ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในกิจกรรมคือ โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมดนตรีทุกประเภท

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเรื่องการลงทุนทำธุรกิจโรงเรียนดนตรีเอกชน
2. การศึกษาธุรกิจโรงเรียนดนตรีเอกชนระบบแฟรนไชส์
3. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการบริหารงานโรงเรียนดนตรีเอกชน

บรรณานุกรม

- กัจจนา จันทรโชติ. (2546). ความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการดำเนินงานของโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้ปกครอง. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- กฤษฎา วงศ์คำจันทร์. (2551). ชุดการสอนการปฏิบัติการกีตาร์ในวิชาทักษะดนตรี 1 คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โกสุม สายใจและคณะ. (2544). ศูนย์วิทยภาพของชีวิต. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- คม ศรีกิจการ. (2551). การศึกษาสภาพเป็นจริงของโรงเรียนดนตรีกับความคาดหวังของนักเรียน
ในกลุ่มวิชาปฏิบัติดนตรี:กรณีศึกษาโรงเรียนดนตรีสยามกลการเดอะมอลล์งามวงศ์วาน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหิดล.
- จรัส นองมาก. (2538). การรับรองมาตรฐานโรงเรียนเอกชน:แนวทางพัฒนาเพื่อเสริมบทบาทการ
แบ่งเบาภาระรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
- ฉวีวรรณ สุวรรณภักดี. (2546). ความคาดหวังของผู้นำชุมชนที่มีต่อโรงเรียนในการพัฒนาชุมชน.
กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชมพูพันธุ์ ภูษธร ณ อรุณยา. (2543). การพัฒนาระบบการสอน.วารสารศึกษาศาสตร์ 1, (มกราคม-
เมษายน), 7-19.
- ชมพูร ชงศ์กิติกุล. (2543). ภาษาการคิดและการตัดสินใจ. (พิมพ์ครั้งที่ 13) ในเอกสารการสอนชุด
วิชาจิตวิทยาทั่วไป หน่วยที่ 8-15 กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ณรุทธิ์ สุทธจิตต์. (2538). สังคตินิยมความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงใจ อมาตยกุล. (2545). เอกสารคำสอนวิชาการสอนขับร้อง. ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลป-
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุขฎี พนมยงค์ บุญทัศนกุล.(2547). สานฝันด้วยเสียงเพลง. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์
บ้านเพลง.
- ทิสนา แวมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชิตี ปัญญาอินทร์. (2550). ระบบการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาทฤษฎีดนตรีตะวันตกใน
มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรยุทธ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชา ประสบการณ์วิชาชีพครู.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- บุญทริกา ดวงจิต. (2548). ความคาดหวังและสภาพการจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปกครอง
โรงเรียนเอกชนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2538). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต.
- ปัทม์ชนิต ปัญญาสังข์. (2550). การสอนวิชาขบร่องสากล:กรณีศึกษาโรงเรียนดนตรีมีฟ้า.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2524). หลักและวิธีการสอนอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิช.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- เมทินี เตชะวิทยากุล. (2545). ความคาดหวังของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนดนตรีตาม
โครงการศึกษาดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไป. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุทธพงศ์ ไกยวรรณ. (2541). เทคนิคและวิธีการสอน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- รติกร ธัญชัยพงศ์. (2551). การศึกษาโรงเรียนดนตรี ระบบแฟรนไชส์ กรณีศึกษาโรงเรียนดนตรี
สยามกลการสถาบันดนตรียามอำ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รพีพรรณ คงดำรงเกียรติ. (2544). พฤติกรรมการสอนและรูปแบบการสอนวิชาจริยศาสตร์สำหรับ
พยาบาลของอาจารย์พยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาล
สาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รวีวรรณ ศรีคร้ามครัน. (2549). เทคนิคการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณิ ลิ้มอักษร. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. ม.ป.ท.

- วรรณเทพ หาญกล้า. (2539). **โรงเรียนดนตรีเอกชน:การศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอน.**
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ.**
 กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- ศิลปะชัย กงตาล. (2540). **การวัดผลและประเมินผลวิชาดนตรีปฏิบัติในสถาบันราชภัฏ.**
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สังัด อุทรานันท์. (2529). **การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ.** กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกรี เจริญสุข. (2538). **จะฟังดนตรีอย่างไรให้เพราะ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: หอรัตน-
 ชัยการพิมพ์.
- สุโท เจริญสุข. (2524). **หลักจิตวิทยาสำหรับครู.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ร่วมสาส์น.
- สุทนต์ ศรีไสย. (2539). **การสอนระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จิราภาการพิมพ์.
- สุรงค์ ใ้วตระกูล. (2541). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2530). **เทคโนโลยีการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบัน
 เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ไสว พักขาว. (2544). **หลักการสอนสำหรับการเป็นครูมืออาชีพ.** ม.ป.ท.
- อรวรรณ บรรจงศิลปะ. (2529). **ดนตรีสำหรับเด็ก.** กรุงเทพมหานคร:บริษัทประชาชนจำกัด.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). **หลักการสอน.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ โอ.เอส.
 พรินติ้ง เฮาส์.
- อารีย์ พันธุ์มณี. (2546). **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน.** กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ไย
 ไหม.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (ม.ป.ป.). **การวัดและประเมินการเรียนการสอน.**
 กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์พันธ์พิบูลย์.
- Banathy,B.H. (1968). **Instructional System.** Belmont. CA :Fearon Publishers, Inc.
- Bundura, A. (1977). **Social Learning Theory.** Englewood Cliffs, NJ :Printice Hall.
- Boytim, F.John.(2003). **The Private Voice Studio Handbook.** United State of
 America:Halleonard Corporation.

- Funk and Wagnalls. (1968). **Function and Conflict Theories of Educational Stratification.**
American Sociological Review. 36 (December).
- Gange, R.M. and Briggs, L. (1974). **Principles of Instructional Design.** NY: Holt, Rinehart
and Winston, Inc.
- Hillgard, E.R. and Bower, G.H. (1975). **Theories of Learning.** NY : Appleton Century Cliffs.
- Hurlock, B.Elizabeth. (1973). **Adolescence Development.** U.S.A. : Mc Graw Hill.
- Jeremy, D.Finn. (1962). **Expectation and Educational Environment.** Journal of Teacher
Education. 42(3).
- Joyce, B. and Weil, M. and Showers, B. (1996). **Model of Teaching.** London: Allyn and
Bacon.
- Peckham, Anne. (2002). **The Contemporary Singer.** U.S.A.: Berklee Press.
- Whittaker, O. James. (1965). **Introduction of Psychology.** PD: Saunder.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.แพง ชินพงศ์ Ph.D. Sacramento State
University, California, U.S.A.
ผู้จัดการ โรงเรียนบ้านขนมคนตรี
2. ดร. สุภาพร เทพยสุวรรณ Ph.D. Lacrosse University,
U.S.A.
ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านขนมคนตรี
3. อาจารย์ ศรีสุดา ทรัพย์สิน กศ.ม. สาขาจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองผู้อำนวยการมูลนิธิก้าวหน้าพัฒนา
4. อาจารย์ วรรณห์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา วท.บ. สาขาเครื่องกล
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนคนตรีวรรณห์

ภาคผนวก ข
หนังสือราชการ

ที่ ศษ.0564.14/62

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี

เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

10 มกราคม 2556

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน คร.แพง ชินพงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นายพงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคนตรี (การบริหารงานคนตรี) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความต้องการในการเรียนคนตรีของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจะ	กรรมการ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางบัณฑิตศึกษาได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศธ.0564.14/63

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

10 มกราคม 2556

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.สุภาพร เทพสุวรรณ

ถึงที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นายพงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคนตรี (การบริหารงานคนตรี) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาค้นคว้าความต้องการในการเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์อรรักษ์ บุญแจะ	กรรมการ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางบัณฑิตศึกษาได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถ ทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศท.0564.14/ 82

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี

เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

11 มกราคม 2556

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ศรีสุดา ทรัพย์สิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นายพงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคนตรี (การบริหารงานคนตรี) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความต้องการในการเรียนคนตรีของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจ	กรรมการ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ที่สุด ทางบัณฑิตศึกษาได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถ ทางด้านการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังกล่าวจะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริวรรณ เอี่ยมสะอาด)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศษ.0564.14/ 65

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

10 มกราคม 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนคนตรีสยามกลการ

เนื่องด้วย นายพงศ์พันธุ์ สิริสวัสดิ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาลัทธิศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาคนตรี (การบริหารงานคนตรี) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความต้องการในการเรียนคนตรีของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจะ	กรรมการ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาที่ทำการวิจัยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในหน่วยงานของท่าน ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศธ.0564.14/ 66

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

10 มกราคม 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนคนตรีเมษวัตติ

เนื่องด้วย นายพงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคนตรี (การบริหารงานคนตรี) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความต้องการในการเรียนคนตรีของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจ	กรรมการ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาที่ทำการวิจัยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในหน่วยงานของท่าน ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ.0564.14/ 67

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

10 มกราคม 2556

เรื่อง ขอลาอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนคนตรีมีฟ้า

เนื่องด้วย นายพงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคนตรี (การบริหารงานคนตรี) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความต้องการในการเรียนคนตรีของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจ	กรรมการ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาที่ทำกรวิจัยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในหน่วยงานของท่าน ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวิรรณ เอี่ยมสะอาด)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ที่ ศธ.0564.14/ 68

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

10 มกราคม 2556

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนคนตรี เค พี เอ็น

เนื่องด้วย นายพงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาลัทธิไตรศึกษาสาขาคณะศึกษาศาสตร์ (การบริหารงานคนตรี) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความต้องการในการเรียนคนตรีของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจ	กรรมการ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาที่ทำการวิจัยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในหน่วยงานของท่าน ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศบ.0564.14/ 69

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

10 มกราคม 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนคนตรี ดี คิว แอล มิวสิค

เนื่องด้วย นายพงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคันตรี (การบริหารงานคนตรี) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความต้องการในการเรียนคนตรีของโรงเรียนคนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์อนุรักษ์ บุญแจ	กรรมการ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาที่ทำการวิจัยจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในหน่วยงานของท่าน ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาวีรรณ เอี่ยมสะอาด)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2473-7000 ต่อ 1810

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง “การศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียน
ดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร”

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อ การศึกษาสภาพความต้องการในการเรียน
วิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อนักเรียน คำตอบไม่มีข้อใดถูก
และไม่มีข้อใดผิด คำตอบที่ดีที่สุด คือ คำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อมูลที่ได้รับ จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยเพื่อใช้ในการพัฒนาสภาพ
ความต้องการกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรี

สำหรับผู้เรียนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ให้ผู้ปกครองเป็นผู้ตอบโดยการสอบถามจากผู้เรียน

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน

1.เพศ

ชาย

หญิง

2.อายุ

ต่ำกว่า 12 ปี

ต่ำกว่า 15 ปี

ต่ำกว่า 20 ปี

สูงกว่า 20 ปี

3.ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. / เทียบเท่า

อนุปริญญา / ปวส. / เทียบเท่า

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

4.อาชีพ

นักเรียน / นักศึกษา

เกษตรกร

แม่บ้าน

ลูกจ้าง / พนักงานบริษัท

รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

เจ้าของกิจการ / ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย

5.รายได้ของครอบครัว

น้อยกว่า 10,000 บาท

10,001 – 20,000 บาท

20,001 – 30,000 บาท

มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรี

สภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรี	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลางกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านผู้เรียน					
1.นักเรียนมีอิสระในการเลือกเครื่องดนตรีได้ตามความสนใจของตนเอง					
2.มีโน้ตเพลงและแบบฝึกหัดในการเรียนและฝึกซ้อม					
3.นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติดนตรีควบคู่ไปกับการเรียนทฤษฎีดนตรี					
4.นักเรียนได้ให้คุณค่าในการฝึกซ้อมนอกเวลาเรียนอยู่เสมอ					
5.นักเรียนสามารถนำวิชาดนตรีไปใช้ในการประกอบอาชีพได้					
ด้านครูผู้สอน					
6.ครูผู้สอนมีความรู้และความชำนาญทางด้านดนตรีโดยตรง					
7.ครูผู้สอนสนใจและเอาใจใส่ในการเรียนการสอน					
8.ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม					
9.ครูผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ดี					
10.ครูผู้สอนมีเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ๆ อยู่เสมอ					
ด้านการจัดการเรียนการสอน					
11.โรงเรียนมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจน					
12.บทเรียนช่วยในการพัฒนาความสามารถและศักยภาพในการเรียนรู้					
13.การเรียนก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ					
14.วิชาดนตรีทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก					
15.นักเรียนรู้สึกพึงพอใจในการเรียนการสอน					

ภาคผนวก ง
แบบตอบรับการเผยแพร่บทความวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
SRIPATUM UNIVERSITY CHONBURI CAMPUS

ที่ มสป.ชบ 0521.2/๐๕๖๕

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
79 ถนนบางนา-ตราด ต.คลองคำหารุ
อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความ

เรียน นายพงศ์พันธุ์ ศรีสวัสดิ์

ตามที่ท่านได้ขอความอนุเคราะห์ให้ตีพิมพ์บทความลงในวารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี นั้น ทางมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี มีความยินดีที่จะนำบทความ เรื่อง “การศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชน ในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” เมื่อผ่านการพิจารณาต้นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ลงวารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี ปีที่ 11 ฉบับที่ 4 (เดือนเมษายน ถึง มิถุนายน 2558) เพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการแก่นักศึกษาและบุคคลทั่วไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

M. Kam Manitsak

(รองศาสตราจารย์กาญจนา มณีแสง)

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและแผน ปฏิบัติหน้าที่แทน

รองอธิการบดี วิทยาเขตชลบุรี

สำนักงานวิจัย

โทรศัพท์ 0-3874-3690-9 ต่อ 1305

โทรสาร 0-3874-3700 (เปิดทำการวันอาทิตย์-จันทร์)

e-mail : research@east.spu.ac.th

**การศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนใน
โรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร**

**A Study of Need in Music Learning of Students at Private Music
School in Suanluang District Bangkok**

พงศ์พันธุ์ สิริสวัสดิ์**

Pongpan Sirisawat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านผู้เรียน (2) ด้านครูผู้สอน (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน (4) ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี และ (5) ด้านสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับและแบบตรวจสอบรายการสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี และด้านผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คำสำคัญ: ความต้องการ การเรียนวิชาดนตรี

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the need in music learning of students at private music school in Suanluang District Bangkok in 5 aspects: (1) learners (2) instructors (3) learning management (4) availability of musical instruments and (5) educational institution. The sample group included 100 students. Data was collected using 5-point rating scale questionnaire and checklist and was statistically analyzed in percentage, arithmetic mean, and standard deviation.

The findings revealed that the need in music learning of students at private music school in Suanluang District Bangkok was generally found at the high level. After item analysis, instructors were rated with the highest mean followed by availability of musical instruments and learners.

Keywords: Need, Music Learning

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาดนตรีเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติ ดังนั้นดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งแห่งมรดกสังคมที่เป็นสื่อกลางในการแสดงออกของความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของมนุษย์อันนำไปสู่การพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม โกสุม สายใจ และคณะ (2544, หน้า 73) กล่าวไว้ว่า การสัมผัสและรับรู้ทั้งมิติด้านกว้างและด้านลึกของคนตรี ย่อมส่งผลต่อพัฒนาการของมนุษย์ให้ดำเนินไปสู่ความงดงามและความสุขสมบูรณ์ อันเป็นสุดยอดในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ ฌูรท์ สุทธิจิตต์ (2538, หน้า 1) พบว่า การให้การศึกษาด้านดนตรีนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญด้านหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรด้านมนุษย์พัฒนาประเทศชาติและพัฒนาสังคมโลก

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ดนตรีจะช่วยเติมเต็มศักยภาพและจินตนาการให้แก่มนุษย์ ด้วยเหตุดังกล่าวดนตรีจึงมีคุณค่าและมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งสอดคล้องกับ เมธินี เตชะวิทย์กุล (2545, หน้า 2) กล่าวว่า ดนตรีช่วยให้เด็กพัฒนาการทรงตัวเมื่อเด็กมีการเคลื่อนไหวขณะการเล่นดนตรี จากการศึกษาพบว่าตัวอักษรและเครื่องหมายรวมถึงสัญลักษณ์ต่างๆทางดนตรีมีส่วนช่วยให้เด็กที่ได้รับการศึกษาเรียนรู้ทางดนตรีจะมีพัฒนาการทางสติปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการมากกว่าเด็กที่ขาดการเรียนรู้

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่ช่วยให้ชีวิตมีความสุขสนุกสนานช่วยผ่อนคลายความกดดัน และลดความตึงเครียดทางอารมณ์ ดนตรีจึงมีส่วนช่วยในการบำบัดรักษาผู้เจ็บป่วยให้หายจาก โรคภัยไข้เจ็บ มีผู้เจ็บป่วยจำนวนมากจากทั่วทุกภูมิภาคของโลกหายจากโรคภัยไข้เจ็บโดยวิธีดนตรี บำบัด จากการศึกษาพบว่า เนื้อร้อง ทำนอง ความถี่และจังหวะของดนตรีจะกระตุ้นให้สมองหลั่ง สารเอ็นโดฟิน (Endorphin) ซึ่งจะทำให้ผู้ป่วยมีความสุขและหายจากอาการเจ็บป่วยได้ในที่สุด อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าดนตรีจะถูกจัดไว้เป็นศิลปะ แต่โดยเนื้อแท้แล้วสาระดนตรีมีความแตกต่าง จากศิลปะอย่างเห็นได้ชัด จากการศึกษาของ ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538, หน้า 1) พบว่าศิลปะเป็นการ รับรู้ด้วยสายตา เป็นทัศนศิลป์ (visual art) ส่วนดนตรีเป็นเรื่องราวการรับรู้ทางการฟังและการ แสดง (aural perform art) ดังนั้นการศึกษาวิชาดนตรีจึงมีส่วนในการพัฒนาสมอง ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ มัทธวี ปีเตอร์สัน Mathew Peterson (2000) และกอร์ดอน ฮอว์ Gordon shaw (1999) พบว่าการศึกษาวิชาดนตรีมีส่วนช่วยพัฒนาสมองของผู้เรียน เนื่องจากการทำงานของสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของระบบประสาทสัมผัสสามารถพัฒนาได้จากศิลปะ จังหวะ การ เคลื่อนไหว ดนตรีและจินตนาการ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ คุษฎี พนมยงค์ บุญทัศนกุล (2539) พบว่าการศึกษาวิชาดนตรีมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของสมองและระบบประสาท อีกทั้งอวัยวะต่างๆของร่างกายซึ่งทางการแพทย์ได้ค้นพบว่าดนตรีสามารถรักษาผู้ป่วยให้หายจาก โรคภัยไข้เจ็บได้

ดนตรีสากลเริ่มเข้ามาสู่ประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2396-2411) โดยพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ต้องการฝึกทหารเป่าแตรเดินแถวตามแบบฉบับของ ประเทศในยุโรปจึงได้จ้างครูชุดแรกเข้ามาทำการฝึกสอน 3 คน คือนายร้อยเอกอิมเป และนายร้อย เอกนีอกซ์ ชาวอังกฤษ และนายทหารลามาช ชาวฝรั่งเศส ซึ่งต่อมาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหลวง อุปเทศ ทวยหาญ ในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2411-2453) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ เสด็จประพาสยุโรปหลายครั้ง ขณะเดียวกันก็ได้ส่งพระราชโอรสหลายพระองค์ไปศึกษาต่อใน ต่างประเทศซึ่งต่อมาได้นำเอาแบบแผนและวัฒนธรรมดนตรีของอารยประเทศเข้ามาปรับปรุงดนตรี ภายในประเทศให้เจริญรุดหน้ายิ่งขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ 6 (พ.ศ.2453-2468) การดนตรีสากลได้รับความ นิยมเป็นอย่างมากโดยแพร่กระจายไปสู่สังคมในทุกระดับ ในสมัยรัชกาลที่ 7 ภายหลัง เปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2475) ทัศนคติเก่าๆที่มองดนตรีว่าเป็นเครื่องมือเล่นกินรำกิ้นเริ่ม เปลี่ยนแปลงไปเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเปิดกิจการโรงเรียนดนตรี อย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2477 พระเจนดุริยางค์จึงได้เปิดโรงเรียนสอนดนตรีแห่งแรกขึ้นใน ประเทศไทยโดยตั้งชื่อโรงเรียนว่า “วิทยาลัยดนตรีสถาน” แต่เปิดทำการได้ไม่นานก็ต้องปิดตัว ลงในที่สุด

ในปี พ.ศ. 2479 ครูเอื้อ สุนทรสนาน หัวหน้าวงดนตรี “สุนทราภรณ์” ได้เปิดโรงเรียนดนตรีชื่อ “คอนคอร์ดियร์” ต่อมานายถาวร พรประภา ได้ก่อตั้งโรงเรียนดนตรี “สยามกลการ” เริ่มเปิดกิจการครั้งแรกในวันที่ 27 เมษายน พ.ศ.2509 ที่ปทุมวัน เปิดดำเนินการมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีสาขาทั่วประเทศรวม 75 แห่ง (ข้อมูลจากนิตยสารยามาฮ่ามิวสิก ฉบับที่ 6 พ.ศ.2550) ในปี พ.ศ. 2525 ก่อตั้งโรงเรียนดนตรีศุภการ ในปี พ.ศ. 2528 ก่อตั้งโรงเรียนดนตรีจินตการ ในปัจจุบัน (พ.ศ.2550) มีโรงเรียนสอนดนตรีในประเทศไทยประกอบด้วย

1. โรงเรียนดนตรีต่างๆรวมทั้งสิ้น 73 แห่งคิดเป็นร้อยละ 39
2. โรงเรียนดนตรีสยามกลการ มีทั้งสิ้น 75 แห่งคิดเป็นร้อยละ 40
3. โรงเรียนดนตรี เค พี เอ็น มีทั้งสิ้น 27 แห่งคิดเป็นร้อยละ 15
4. โรงเรียนดนตรีมีฟ้ามีทั้งสิ้น 11 แห่งคิดเป็นร้อยละ 6

(ที่มา:สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ)

คู่แข่งในกลุ่มธุรกิจดนตรีที่อยู่ในระบบแฟรนไชส์ประกอบด้วย

1. กลุ่มโรงเรียนดนตรีสยามกลการบริหารโดยกลุ่มบริษัทสยามกลการ
2. กลุ่มโรงเรียนดนตรี เค พี เอ็น บริหารโดย ดร.เกษม คุณหญิงพรทิพย์ และณพนรงค์เดช
3. กลุ่มโรงเรียนดนตรีมีฟ้า บริหารงานโดย บมจ.แกรมมีเอ็นเตอร์เทนเมนท์ ปัจจุบันคือ บมจ.จี เอ็ม เอ็ม แกรมมี

ในอดีตที่ผ่านมา วัฒนธรรมการดนตรีตลอดจนการเรียนการสอน มีไว้สำหรับบุคคลระดับเจ้านายชั้นสูง หรือบุตรหลานของขุนนางชั้นผู้ใหญ่ในราชสำนักเท่านั้น ต่อมาภายหลังโครงสร้างทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนทั่วไปเริ่มให้ความสนใจที่จะศึกษาเล่าเรียนดนตรี จึงทำให้การดนตรีเป็นที่นิยมชมชอบมากขึ้น ส่งผลให้ภาคเอกชนเริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้แก่บุคคลทั่วไปโดยไม่จำกัดเพศ วัย หรือระดับการศึกษา

อย่างไรก็ตามเราได้พบความจริงว่าการเรียนการสอนวิชาดนตรีที่มีอยู่ในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการนั้นมีหลักสูตรบรรจุอยู่ในทุกระดับชั้นคือชั้นประถม มัธยมและอุดมศึกษาแต่เนื่องจากวิชาดนตรีดังกล่าวเป็นการเรียนการสอนที่เน้นทางทฤษฎีเบื้องต้นอีกทั้งไม่ได้แยกแยะเครื่องมือให้ตรงกับความต้องการและความถนัดของผู้เรียนอย่างแท้จริงเพราะความจำกัดในเรื่องงบประมาณด้านอุปกรณ์เครื่องดนตรีที่มีราคาแพงเช่น เปียโน อิเล็กโทรน ตลอดจนสถานที่และบุคลากร ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้โรงเรียนดนตรีเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้สมบูรณ์กว่า ซึ่งเป็นโอกาสที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนอุปกรณ์เครื่องมือที่ตนเองชอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชิตี ปัญญาอินทร์ (2550, หน้า 3) พบว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีการจัดเอาดนตรีไว้เป็นวิชา

หนึ่งของผู้เรียนจะต้องเรียนในทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ทางดนตรี เกิดความเข้าใจในการรับรู้ดนตรีและเลือกสรรผลงานทางดนตรีที่ดีที่พึงเกิดคุณค่าและเป็นประโยชน์แก่ตนเองได้ โดยมีการเรียนการสอนสาขาวิชาดนตรีทั้งในสถาบันของรัฐและเอกชน

วิชาดนตรีเป็นวิชาพิเศษที่มีการตื่นตัวในประเทศเป็นอย่างมากทำให้ค่านิยมในการเรียนการสอนวิชาดนตรีเปลี่ยนแปลงไป ดนตรีกลายเป็นวิชาเรียนสำหรับผู้มีการศึกษาและฐานะดี มีเด็กรุ่นใหม่จำนวนมากใฝ่ฝันอยากเป็นศิลปิน นักร้อง เพราะมีรายได้มากโดยเป็นที่ยอมรับของประชาชนและเป็นที่น่าหน้าถือตาของบุคคลทั่วไป โดยจะเห็นได้จากเวทีการประกวดร้องเพลงระดับชาติเช่น Academy Fantasia และ The Star เป็นต้น ซึ่งมีผลทำให้ธุรกิจโรงเรียนดนตรีเอกชนมีการตื่นตัวขึ้นเป็นอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรศ.ดร. รัชชัชพงศ์ (2551, หน้า 92) พบว่าโรงเรียนดนตรีเอกชนเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาเรียนรู้ทางดนตรีแก่เยาวชนและบุคคลทั่วไปอย่างไม่จำกัด ซึ่งในปัจจุบันมีการขยายตัวและเจริญเติบโตในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 4-5 ต่อปีและมีแนวโน้มที่สูงขึ้นทุกปี

การขยายตัวของโรงเรียนดนตรีเอกชนมีแนวโน้มที่กำลังเติบโตมากยิ่งขึ้นปัจจุบันโรงเรียนดนตรีมาตรา 15(2) มีจำนวน 209 โรงเรียนมีนักเรียน 50,309 คน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ, 2550) เด็กนักเรียนเหล่านี้ต้องการเรียนวิชาดนตรี โดยมีพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้กำกับการศึกษา ให้การลงทุนสนับสนุนการเรียนดนตรีของบุตรหลาน ทำให้มีการขยายตัวของโรงเรียนดนตรีเอกชน มาตรา 15(2) กว้างขวางขึ้น

โรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานครที่เปิดทำการสอนวิชาดนตรีรวมทั้งสิ้นสิบแห่งมีจำนวนนักเรียนทั้งหมดประมาณห้าร้อยคน ทำให้เกิดมีการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจโดยมีนักเรียนให้ความสนใจและต้องการที่จะเรียนวิชาดนตรีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับในแต่ละปี แต่อย่างไรก็ตาม การจัดระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร เป็นการจัดระบบการเรียนการสอน โดยบริษัทซึ่งทำเป็นธุรกิจโรงเรียนดนตรีเอกชนที่มีการบริหารจัดการตามนโยบายของบริษัทเท่านั้น แต่ยังไม่พบว่าได้มีการทำการศึกษาวิจัยถึงสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานครมารองรับระบบการเรียนการสอนแต่อย่างใด ผู้เขียนจึงเห็นความจำเป็นที่จะทำการศึกษาวิจัยถึงสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลลัพธ์จากการศึกษาวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบและการบริหารจัดการเรียนการสอนอีกทั้งเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรีให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชน ในเขตสวนหลวงกรุงเทพมหานคร

ในด้านผู้เรียน ครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน ความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี และสถานศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของครอบครัว) เป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มทางพฤติกรรมของนักเรียน
2. ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจ (ด้านผู้เรียน ด้านครูผู้สอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี และด้านสถานศึกษา) มีความสัมพันธ์ต่อสภาพความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ลักษณะศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย R.V.Krejcie และ D.W. Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 43) จำนวน 100 คน

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยวิธีใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ Likert 's Scale คือ แบ่งออกเป็นห้าระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษาในแบบสอบถาม (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ตรวจสอบยืนยันและนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) ซึ่งผลการตรวจสอบทุกข้อได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป หมายถึงแบบสอบถามทุกข้อมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หาค่าความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มทดลองด้วยวิธีใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach) ผลการใช้พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย

ขอบเขตของการวิจัย

1. กำหนดขอบเขตการศึกษาในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชน ในพื้นที่เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ นักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน
3. การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร สรุปผลได้ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 12 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา และส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัว มากกว่า 30,000 บาท

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี ส่วนด้านผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร ดังนี้

1) ด้านผู้เรียน

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นนักเรียนมีอิสระในการเลือกเครื่องดนตรีได้ตามความสนใจของตนเอง

2) ด้านครูผู้สอน

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียน

ดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นครูผู้สอนมีความรู้และความชำนาญทางด้านดนตรีโดยตรง

3) ด้านการจัดการเรียนการสอน

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นนักเรียนรู้สึกพึงพอใจในการเรียนการสอน

4) ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นเครื่องดนตรีและอุปกรณ์มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

5) ด้านสถานศึกษา

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการของนักเรียนในการเรียนวิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นสถานที่เรียนมีความปลอดภัยและมีความสะอาดในทุกส่วน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชน ในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่าเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายอยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 12 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่นักเรียน / นักศึกษา

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซามูเอล นุ่นทอง ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีสากลของนักเรียน โรงเรียนดิบุกพังงาวิทยายน จังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 14 ซึ่งพบว่า นักเรียนที่ต้องการเรียนวิชาดนตรี เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และอยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 13 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการของนักเรียน จำแนกตามด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามรายประเด็น

พบว่า บทเรียนช่วยในการพัฒนาความสามารถและศักยภาพในการเรียนรู้ การเรียนก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ วิชาดนตรีทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่ระบุว่า “กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนา ให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจสติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออก”

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะประเด็นครูผู้สอนมีความรู้ ความชำนาญ ทางด้านดนตรีโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ นามวงษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (สาระดนตรี) ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูดนตรีในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักการ ศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตร ครูได้รับเอกสารและความรู้ทางวิชาการในการจัดทำหลักสูตรอย่างเหมาะสม มีการวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำหลักสูตรครบทุกขั้นตอน ครูส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรได้เหมาะสมกับท้องถิ่น / ชุมชน เนื่องจากเห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตร ครูส่วนใหญ่มีความรู้ทางวิชาการดนตรีและมีทักษะด้านดนตรีเป็นอย่างดี และครูมีความเห็นว่า วิทยากรที่มาให้การอบรมในการเขียนหลักสูตรดนตรี ควรเชี่ยวชาญด้านดนตรีโดยตรง”

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องดนตรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นเครื่องดนตรีและอุปกรณ์มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีเครื่องดนตรีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนมีการตรวจสอบคุณภาพและเครื่องดนตรีอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวศ พลุสวัสดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถภาพของครูดนตรีที่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า สมรรถภาพของครูดนตรีด้านวิชาการคือ รู้จักบำรุงรักษาเครื่องดนตรีทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล คือ สิ่งจำเป็นที่ทั้งครูและนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ และศรีสะเกษ ต้องการมากที่สุด”

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนในโรงเรียนดนตรีเอกชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านสถานศึกษาควรมีความ

พร้อมในการจัดกิจกรรมดนตรีทุกประเภท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำฤทธิ์ คงรัตน์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมวงดนตรีสมัยนิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมชุมนุมวงดนตรีสากลสมัยนิยมจัดขึ้นในเวลา นอกราชการ ได้แก่ พักกลางวัน หลังเลิกเรียน และวันหยุดราชการ มีการแสดง แข่งขัน ประเมินผล มีนักเรียนเข้าร่วมจำนวนมาก สามารถคัดเลือกนักดนตรีและนักร้องได้ตามเกณฑ์ที่ต้องการ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในกิจกรรมคือ โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมดนตรีทุกประเภท

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาเรื่องการลงทุนทำธุรกิจโรงเรียนดนตรีเอกชน
2. การศึกษาธุรกิจโรงเรียนดนตรีเอกชนระบบแฟรนไชส์
3. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการบริหารงานโรงเรียนดนตรีเอกชน

บรรณานุกรม

- โกสุม สายใจและคณะ.(2544). *สุนทรียภาพของชีวิต*. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2538). *สังคตินิยมความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คุณฉวี พนมยงค์ บุญทัตสกุล.(2547). *สานฝันด้วยเสียงเพลง*. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ บ้านเพลง.
- ธิดิ ปัญญาอินทร์. (2550). *ระบบการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาทฤษฎีดนตรีตะวันตกในมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด.(2541). *การพัฒนาการสอน.พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพมหานคร:ชมรมเด็ก.
- เมทินี เตชะวิทยากุล. (2545). *ความคาดหวังของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนดนตรีตามโครงการศึกษาดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไป*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รติกร ธีัญชัยพงศ์. (2551). *การศึกษาโรงเรียนดนตรี ระบบแฟรนไชส์ กรณีศึกษาโรงเรียนดนตรี สยามกลการสถาบันดนตรียามอำ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาคผนวก จ
ประกาศนียบัตร

**CAMBRIDGE EDUCATION
INTERNATIONAL**

Certificate of Achievement

THIS IS TO CERTIFY THAT

PONGPAN SIRISAWAT

HAS SUCCESSFULLY COMPLETED

“ENGLISH FOR RESEARCH WRITING”

AT CAMBRIDGE EDUCATION INTERNATIONAL (SINGAPORE) IN APRIL 2011

Mr Elijah Zee
Managing Director

Ms Sarah Seah
Master Trainer

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นายพงศ์พันธุ์ ศิริสวัสดิ์
วัน/เดือน/ปีเกิด	22 เมษายน 2526
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2555	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคณตรี (การบริหารงานคณตรี) มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	ศิลปิน บริษัททินนามูมิวสิคสเกอร์ จำกัด กรุงเทพมหานคร